

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje:

za STO in Italijo pri upravi v Trstu ul. S. Frančiška 22. za cono B pri Centru tiska v Kopru.

za Jugoslavijo pri ADIT-u v Ljubljani ali na čekovni račun pri Komunalni banki.

Cena listu: lir 20. — din 15. — v Jugoslaviji in din 12 v coni B.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lic.

TRST 13. jan. 1950

LETO PETO · številka 199

Poštnina plačana v gotovini.

Spedizione in abb. post. II. gruppo

Uredništvo Ljudskega tednika:

Trst, ul. Montecchi 6-II. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrečno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo ilustov založništva tržaškega tiska v Trstu, ul. S. Frančiška 22.

LJUDSKI
TEDNIK

KRONIKA

Propad ameriške politike
do Ljudske republike Kitajske

Scelbina policija je povzročila v Modeni 6 smrtnih žrtev. V tokrek je bila po Italiji splošna stavka. Stavkalo je 4 milijone delavcev. Vse železniške zveze med Severno in Južno Italijo so bile prekinjene. Včeraj je bilo v Modeni veliko protestno zborovanje. Po vsej Italiji pa je bila 4-urna stavka. Govore, da bo podal De Gasperi napovedano ostavko vlade v četrtek. Predsednik republike pa bo potem prišel razgovore za sestavo nove De Gasperijeve vlade.

V Baslu se je končala dvodnevna tajna konferenca med nemškimi in francoskimi predstavnikmi. Na konferenci so razpravljali o francosko-nemškem gospodarskem sodelovanju v okviru načrtov za združitev Evrope.

Von Paulus in Seiditz sta zahtevala od sovjetskih oblasti, da ju repatriirajo kot zadržana nemška vojna ujetnika iz ZSSR.

Posarje, ki je gospodarsko priključeno Franciji, bo dobilo politično avtonomijo.

Trygve Lie je imenoval člane komisije OZN za Eritrejo.

Apelacijsko sodišče v New Yorku bo razpravljalo o prizivu 11 voditeljev komunistične partije v ZDA v pričetku junija.

Novi argentinski poslanik je odpotoval v Moskvo. Verjetno bo tudi ZSSR imenovala novega poslanika v Buenos Airesu. Od decembra 1947 je vodil sovjetsko poslanstvo v Argentini odpravnik poslov.

FLRJ je postala CSR protestno nota. V njej je protestirala proti aretacijam jugoslovanskih državljanov v CSR, proti zaprtju prostorov jugoslovanske Ljudske fronte v Pragi, Brnu in Bratislavi in proti vsem drugim sovražnim dejanjem proti jugoslovanskim ustanovam.

V Franciji govore, da bo republiški svet v marsičem sprejeli osnutek zakona o proračunu. Zaradi tega je vlada zopet v nevarnosti, da pride v težak položaj. Narodna skupščina je sprejela v tem tednu osnutek zakona o kolektivnih pogodbah. Pri tem zakonu pa se — to pravilo — republiški svet strinja z vlado. Delo v parlamentu se bo nadaljevalo prihodnji teden.

Angleške volitve bodo 23. februarja. Kralj bo razpustil sedanji parlament v petek 3. februarja. Novi parlament pa se bo sešel 1. marca, ko bodo poslanci tudi prisegli. 6. marca pa bo imel kralj svoj otvoritveni govor v parlamentu. Imena kandidatov na prihodnjih volitvah bodo uradno znana 13. februarja. Zaradi bližnjih volitev laburisti ne bodo imeli svojega napovednega kongresa. Ta bi moral biti od 3. do 5. februarja. Predložili so ga do nadaljnjega.

1. januarja se bo pričela v belgijskem predstavnikiškem domu debata o osnutku zakona, ki predvideva referendum o vrnitvi kralja. Ta osnutek je senat že sprejel. Debata bo trajala približno 3 tedne.

Tajnik Svetovne sindikalne zveze je objavil poročilo, v katerem poudarja, da je bila (Mednarodna organizacija svobodnih sindikatov) ustanovljena z namenom, da se zadržijo upravljene težnje delavcev vseh držav po vzajemni pomoči, enotnosti in mednarodni solidarnosti.

Indija in Afganistan sta sklenili prijateljsko pogodbo.

Staford Cripps je izjavil, da so se v zadnjem tromesečju britanske in dolarske rezerve povečale za 94 milijonov funtov sterlingov. Dne 31. decembra so znašale 603, 30. septembra istega leta pa samo 509 milijonov funtov. Glavno vlogo pri zboljšanju dolarskih rezerv je imelo zmanjšanje izvoza iz dolarskega področja.

Izraelski parlament je s 63 proti 38 glasovom zavrnil predlog o nezapadni vladi v vprašanju Jeruzaluma. Pray tako je s 63 glasovi proti 11 zavrnil predlog, ki je zahteval ostavko vlade.

Koerad Adenauer je poslal zahtevno okupacijskim silam nemški apel, z zahtevo, da dovolijo Zahodni Nemčiji sprejemati tudi privatne kredite za obnovo. Zahteval je tudi, naj zavezniški omogočijo hitrejšo rešitev nemških predvojnih dolgov. Adenauer je tudi dejal, da se bo Zahodna Nemčija znašla v zelo težkem položaju, ako to vprašanje ne bo rešeno v šestih mesecih, zlasti glede na veliko število brezposelnih in na slabe stanovanjske razmere.

Britanska vlada je 6. januarja priznala vlado Ljudske republike Kitajske. Veliko Britanijo so gnali pri tem koraku predvsem njeni gospodarski interesi na Kitajskem, za katere pravijo, da imajo desetkrat večjo važnost od vseh gospodarskih interesov zahodnih držav skupaj.

Kitajsko vprašanje ni bilo v Londonu tako v ospredju, kakor je že 14 dni v Washingtonu. ZDA so se zavedle ogromnega pomena zmaga kitajske ljudske armade. Kljub temu se cel teden niso mogle odločiti kakšno smer politike bodo zavzele do azijskega vprašanja. Kot vse kaže, je zaenkrat zmagala Achesonova teza na tezo Mac Arthurja in glavnega štaba. Kakor smo že poročali, Truman v svoji poslanici Kongresu, kitajskega vprašanja ni omenil. Dal je pa izjavo o Kitajski na tiskovni konferenci, na kateri je dejal, da ZDA ne bodo ustvarile svojih vojaških oporišč na Formozi, niti ne bodo ameriške oborožene sile intervenirale ob bližnjem napadu na Formozo. Vendar pa bodo dajale nacionalistom še vedno pomoč iz Marshallovega plana. To pomeni, da bo Cankajšek lahko zasebno zaposil ameriške vojaške svetovalce in da bodo ZDA pošiljale na Formozo še vedno orožje, vojaške svetovalce in drugo.

Z drugimi besedami je povedal isto kot Truman tudi Philip Jessup, ki je prišel v Tokio. Pri naštevajanju lepo donečih točk o neki načelni politiki ZDA do Kitajske, je poudaril, da nimamo namena zapustiti Kitajske.

S tem v zvezi odkriva agencija «Nova Kitajska» zanimive načrte za podporo ZDA Kuomintangu. Po tajnem sporazumu, ki so ga sklenili, so se ZDA obvezale, da pošljejo na Formozo 16 vojnih ladij, opremo za 5 divizij, letala in radarске postaje. Kuomintang bo sprejel ameriško vojaško misijo, katere člani bodo nadzorovali organe Kuomintangove vlade. Cankajšek bo dobil tudi 10 milijonov dolarjev posojila.

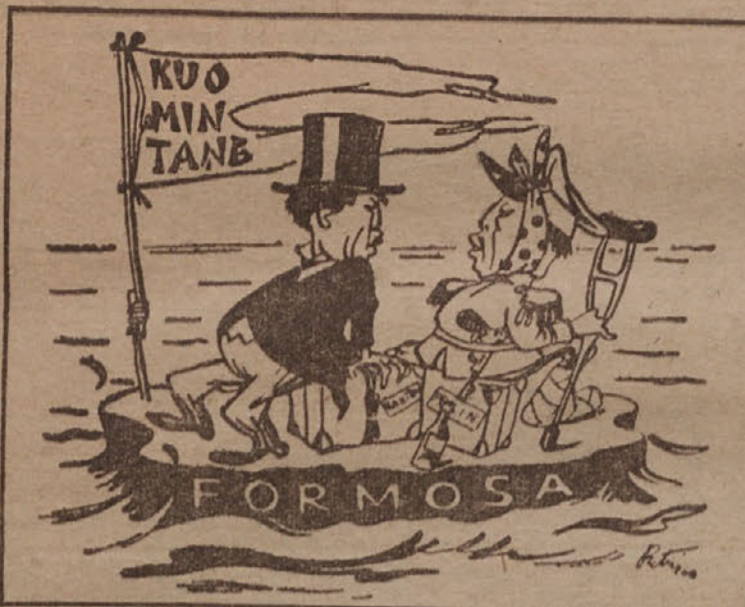
Za Trumanom je podal izjavo tudi ameriški zunanji minister Acheson. Ta je bil mnogo bolj skeptičen. Pripomnil je, da imajo nacionalisti vedno možnost kupovati orožje v ZDA in nadaljeval: «Toda kitajskim nacionalistom manjka predvsem volja do borbe, česar jim ZDA ne morejo dobiti».

V Colombu bodo krpali
staro britansko kolonialno barko

Na otoku Ceylonu se je pričela v ponedeljek konferenca zunanjih ministrov britanskega Commonwealtha. To je prvič v zgodovini, da se taka konferenca vrši izven Londona. Konferenca je tajna in v uradnih poročilih ne omenjajo podrobnosti, o katerih na njej razpravljajo. Na prvi seji so govorili o splošnem mednarodnem političnem položaju. Ponedeljkovi seji je predsedoval vladni predsednik Ceylona Sannayake, ki je poudaril v otvoritvenem govoru, da je osnovno vprašanje Azije gospodarskega in ne političnega, pomena. Dejaj je tudi, da komunizem ne bi imel privlačnosti za azijske množice, če bi se njihov življenjski položaj izboljšal.

Ze prvih izjavah je lahko videti, da je glavni namen konferenčne vprašanje, kako ustaviti narodno osvobodilna gibanja, ki se v Aziji vedno bolj širijo. To priznavajo tudi angleški listi. «Observer» je napisal k tej konferenci komentar, ki nam pove bistvo te konference: «Azija preživlja letos svojo največjo krizo v zgodovini in poziva britansko skupnost naj izdela načrt, da zadrži komunizem na kitajskih mejah».

V tokrek so razpravljali o vprašanju priznanja kitajske ljudske vlade. V Commonwealthu so se pojavila namreč resna nasprotja v tem

— All nas bodo sploh vzeli v ZDA?
— Dovolite gospod general, ali se vam ne zdi, da so ZDA naše zadelje?

Kitajsko ljudsko vlado je priznala kajškovskega režima. Po državah, ki la tudi Norveška. Isto pravijo, daso priznala Maocetungovo vlado, bo storila tudi Belgija v najkrajšem predstavniki nacionalistične Kitajčasu. Medtem prihajajo vesti o po-ske zapirajo urade. Nekateri, kapolnem razsulu ostankov Cank-koj poslanstvo v Burmi in gene-

Čangkajšek iz Kitajske,
njegov delegat pa iz Varnostnega sveta?

V tokrek se je sestaj Varnostni svet k svojem rednemu zasedanju. V njem so bile tudi prvič zastopane Jugoslavija, Indija in Ekvador, namesto prejšnjih nestalnih članic Ukrajine, Kanade in Argentine, ki jim je konec 1949 potekel mandat.

Na dnevnem redu Varnostnega sveta OZN bodo imeli na njegovem letošnjem prvem zasedanju 18 vprašanj. Po pravih postopka bodo vprašanja, ki jih mora reševati Varnostni svet, ostala na dnevnem redu, dokler jih Varnostni svet ne bo rešil.

Med ta vprašanja spadajo vprašanje pravih postopka (zadnje razpravljanje leta 1948), vprašanje oboroženih sil pod pokroviteljstvom Varnostnega sveta, vprašanje Egipta, vprašanje postopka pri glasovanju v Varnostnem

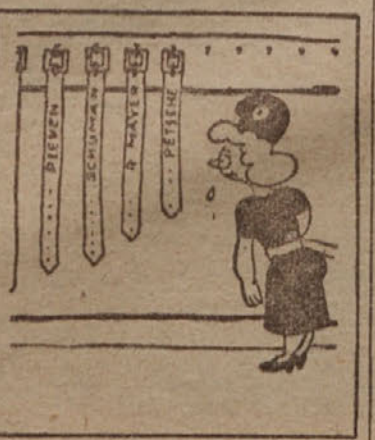
svetu, tako imenovano češkoslovaško vprašanje (zadnje razpravljanje leta 1947), vprašanje Berlina (zadnje razpravljanje leta 1948), vprašanje ureditve in zmanjšanja oborožitve ter oboroženih sil, imenovanje guvernerja za STO, o otokih na Pacifiku, novih članih v OZN, o Palestini, vprašanju STO-ja, Hajderabada in o mednarodnem nadzorstvu nad atomsko energijo.

V tokrek popoldne je bilo prvo zasedanje Varnostnega sveta. Tik pred njim so dobile članice Sveta brzojavko Cuenlaja, zunanjega ministra Maocetungove vlade z naslednjo vsebino: «Vlada ljudske republike Kitajske smatra za ilegalno prisotnost delegatov reakcionarne kuomintangove klike v Varnostnem svetu OZN. Mnenje vlade Ljudske republike Kitajske je, da morajo biti omenjeni delegati izključeni iz Varnostnega sveta».

Prvo sejo je vodil Ciang, predstavnik nacionalistične Kitajske. Sovjetski zastopnik Malik je takoj prošil za besedo in predložil resolucijo, v kateri prdlaga, naj bi Varnostni svet smatral kitajsko nacionalistično delegacijo za nezakonito, ji odvzel poverilnice in jo izgnal iz Sveta. Ciang je potem kot predsednik odločil, da bodo o sovjetskem predlogu glasovali na drugi seji in zahteval od Sveta, naj podpre njegovo odločitev. Svet jo je odobril z 8 proti 2 glasovoma. Proti sta glasovali FLRJ in ZSSR, vzdržala se je Indija.

Sovjetski delegat je nato zapustil dvorano in izjavil, da smatra rezultat volitev za nezakonit, ker 5 članic Sveta ne priznava več Ciangove skupine in dodal, da ne bo sodeloval pri delu Varnostnega sveta, dokler mu bo Ciang predsednik.

Sejo so nato na predlog delegata

Francoški proračun iz leta 1950

ralni konzulat na Madagaskarju, pa so se stavili na razpolago osrednji vladi v Pekingu.

Angleško priznanje Maocetungove vlade je v ameriškem Kongresu povzročilo med poslanci precej presenečenja. James Richards, vodja demokratske skupine poslancev, je ob tej priliki dejal: «Kadar je Angliji prav in v korist, gre po svoji poti, z nami pa sodeluje, kadar ji vržemo zvenketajočih dolarjev. Težko bo sedaj prepričati Kongres, naj odobri načelne kredite Angliji.»

Ta spremlom med ZDA in Anglijo, kakor piše «Daily Telegraph», se zdj težak tudi v Londonu. Toda tam jih bolj zanima, kakšne posledice bo imela zmaga kitajskega ljudstva v državah Daljnega vzhoda. V Ameriki mislijo, da bi bilo zdravo poslati vladam Indije, Pakistana in Ceylona nekaj dolarjev», piše «Daily Mail». Da ne bi popolnoma izgubili teh starih angleških fevdov, pa predlaga, da bi bilo najbolje, če bi ZDA vložili svoje kapitale preko Anglije. Toda da bi šli Američani na te angleške limanice, je zelo malo verjetno. «New York Times» takole izraza njihovo mnenje v tem trenutku: «Igrali so se z nami, prevarili so nas in potegnili v past. Sedaj smo v politični in moralni krizi ravno tam, kjer je želel Kremelj».

Ce dobro pregledamo položaj, tedaj lahko ugotovimo, da so danes ZDA v največji zunanjepolitični krizi po vojni. Preden so se zavdili, so se jim za vedno zaprla vrata na Kitajsko.

FLRJ odgodili za 24 ur. Predlagat je tudi dnevni red za to sejo: razpravljanje o sovjetski resoluciji in vprašanje o klasičnem orožju. Predlog je bil sprejet.

Med svojim govorom je jugoslovanski predstavnik Bebler obrazložil politiko, ki vodi Jugoslavija pri njeni akciji v Varnostnem svetu. Izjavil je, da ni boljšega jamstva za mir nego enakopravnost med narodi in pravica vsakega naroda, da sam odloča o svoji usodi. Čim bolj se bo ta pravica splošovala, tem manj bo trenj med narodi, manjši bodo vzroki napetosti med velikimi državami. Jugoslavija bo v tem duhu v želji po konstruktivnem delu sodelovala pri delu Varnostnega sveta in ne bo štedila z napor, da se uresniči upi narodov za boljše mednarodno razumevanje.

247. sestanek
za sestavo avstrijske
mirovne pogodbe

V Londonu se je začel v ponedeljek 247. sestanek namestnikov zunanjih ministrov, ki se že tri leta, amučijoo, da bi sestavili avstrijsko mirovno pogodbo. Zadnjič so se pogajanja zafaknila pri avstrijskih vojnih dogovih nasproti ZSSR. O tej stvari so bila na Dunaju pogajanja pred dvema mesecema, ko so vso stvar poslali v Moskvo na preučitev. Na seji v ponedeljek je sovjetski zastopnik Zarubin obljubil, da bo vprašal v Moskvo na preučitev. Na seji v ponedeljek je sovjetski zastopnik Zarubin obljubil, da bo vprašal v Moskvo, če so stvar že preučili. Prihodnja seja bo v petek.

Politični opazovalci dvomijo, da bi uspeli namestniki zunanjih ministrov to pot. Če bi ZSSR sklenila mirovno pogodbo z Avstrijo, bi se morala namreč umakniti iz Avstrije, Rumunije in Madžarske.

Prejšnji teden so bile v Egiptu volitve. Na njih si je vafdistična stranka priborila toliko sedežev v parlamentu, da bo lahko precej neodvisno od parlamenta vodila svojo politiko. Nahaš Paša je bil zadnjič na vladni med vojno. Leta 1945 ga je kralj Faruk odstvil na priporočilo Angležev. Volitvna zmaga vafdistov ima zelo velik pomen. Vafdisti so bili proti intervenciji v Palestini. Sedanjji izzidi volitev pomenijo obsodbo politike saadistov in monarhije, ki je z vojno v Palestini škodila prestižu Egipta.

Črna Wehrmacht šteje danes 400.000 članov

Nekaj dni po sestavi Adenauerjeve vlade je bilo slišati v nekem oddelku brzovlaka Hamburg-Keoln sledeč razgovor:

— Stiri leta je že, odkar sem v GCLO...

— GCLO?

— Naravno, Neumen je tisti, ki ne vidi, s kakšno brzino se stvari pri nas razvijajo, «German Civil Labour Organisation» je angleška iznajdba, podobna predvojni «Arbeitsfront». Ščasoma pa je ta postala šola za kadre novega Wehrmachta s podporo naših starih borcev. Zavezniki so nam obljubili, da bomo v danem trenutku zopet nosili stare nauke, oficirske in podoficirske. To je že vse urejeno. Potrebni smo jim. Nič ni boljsega, kot stare izkušnje s fronte...

— To pomeni, da si danes dejansko poručnik!

— Seveda, Manjkajo mi samo uniforma, avtomobil in stanovanje v kasarni... Res potrebno bi bilo, da obiščeš naš center v Traienau. To je eden od desetih na tem področju. Tam boš našel veliko poznanih dekcev. Pomisli samo, komandant M... iz Rževske fronte je tam naš predpostavljeni...

V FRANKFURTU JE KARTOTEKA 160.000 «TISTIH, KI SE LAHKO MOBILIZIRAJO»

Nemški novinar Mihael Boerstinger je objavil ta razgovor v organu nemške narodne skupščine «Deutschland Stimme». Dodal je še, da sta imeli osebi, ki sta sedeli nasproti njemu v brzovlaku okrog 30 let in da se po vedenju in besednem naglasu nista prav nič razlikovali od desetisočev ostalih prebivalcev Zapadne Nemčije.

Nato pa je nadaljeval s razgovorom, ki ga je slišal v brzovlaku. Kako sem se znašel? Zelo enostavno. Kot PG sem prestopil leta 1945 iz nekega angleškega taborišča k soferjem pri Tommyjih. To je bilo v času, ko so komisije hodile po taboriščih. Ali razumeš?

Na vsak način je bilo treba izginiti iz taborišča. Ne skrbi, znašel sem se. Ob prihodu vsakega konvoja je bilo kaj zame. Malenkosti Dva, trije zaboji konzerv in mila... Imel sem svoje stranke. Naravno imel sem tudi malo sreče. Druge so poslali v Palestino preko Sueskega prekopa. Tem je šlo slabo. Toda nam tu...

Z nekaj besedami: tu nas je prišlo 40.000 «Kontschweime» v GCLO. Ni veliko pravi? Naravno so jih zavezniki našli in izbrali še do tri ali štirikrat več. V štabu v Frankfurtu imajo okrog 160.000 «kvalificiranih», katere morejo mobilizirati. Če še dodam Crnce, Poljake, Hrvate, Romune, ki so organizirani kot milica po taboriščih razseljenih oseb, dobim število 200.000. Ob koncu lahko pričunamo še 200.000 policajev v zveznih državah.

OSZADJE KATASTROFE V PRUMU

«Dobri» vojak nam ni povedal tega, da so vsi ti ljudje oboroženi do zob. Soferji GCLO vedo o tem nekaj več. Velika katastrofa v Prumu, ki je zahtevala toliko civilnih žrtev, je nastala ob prevozu eksploziva iz Bremena (pristanišče pod ameriškim nadzorstvom) v francosko cono. O tej eksploziji je dal svoje poročilo član GCLO, ki je bil pri njej prisoten. Poročilo je bilo naslovljeno na zavezniške oblasti. V njem se pritožil, da je bil vzrok nesreče «nedovoljna budnost romunskega spremstva» in je svetoval, da bi bilo dosti boljše, uporabljati za taka dela stare dobre iz CGLO-ja.

— ...in oficirji? Se je zanimal njegovo spremljevalce v vlaku.

— Ne bodi natven! Ne smeš verjeti, da naši astari počivajo. Vsako okrožje, vsaka vas ima svoj klub. Zavezniki znajo igrati svojo igro. Tecaži v taborišču v Minstru so prava akademija. Prav dobro ti osveže spomin.

Mi smo zveza med mrežami in Koenigsteinom...

ZAVAROVALNI AGENT

Sogovornik je naglo obmolnil. Prav tako kot bi se mu zdelo, da je že preveč povedal. Toda novinar Baerstinger nam osvetli tudi «one iz Koenigsteina», majhnega kopalšča v masivu Taunusa, nedaleč od Frankfurta.

Na številki 9 ulice Wiesbadener ziv general-lajtnant Oldwig von Natzmer, ki je bil leta 1940 zadnji šef «Heeresgruppe Mitte» in ki danes vodi organizacijo rešenih oficirjev v svojstvu azavarovalnega agenta in antikvarja.

V tem svojem zadnjem svojstvu dobiva številne, zelo natančne zemljevide in se na splošnem bavi z vprašanjem «obrambe zapada». Njegovo delo se je še povečalo po zadnjih anglo-ameriških manevrih. Zelo veliko govore o njegovih zva-

zah s Halderjem in Guderianom, ki sta sedaj oficirja za zvezo med ameriško vojsko in prerojenim «Wehrmachtom». Na primer «German Civil Labour Organisation», okupacijsko silo Njegovoga britanskega veličanstva.

Naša potnika v brzovlaku Hamburg - Koeln kadita cigarete iz rumenega tobaka.

— In vlada v Bonnu? — vpraša radovedni spremljevalec. — Kaj misliš o njej?

— Demokratična neumnost! — Pravi prvi.

Potem pa hitro popravi:

— Mislim sem reči... Adenauer in Heus imata to dobro lastnost, da sta vsaj antikomunisti. To je važno za nas v tem trenutku. Se šest mesecev ali leto dni so nam potrebne te okamenine.

ACTION.

V Mississippiju proizvajajo v serijah ameriške Hitlerje

Henry Wallace

Ko berem zgodovino Benjamina Franklina in Thomasa Jeffersona, kakor tudi Sveto pismo, sem presenečen nad duhovno sorodnostjo med prvimi borbami za krščanstvo in za neodvisnost Amerike ter za mir, ki se danes bije v svetu.

Ljudje, ki so pisali Sveto pismo, so se borili za nepopularen nauk proti nevarnim nasprotnikom v svetu, ki je spoštoval samo silo in izkoriščanje. Toda očetje Svetega pisma so prelahko in preveč mirno odstopili reakcionarjem svojo silo, ki jo danes uporabljajo za to, da ohranijo ljudstvo v nevednosti.

Mi, ki se borimo za napredno stvar, si lahko upravičeno postavimo za zgled dni, v katerih so stopili Tom Paine, Sam Adams, Thomas Jefferson in Benjamin Franklin v službo človeštva. Imenovali so jih prevratnike, ker so bili udarna pest ljudi, ki so imeli svoj pogled uprt v bodočnost. Tvegali so svoja živ-

ljenja z zavestjo, da bi njihova stvar, vir novih ustvarjalnih sil človeštva.

Angleški kralj jih je imel za izdajalce in navadne zločince. Zgodovina pa jih slavi kot prve smeje ustvarjalce demokracije. Danes je obstoj demokracije ogrožen. Dolžnost napredne stranke je sodelovati z vsemi, ki verujejo v človeško bratstvo.

Velika nevarnost v ZDA je rasizem. Danes moramo biti vsi zaskrbljeni, ko izdajajo 50 milijonov dolarjev, da se po solah uzgaja zvestenost anglo-saksonske in ameriške — latinske rase ter strogo prepovedujejo dati zaposlitev komur koli, ki je afriške ali aziatske pri-padnosti. 50 tisoč dolarjev, ki jih potrosijo za take diskriminacije, lahko ustvarijo sovraštvo za dolgo časa. V Mississippiju, domovini Rankina in Eastlanda, more taka vojaška šola ustvariti posebno nevarne južne anglo-saksonske Hitlerje.

Napredna stranka ne bo smela nikdar postavljati si za svojo nalogo samo borbo proti kakoli stvari. Ni dovolj boriti se proti kršitvam meščanskih svobod, ne zadostuje protestirati proti nemiru Peckskilla ali proti krivicam, ki so jih storili 11 komunistom. Če bi napredna stranka bila samo stranka, ki protestira, bi sicer opravljala dobro delo, toda ne bi nikdar postala politična sila. Hitler je lahko dosegel oblast, samo s tem, da je prepovedoval sovraštvo proti židom in komunistom, toda napredna stranka ne more biti stranka sovraštva.

Naša stranka mora biti stvarna in borbena, da razbije vse ovire, ki jih reakcionarji postavljajo ustvarjalni sili ljudi in naravi. Te sile morejo služiti vsem ljudem, ne glede na njih plemo, vero ali nazore, pri čemer mora biti v pomoč primerna organizacija vseh narodov.

Monopolistični kapitalizem je strahovito močan in gospoduje velikemu delu ameriškega prebivalstva s pomočjo svojih zbiralnic, s tiskom in šolami, nad katerimi imajo strogo kontrolo, s svojimi avtomobili, z radijem in televizijo, kinom itd. Ako bi hoteli spremeniti to stanje, bi bila potrebna dolga in močna gospodarska depresija.

Osebnost si ne želim take depresije, toda vem, da bo verjetno nastala, če bosta obe stranki, republikanska in demokratična, ostali pod gospodarstvom monopolističnega kapitalizma in nadaljevali sedanjo inozemsko politiko. Da se prepriči podobno nesrečo, kakor je gospodarska depresija, ali odpravi, če bi nastala, obljublja napredna stranka res pravo blaginjo, ne pa prevaro, kakor jo namerava demokratska stranka.

Da se delavcu lahko omogoči večjo možnost nabav ob stalnem naraščanju proizvodnje, je nujno potreben načrt.

Proizvodnja naših hladilnikov in avtomobilov, na katere smo ponosni, lahko povečamo, izboljšamo, znižamo njih ceno, povišamo me-zde, le če bomo delali načrtno. Monopolistični kapitalizem odklanja planiranje, ki bi preprečilo ali odpravilo gospodarsko depresijo. Napredni kapitalizem pa zahteva take načrte.

Demokrati, ki se hvalijo, da so že ustvarili blaginjo, se norčujejo iz samih seboj. Vse, kar so oni napravili, obstoji v njihovi pretekli zunanji politiki, ki sloni na strahu in sovraštvu. Ki ju uporabljajo, da bi preplašili Kongres in ga prepričali, da sprejme finančni defici-cit, povzročen po tekmih v oboroževanju in vojni pomoči evropskim narodom.

Upam, da bom kmalu dočkal dan, ko ne bo noben naprednjak volil nekoga, ki ne nasprotuje Trumanovi doktrini in oboroževanju Evrope. Zdal ni več izhoda za demokrate. Gre samo še za to, kdaj bo prišel ta dan, kadar se bodo demokrati pokazali taki kakor v resnici so, se bo narod ali ljudstvo pridružil napredni stranki, kajti ta stranka ima globoke korenine v ameriški tradiciji — veliko tradicijo Jeffersona, Jaksona, Linkolna in Franklina Roosevelta — in prestavljata boljši del te tradicije.

Finska na razpotju

Razredni boj na Finskem se je v poslednjem času močno zaostрил. Finska vlada, ki jo vodijo desničarski social-demokrati, je naš stavljače delavce poslala pomnožene policijske oddelke in povzročila v mestu Kemi — središču lesne industrije—krvoprelitje, pri katerem sta bila dva ubita in lo ranjenih. Tako označuje novo notranje politično situacijo na Finskem Viljo Pessi, tajnik KP na Finskem.

Pod vplivom atlantskega pakta in zveze s finsko sosedo Norveško, ki je tudi članica atlantskega pakta, je finska reakcija zopet visoko dvignila glavo. Sovjetska vojska je že zdavnaj odšla iz dežele po dogovoru z dne 10. februarja 1947. Odstranili so vidne fašistične voditelje, kot na primer maršala Mannerheima in predsednika vojne Finske Rista Rytija.

OSTALI PA SO RAZBIJALI

delovnega razreda, desničarski social-demokrati in z njimi interesi domačega in tujega kapitala. Socialno demokratična Fagerholmova vlada je kot prva vzhodno evropska dežela dobila 12 in pol milijona posojila od Mednarodne banke. V odškodnino pa je finska vlada znižala vrednost finske marke za 18%, in sicer četrt leta pred državami Marshallovega plana. Izmed domačih kapitalistov iztopa kot najmočnejši metalurški koncern Viart-sil, kateremu je dala socialnodemokratična vlada možnost, da z reparacijskimi dobavami zasluži 100 milijonov mark. Ta vlada je 6. aprila 1948 podpisala z ZSSR pogodbo o prijateljstvu, vzajemnem delu pomoči.

FINSKA, DRŽAVA TISOCIH JEZER kakor jo poetično imenujejo, je bila pod vplivom imperialističnih držav: do 1917 jo je varovala carska Rusija.

Takoj za njo je nastopila cesarska Nemčija, ki je 1918 hotela udu. Šli finsko revolucijo, ki je vzniknila pod vplivom Oktobrske revolucije.

Tega leta pa so bili Nemci na zapadni fronti poraženi in na Finsko so prišli Angleži po intervenciji v Murmansku in Archangelsku. Osnova britanskega vpliva je bila Petsamon Nikkely Oy, posestnica petsamskih niklo-vih rudnikov. Ta družba je bila v sestriški zvezi z Mond Nickel Company in je bila povezana s kanadskimi trustom niklja. Poslednja angleška in-triga na Finskem je bila zimska so-vjetsko-finska vojna v letu 1939-40.

KO SO OSLEBELE POZICIJE ANGLIJE

v Evropi je na Finskem narastel vpliv Nemčije. Jasen dokaz te odvisnosti je statistika zunanje trgovine z obema velesilama:

IZVOZ	odst. zua. trg. l. 1938-42
Velika Britanija	44,7 0
Nemčija	14,8 60
UVOZ	odst. zua. trg. l. 1938-42
Velika Britanija	21,7 9
Nemčija	20 70

Vpliv nemškega imperializma je do-

segel vlišek z ogrožanjem Leningrada, Karelije in Murmanska. To so bili stalno glavni strateški cilji in za iste gre na Finskem imperialistom tudi danes.

1. Da dobe za vojno v subarktičnem terenu primerne in dobro izvežbane kadre.

2. Da dobe letalska in suhozemna oporišča za napad na 3,25 milijona Leningrajcev, na murmansko progo, ki spaja obsežno rusko ozemlje z Murmanskom, edinim sovjetskim pristaniščem na Severnem morju, ki ne zamrzne, ter na Stalinov preliv, ki veže Baltičsko morje s Severnim Lednim morjem.

3. Da na nivo pridibe nikljeve rudnike v petsamskem koridorju (po njem je bila pred vojno Finska zvezana s Severnim Lednim morjem), ki je po pariški konferenci leta 1947 pripadel ZSSR; zato morajo na Finskem podpirati iredentistično in protisovjetsko razpoloženje.

4. Poiskati hočejo možnost, da zgrade (pod firmo mednarodne letalske organizacije ICAO, ki jo vodijo ZDA) redarsko velepostajo na severnem Finskem in jo povežejo z že obstoječima tremi postajama na Aljaski in v Kanadi ter tako izpolnijo svojo opazovalno mrežo nad Arktido.

Kljub temu, da zapadni imperialisti že vsa leta po vojni snubijo Finsko in jo hočejo speljati popolnoma v svoje vođe, ni bilo med finsko in sovjetsko vlado težjih kriz. Sovjetska vojska je zapustila Finsko, reparacijskoji bile znanjšane. ZSSR si je obdržala svojo postojanko samo v Porkkail-Udd, ki ji štiti svoboden pristop k Leningradu. Pred nedavnim je zahtevala Sovjetska zveza izročitev vojnih zločincev, ki so se skrivali na Finskem. V tej zvezi so pričakovali tudi izpremembo sedanje socialdemokratske vlade. Vendar se je ta vlada uklonila in, kakor sedaj poročajo, je tudi polovila zahtevane vojne zločince.

S tanki in letali proti stakajočim delavcem na Japonskem

Neki ameriški novinar je napisal ob koncu leta 1949 v svoj list naslednji stavek: «Večina japonskih delavcev živi in dela po kapitulacijski skoro prav tako kot pred 200 leti. Današnji položaj na Japonskem popolnoma potrjuje besede tega ameriškega novinarja.

Domači in tuji kapitalisti so s svojo politiko pripeljali to državo v zelo težak gospodarski položaj. Vladanje finančnih magnatov je imelo za posledico krizo v industrijskih panogah. Veliko besedo pri današnji stvarnosti na Japonskem je imela tudi inflacija, ki je nastopila po drugi svetovni vojni. Denarni obtok znaša danes 300 milijard jenov. Cene so se v primeri s predvojnimi zvišale za 600 odst., medtem ko so se plače zvišale samo za 270 odst. Povprečna plača japonskega delavca zadostuje samo za polovico stroškov njegove družine.

Zaradi nepremišljene proizvodnje so se v nekaterih panogah industrije pojavile ogromne zaloge blaga, dočim druge industrije na noben način ne morejo kriti ogromnih potreb po blagu. Tako so si rudniki s svojo proizvodnjo premoga napravili velikanske zaloge, ki jih cenijo na 5 milijonov ton. V nekaterih rudnikih je prišlo do velikih požarov. Mali in srednji rudniki so morali prenehati s proizvodnjo, ker niso mogli prodati zalog premoga in ne plačevati delavcev; dočim so veliki rudniki svojo proizvodnjo zelo zmanjšali. Tako je ostalo 140.000 rudarjev brez dela. Zaradi velike ponudbe delov-

ne sile (10 milijonov japonskih delavcev je brez dela) so pričeli lastniki rudnikov zmanjševati plače rudarjem; zmanjšali so jih za 20 do 30 odst., delovni čas pa so podaljšali na 9, 10 in celo 11 ur. Težki življenjski pogoji rudarjev so imeli za posledico zaostrite njihove borbe kljub ostrim zakonom okupacijskih oblasti, ki so prepovedale stavke in sklepanje kolektivnih pogodb.

Kakor so predvidevali, je bila borba rudarjev že v začetku zelo težka. Japonski rudarji so se morali boriti na dveh frontah: proti domači buržoaziji, ki jo podpirajo okupacijske oblasti in proti rušilcem delavske enotnosti v vodstvu japonske zveze rudarjev. V to zvezo je včlanjenih 450.000 rudarjev.

Stavke, ki so jih vodili japonski delavci med letom 1947 in 1948, so bile udušene v krvi. To velja zlasti za stavko leta 1948, ko je stavkalo 4 milijone japonskih delavcev naenkrat. Po teh stavkah se je teror proti japonskim delavcem še povečal. Sedaj «preprečujejo» stavke vojski s tanki in celo letali.

Kljub vsem težavam se stavke po rudarskih revirjih stalno širijo. Prav zaradi težkih pogojev, v katerih živijo in se bore japonski rudarji, spremljajo delovni ljudje iz vsega sveta z zanimanjem njihovo borbo. Med prvimi, ki so izrazili svojo solidarnost z japonskimi rudarji, so bili jugoslovanski rudarji. Sindikat jugoslovanskih rudarjev jim je poslal svoje delavske pozdrave in jim želel mnogo uspehov v njihovi pravični borbi.

KRONIKA

Novo kmečko zvezo
čaka mnogo dela za naše poljedelstvo

Vidalijevce je sklicanje ustanovnega občnega zbora Kmečke zveze v nedeljo 15. t. m. na Opčinah silno razburilo. Najprej se pretaklo nedeljo na hitro sklicali sejo odbora lani ustanovljene Zveze malih posestnikov, ki je doslej spala. Na to sejo sta prišla tudi Muslim in Slavec, ki ju ni bilo prej videti na nobeni seji. Na tej seji so 4 člani omenjenega odbora podali ostavko in prebrali resolucijo, s katero pozivajo vse kmete, naj se udeležijo občnega zbora na Opčinah. Ko so vidalijevci to videli, so kar na vrat na nos sklicali za isto nedeljo, to je 15. t. m., nekako ustanovno skupščino kmetov v ul. Trento.

V Cantiere Navale Giuliano grozijo z odpusti 40 delavcem, češ da ta ladjedelnica nima dovolj naročil.

Pretekli petek in v nedeljo ponoči so neznan lopov vdrl v slovenski otroški vrtec v Nabrežini, razbil omare v kuhinji, razmetali posodo in hrano, poškodovali ročne izdelke otrok in učil ter odnesel mnogo svinčnikov in bary. Na polici so napisali s črnimi aW il Duce! Ze po tem napisu se lahko razume, kdo so bili ti podležji, škoda ki so jo povzročili, znaša 100.000 lir.

Kovinarski delavci so sklenili, da bodo nehali z nadurnim delom in sicer od 11. januarja dalje.

Pri ustanovi INAPLI to je tečaj za ponovno strokovno usposobitev, so te dni odpustili 80 novih delavcev, ki so delali komaj 4 dni. Kot izgovor za odpustitev so navedli, da delavci nimajo pravice do zaposlitve, ker že imajo razne diplome.

Stavka uslužbencev ustanove IACP traja že 23 dni in se še vedno nadaljuje.

Pred porotnim sodiščem se zagovarjajo Bolzi Guido, Zupin Narciso in Pecchiari Ernesto iz Skoflj, ki so 24. marca 1946 ubili pri škofljskem bloku člana civilne policije Carlo Giovannija. V odsotnosti pa sodijo nekoga Creatina.

Na obisku v jugoslovanskih tovarnah je bilo 6. 7. in 8. t. m. 60 delavcev iz tržaških tovarn in iz Treb in Padrič. Ob povratku so vsi navdušeno pripovedovali o globokem vtisu, ki so ga nanje napravile tovarne in električne centrale ter življenje in delo delavcev v tovarnah.

Samomor je hotela napraviti 45-letna Anna Marin iz ulice San Vito 12. V ta namen je zaužila 20 tablet strupenega praška, nato pa se je skušala še zastrupiti s plinom. Njena sestra je to opazila in je dala prepeljati samomorilko v bolnico.

Nekli neznanec je v zlatarni Bonivento v ulici Cavana kupil zlat prstan, ukradel pa ob enem za 150 tisoč lir zlatih verižic.

Priporniki v Coroneu so po več dneh končno prenehali gladovno stavko v protest, ker niso raztegnili tudi na Trst amnestije, ki je veljavna v Italiji.

Civilna policija je aretirala nekoga Nerea Frasattija, ki je prodajal spolzke in poltene slike.

Motociklist civilne policije je na Zaveljski cesti povozil s svojim motorjem sedemletnega Marina Fabrisa iz Sv. Save 272, pri čemer je bil fantič teže ranjen.

Na motorni ladji za prevoz bencina «Zaules» si je ladijski strojnik Ivan Velez iz ulice Caltulo 20 prerezal žile.

Tovarni avto so hoteli tlatovi pred nekim barom v ul. Giulele ukrasti Petru Fernu z Vrdele. Ko je stopil iz bara, ni bilo avta nikjer. S pomočjo policije, so ga končno našli v ul. Fabio Severo; bil je pa polomljen, kar kaže, da so se tlatovi nekam zaleteli z njim.

Cistilci mila so na valobranu Rizzo našli 1000 kg težko letalsko bombo.

Zaradi angine pectoris je obupa 39-letni Roberto Grandicelli iz ul. Concordia 27 in skočil s petega nadstropja na dvorišče, kjer je obelžal mrtev.

Motorno ribiško ladjo «Timavos» so splovili v Miljah. Ob tej priliki so privedelji obesili na ladjo italijansko zastavo.

V nedeljo ob devetih dopoldne se bodo v kinodvorani na Opčinah zbrali naši kmetje, da ustanovijo svoje kmečko zvezo. Važnost lastne strokovne organizacije se zavedajo vsi kmetje, saj je to morda edina stroka na Tržaškem, ki praktično sploh ni bila organizirana. Zveza malih lastnikov v Enotnih sindikatih ni delovala, zveze julijskih poljedelcev, ki je vključevala komaj kakih 30 veleposestnikov, pa seveda nikakor ne moremo šteti za organizacijo naših kmetov, bodisi zaradi njenega veleposestniškega značaja bodisi zaradi njenega italijanskega šovinizma.

Ce pomislimo, da je v Trstu najmanj kakih 30 strokovnih organizacij in da imajo samo trgovci na debelo kar 9 svojih udrženj, tedaj nam je jasno, da je zadnji čas, da so se kmetje zganili.

Pri novi organizaciji bo seveda velike važnosti njen praktični pomen, njeno delo za zaščito kmetov. Po njenih uspehih jo bodo tudi kmetje sodili in prepričani smo, da se ji bodo končno pridružili vsi kmetje, polovinarji in zakupniki na Tržaškem ozemlju. Načelo organizacije bo, da bodo v njej zastopane vse kmetije, to je da bodo njeni člani samo družinski poglavarji. Število njenih članov bo zato nekoliko manjše, po drugi strani pa bo njeno delo zato še bolj učinkovito.

Novo organizacijo čaka nešteto nalog. Seveda bo imela mnogo težkoč, toda z dobro voljo in z enotnostjo naših kmetov bo zveza lahko mnogo dosegla. Sedaj morda gleda kak kmet zaradi svoje strankarske prenapetosti na to snujajo se organizacijo še postrani, toda večina kmetov je toplo pozdravila iniciativo pripravljalnega odbora, zlasti ker so v njej sposobni in resni kmetje.

Zaščititi je treba poljedelstvo

Važno vprašanje je za kmete sedaj zaščita njih proizvodnje, to je njihovih pridelkov in živinoreje. Značilno za vse te pridelke in proizvode je, da so njih cene na debelo padle kar za 30 do 50 odstotkov, medtem ko so se cene teh proizvodov na drobno znižale komaj za kakih 5 do 10 odstotkov. Kmet je torej dobil za svoje pridelke skoraj polovico manj, potrošnik, to je delavec, pa je imel od tega silno malo haska. Breme tega znižanja cen je v veliki meri padlo na kmete, ki morajo nabavljati industrijske potrebščine še vedno po visokih cenah. Cene kmečkemu orodju, umetnim gnojilom itd. so se namreč znižale za komaj kakih 3 do 5 odstotkov.

V podkrepitev tega naj navedemo le nekaj primerov. Cene pšenice na debelo so se v teku leta 1949 pocenile za nad 3.000 lir pri stoju, koruzi za 2.000 lir, volom in kravam za okoli 100 lir pri kg, teletom za 150 lir, pitanim praščem za 150 lir, kar je skoraj za polovico. Tudi cene drugih pridelkov na debelo so se znatno znižale.

Vsi ti padci cen so torej padli na kmete, zlasti zato, ker niso organizirani. Medtem pa so razni prekupčevalci med seboj povezani in določajo celo tržne cene z zakulisnimi pogodbami. Kako ti prekupčevalci diktirajo cene na tržaškem trgu, nam najbolje kaže primerjava cen mesa na drobno med Trstom in Vidmom. Čeprav so cene na debelo približno v obeh mestih iste, je meso v Trstu na drobno od 100 do 150 lir dražje kot v Vidmu.

Važen pridelček za naše kmete je vino, toda tudi v tej panogi se napoveduje huda kriza. V Trstu se trenutno ta kriza že ne občuti, ker je trg velik in je potrošnja široka, toda konkurenca italijanskih vin se veča iz dneva v dan. Sedaj prodaja kmet dobra domača vina še po 90 do 100 lir za liter, medtem ko dobivajo italijanski kmetje za svoja vina le po 50 do 60 lir. Kar se vina tiče, so pri nas proizvodni stroški precej večji kot drugje. Naloga zveze bo torej tudi preučevati ukrepe za znižanje teh stroškov. Organizirati pa bo treba tudi ustrezno obliko prodaje in razpečevanja domačih vin. Na

splošno, bo morala zveza preučevati možnosti, kako približati proizvodnjo potrošnji, ne da bi se vmešavali nepotrebni posredovalci. To je zelo važno tudi zato, ker sedaj snujejo neko središče za zbiranje mleka in zadržno klet za vino. Pri vsem tem pa se niso spomnili kmetov, ki so neposredno prizvedeli, in kmetje sploh nimajo pri stvarni nobene besede.

Zastopstvo kmetov v raznih ustanovah

Drugo vprašanje, ki ga bo reševala kmečka zveza bo vprašanje zastopstva naših kmetov pri raznih gospodarskih ustanovah, ki so v zvezi s kmetijstvom. Teh ustanov je mnogo. Naj omenimo le Zbornico za industrijo, trgovino in kmetijstvo, ki ni storila prav nič konkretnega za izboljšanje kmetijstva. V tej ustanovi kmetje sploh niso zastopani, razen nekmetas veleposestnika Brunnerja. Kmetijstvo je bilo za to gospodo vedno le pepelka. Vemo, da je kmetijstvo nekako na tretjem mestu za industrijo in trgovino na splošno, toda dajmo mu vsaj ono važnost, ki mu gre. Krivično pa je, da se kmetijstvo zastopuje. V celoti nista število ljudi in višina proizvodnje razmeroma nič manjša kot proizvodnja industrije, saj se računa celokupna vrednost prodaje domačih kmetijskih pridelkov na Tržaškem ozemlju na okoli 4 milijarde lir na leto.

Tudi v Kmetijskem inšpektoratu v ul. Roma niso naši kmetje zastopani, večina uradnikov pa je Italijanov. Kmetje nimajo nič besede pri razdeljevanju raznih državnih kreditov in podpor. S temi krediti se zato okorišajo le gospodarsko močni kmetje. Nočemo zanikati, da je bilo nekaj razdelje-

nega med kmete in da so imeli od tega kmetje tudi nekoliko koristi. Toda če bi bilo vse to razdeljeno bolj načrtno, bi bile koristi in uspehi mnogo večji. Tudi pri razdeljevanju podpor je treba načrtnosti ob spoštovanju želje kmetov.

Reševanje praktičnih vprašanj

Tretja naloga nove zveze bo preučevanje zakonskih in upravnih predpisov in naloga, uskladiti te predpise in uredbi s koristmi kmetovalcev. To je posebno važno pri davkih. Zato pa morajo biti kmetje tudi zastopani pri raznih davčnih in katastrskih komisijah. Nadalje bo zveza reševala praktična vprašanja posameznih kmetov, kakor so; odškodnina za vojno škodo, za razlastitev zemljišč za gradnje cest, davčne vloge, prepisi zemljiških parcel itd. Posredovala bo v onih primerih, ko se mora kmet obracati na razne ustanove za reševanje svojih vprašanj. Poleg tega pa ima še vsaka vas svoja posebna vprašanja, ki jih bo s podporo zveze lažje reševati. Med ta vprašanja spada lastniška ureditev skupnih zemljišč in melioracija teh zemljišč. Zlasti se čudi v mnogih krajih potreba po zbolšanju travništva, ker so znatne površine namenili gozdnim kulturam. Če odtegujejo te površine kmetijstvu, morajo tudi poskrbeti za izboljšanje ostalih.

So že vasi kot na primer Gročana, ki nimajo vodovoda, druge nimajo električne razsvetljave. To velja zlasti za vasi v nabrežinskem okraju. V raznih krajih, kjer so napeljalj tok, ali napravili vodovod, pa niso napravili še odcepkov do hiš. Počjetja so napravila načrte, kako bi napeljali tok in vodo v hiše, pa to bi stalo ogrom-

no in naši kmetje tega ne znorejo brez pomoči. To se da izvesti le na podlagi skupne pobude, za to pa je potrebna ustrečna organizacija. Ze večkrat smo tudi pisali o tem, kako to polagajo važnost samo popravitlu glavnih prometnih žil, kako pa so stranake poti popolnoma zapuščene. Cesto Padriče-Gropada so na primer zadnjic popravljali leta 1935. Tudi poljske poti v nabrežinskem in svetokriškem bregu so postale prave zajčje steze. Zato mnogi kmetje opuščajo tam svoje kulture, predvsem trto, ker niso zemljišča več dostopna.

Moderna tehnika in poskusi

Nadaljnje važno vprašanje za naše kmetijstvo je, da se v njem uveljavijo pridobitve moderne tehnike. Zato so predvsem potrebne kmetijske strokovne šole. Toda to ni dovolj. Velike važnosti so tudi razni poskusi. Pri nas nihče ne peča z vprašanjem izboljšanja rastlinstva na kroških pašnikih. Studirati bi bilo treba podnebne in talne pogoje ter uporabiti, če bi bilo prikladno, tudi nove vrste trav iz drugih področij, ki bi imele pogoje, da bi pri nas uspevale. Toda tudi za to bi bila potrebna pobuda in pamejni predlogi onim, ki se morajo za to zavzeti.

Našteli smo nekaj poglavitnih vprašanj, katerih reševanje čaka novo zvezo. Toda poleg teh je še mnogo drugih. Kmetje opažajo to vsak dan, imajo mnogo stroškov in izgubljajo ogromno časa. Kmečka zveza jih bo v marsičem razbremenila, bo njih vprašanja reševala, jih zastopala, jim dajala tudi pravno pomoč. V tem ne bo delala nobenih razlik, ne bo dajala nikakih prednosti nikomur. Cim več članov bo imela, tem bolj uspešno bo njeno delo, s tem večjo upravljatvenostjo bo terjala pravice za kmete, tembolj tehtna bo njena beseda in večji njen vpliv. Zato je v interesu vseh kmetov, da se združijo, da svojo organizacijo okrepijo, se je odločeno in tako pokazujejo, da se ne bodo pustili več razdvajati in izkoriščati od nikogar.

Iz sindikalnega življenja

Sindikalno življenje je v poslednjem času postalo precej razgibano. Pretelki četrtak je bila uspešna dveurna stavka vseh industrijskih delavcev, katerim so se z eno uro stavke pridružili tudi uslužbenci ACEGAT-a. Delavci so stavkali v protest proti industrijem, ki jim že nad leto in pol odklanjajo povišanje nizkih mezd in draginjske doklade. Stavko sta proglasili obe sindikalni organizaciji na odločno zahtevo delavcev. Po stavki so se sindikalisti obeh organizacij sestali in ustanovili paritetični odbor, ki bo vodil nadaljnjo borbo delavcev.

Delodajalci seveda odklanjajo vsako povišanje mezd, toda položaj delavcev postaja vedno težji. Industrijski delavci so namreč najslabše plačani. Tako zaslužijo kvalificirani delavci v ladjedelnicah v najboljšem primeru komaj 6.000 lir na teden. Sindikalni organizaciji trdita, da se bo borba poostrišla, toda iz dosedanjih izkušenj se bojimo, da bo ostalo le pri besedah.

USLUZBENCI TISKA

Pretelki petek so se na pobudo akcijskega odbora za obnovo razrednih sindikatov sestali novinarji in uslužbenci tiska ter preučili položaj svoje stroke. Ugotovili so, da strokovna zveza novinarjev ES od svoje ustanovitve februarja 1948. sploh ni delovala in da se njen upravni odbor sploh ni nikoli sestal na nobeni redni seji ter izvolili pripravljalni akcijski odbor, ki bo skrbel, da se urednišvo načela resnične razrednega sindikata tudi v tej stroki.

Na sestanku je o položaju tega sindikata poročal tov. Petronio, mnogi tovariši pa so posegli nato v diskusijo. Končno je vseh 75 navzočih uslužbencev tiska in novinarjev sprejelo resolucijo, ki zahteva obnovo razrednega sindikata.

TISKARJI

Stroka tiskarjev je v zadnjih mesecih doživela vrsto neuspehov. Med te neuspehe spadata tudi obe stavki, zlasti pa zadnja, ki je trajala celih 12 dni. Spričo tega stanja ni nič čudnega, če so se med tiskarji pojavile oportunistične sredinske težnje po ustanovitvi neodvisnega sindika-

ta, ki bi bil ločen od ostalega delavstva.

Neka «Unione fra i tipografi» je v ta namen razposlala tiskarjem vabila za skupščino tiskarjev v mali dvorani gledališča «Rossetti». Na tej skupščini, kjer se bili navzoči tudi predstavniki tiskarjev Enotnih sindikatov in Delavske zbornice, pa se niso sporazumeli o ustanovitvi novega sindikata. Nekateri so predlagali, naj bi se kar vsi tiskarji priključili Delavski zbornici, drugi pa Enotnim sindikatom.

Na vsak način so težnje po ustanovitvi neodvisnega sindikata, ki ne bi slonel na razredni osnovi, zgrešene in škodljive vsemu delavstvu kakor tudi tiskarjem. Dolžnost delavcev je, da se borijo zato, da se Enotni sindikati zopet vrnejo k resnični razredni borbi in da ne bodo služili le ciljem kominfornistične politike. Vsaka druga pot je v interesu delodajalcev.

Goriška KRONIKA

Težki tovorni avtomobil je v Zagraju povozil 8-letnega Paganija Enza. Domači so ga takoj odpeljali v goriško bolnišnico, kjer pa je deček podlegel poškodbam.

V Gorici so na davčnem uradu goriške občine dali davkoplačevalcem na vpogled razpredelnico o novem družinskem davku. O tem davku je občinski odbor sklenil, da bo sorazmerne večji za one, ki imajo mnogo dohodkov, v resnici pa so najbolj obdavčeni obrtnike, uradnike in svobodne poklice, medtem ko plačujejo veletrgovci in vojni dobičkarji sorazmerno manj davka. To je še en dokaz reakcionarnih težnj občinkega odbora.

Kominfornistični list «l'Orta dei lavoratori» je objavil podel izmišljen denunciatnski članek, v katerem hoče z lažni bliatiti DFS, da bi oblasti nastopile proti njej in jo preganjale. Članek je ogorčil vse pošteno demokrate obeh narodnosti.

Ravnateljstvo podgorske predlinice je pred kratkim odpustilo nadaljnje

štiri delavce, pri čemer se je poslužilo raznih pretvez.

Občinski svetniki DFS so že več mesecev od tega predložili občinskemu odboru predlog, naj se stavi na dnevni red razpravljanja občinskega sveta zahteva po dvojezičnosti. Toda občinski svet to razpravljanje stalno odlašajo, ker ni pogodbo Sovinističnim občinskim svetnikom.

Istrska KRONIKA

Letos bodo v Istrskem okrožju pogozdili 98 hektarjev zemljišča. Med temi bodo pogozdili v Valmarinu 5 ha, v Ankaranu 5 ha, v Dekanih pa 30 ha pustega zemljišča, ki je primerne samo za gozd. Začeli so najprej v Valmarinu, kjer je 43 mladincev izkopalo 650 jam, v katere bodo v februarju posadili borovce.

Cesto Rizana-Križišče bodo začeli preurejevati. Ta cesta je sedaj glavna prometna zveza s Slovenijo in je zelo obremenjena. Cesto bodo razširili, popravili bodo ovinke in če bo mogoče tudi znižali vzpon. Pri obnovitvi ceste bodo zaposlili mnogo delavcev, prav gotovo pa jim bodo tudi priskočili na pomoč veččlani bližnjih vasi s prostovoljnimi delom.

V Saredu pri Saletu so ustanovili novo obdelovalno zadrugo «Partizan», v katero je v začetku stopilo 14 družin z vsem svojim imetjem. Skupna površina zemlje znaša 40 ha. Novo zadrugo so ustanovili tudi v Marezagah.

V Babičih bodo v kratkem dobili električno luč. Najprej je bodo napeljali v hiše članov obdelovalne zadruge, nato pa še po ostalih hišah. Obdelovalni zadrugi v Sv. Luciji je prišlo na pomoč 25 prostovoljcev, ki so nabrali 400 kg ojak, ki bi sicer lahko šle po zlu.

Brigadni sistem dela se uvedli tudi v tovarni «Arrigoni» v Umagu. Ustanovili so 12 delovnih brigad in v vsaki je 8 delavk. V tovarni se je takoj opazilo, da sta se zboljšali proizvodnja in delovna disciplina. V tovarni so tudi ustanovili menzo, ki je ni bilo še nikoli doslej. Menza bo redila tudi 10 prašičev, bi bodo služili za izboljšanje prehrane.

Tudi v tovarni Arrigoni v Izoli so se pokazali lepi sadovi sistema brigadnega dela.

Ob konferenci tržaških partizanov

Zanikanje revolucionarnega značaja partizanske borbe zavira vsak revolucionarni razvoj v svetu

22. januarja bo imela Zveza partizanov STO-ja svojo konferenco. Ob tej priliki smo se obrnili na nekatere tovariše partizane, ki so se udeležili in vodili partizansko borbo pri nas, v Jugoslaviji in tudi drugod po svetu, in jih prosili, da nam na kratko odgovore na nekaj vprašanj o pomenu, značaju, ciljih, pridobitvah osvobodilne borbe o bratstvu, ki ga je ta borba ustvarila pri nas, ter o blatenju narodnoosvobodilne borbe.

Tov. Franc Lipovec - Tine

KAKSEN NAMEN IMA KONFERENCA IN KAKSNE NALOGE SI POSTAVLJA?

Cilj konference je ojačiti in spopolniti organizacijo Zveze, da bo sposobna braniti pridobitve narodnoosvobodilne borbe proti starim in novim sovražnikom, ki hočejo za vsako ceno uničiti te pridobitve, za katere so se partizani borili in žrtvovali. V ta namen bomo na konferenci razširili in izpopolnili glavni odbor.

Glede našega bodočega dela imamo naslednje načrte:

Organizirali bomo množične izlete in tabore v krajih, kjer so bile najhujše borbe, in s tem oživili borcev spomin na slavno preteklost in na borbe, ki so se jih udeležili. Kakor doslej bomo še nadalje posvečali skrb žrtvam narodnoosvobodilne borbe in se pri tem opirali na pomoč ljudstva, ki je vedno vsestransko pomagalo borcem. Skrbeli bomo za spomenike stavili. Strmeli bomo tudi za tem, padlih; kjer jih še ni pa jih bomo po da se poživijo prosvetno in športno delovanje naše zveze.

Tov. Sergij Pečar

invalid narodnoosvobodilne vojne

KAJ MISLIJO INVALIDI, KI SO TOLIKO ŽRTVOVALI IN OSVOBODILNI BORBI, O POSKUSIH POTVARJANJA RESNICE V ZVEZI S TO BORBO?

Največ pravice soditi o partizanski borbi in njenih svetlih tradicijah imajo prav gotovo partizanski borci in invalidi, ki so se te borbe udeležili in v njej največ žrtvovali, ne pa oni, ki so se borbi izmikali, se ji pridružili v zadnjem trenutku iz oportunističnih razlogov, ali pa celo oni, ki so prodajali za liter vina svoje partizansko orožje.

Danes se ti oportunisti najbolj zaletavajo proti slavni tradiciji narodnoosvobodilne borbe, prikazujejo to borbo kot izdajstvo v službi Gestapa in blatijo vse, kar nam je bilo in nam je sveto. Zato jim bomo tudi na naši konferenci jasno povedali in dokazali, da je edino pravilna revolucionarna tista pot, na katero smo šli v prvih dneh upora ter ji ostali vedno zvesti.

Mi, ki tudi na svojih telesih nosimo znake naše pretekle slave borbe, ne bomo onim, ki te borbe sploh ne poznajo in zapirajo oči pred današnjo stvarnostjo, nikoli dopustili, da bi to borbo blestili in skruli.

Tov. Franc Štorka - Rado

ZAKAJ ITALIJANSKA REAKCIJA V TRSTU POTVARJA ZGODOVINSKO OSVOBODILNE BORBE IN OSVOBODITVE TRSTA? KAJ MISLIŠ O GONJI KOMINFORMISTOV PROTI TOVARISEM, KI SO VODILI NARODNOOSVOBODILNO BORBO V TRSTU?

Tržaški italijanski reakcionarji in šovinistični krogi se nikakor ne morejo sprizajzniti z zgodovinsko resnico, da so delavske in kmečke množice Tržaškega ozemlja zlorile fašizem in preprečile italijanskim imperialistom, da bi še nadalje zasužnjevali naše ozemlje. Se posebej jih boli, da je bil glavno jedro

te borbe slovenski živelj, ki so ga toliko let zatirali, poniževali in vedno smrtno sovražili. Italijanska reakcija pa tudi njeni slovenski hlapci hočejo izbrisati iz zgodovine one dni, ko je naše delovno ljudstvo v krvavi borbi proti okupatorju in njegovim sodelavcem ustvarilo Slovensko-italijansko bratstvo ter s pomočjo J A osvobodilo Trst.

Nič se ne čudim, da politični pustolovec Vidali in njegov oproda Spadaro skupno z njihovimi ožjimi sodelavci bljuvajo strup na narodnoosvobodilno borbo tržaškega delovnega ljudstva ter na vodstvo te borbe, saj so ti ljudje brez vsake revolucionarne in proletarske morale. Čudno se mi pa zdi, da je kominformizem zastrupil tudi del poštenih delavcev, s katerimi smo z rami ob rami ustvarjali sile tržaškega odpora, kremenili iz dreva v dan partizansko zavest in organizacijo, ki se je odlikovala v vsakodnevni borbi proti Gestapu in vsem njegovim italijanskim in slovenskim sodelavcem od X Mas,

Barde Nere, Guardie Civiche pa do belogardistov, ustašev in četnikov. Samo najhujša šovinistična zakrknjenost, brezmejna osebna ambicija in gnili oportunizem so mogli tem bolnim glavam, ki so se izučile v visoki šoli kominformističnih laži, in ki so zavedno v službi italijanskega imperializma, dati argumente za blatenje herojske borbe našega ljudstva in njegovih voditeljev,

Tov. Anton Ukmar -

Miro Ogenj

KAJ PRAVIS KOT STAR BORCE - O PROTIPARTIZANSKI GONJI KOMINFORMISTOV Z OZ. NA TO, DA SO SE PARTIZANSKI ODREDI POD MODRIM VODSTVOM KPJ RAZVILI V PRAVO ARMADO, KI JE OSVOBODILA JUGOSLAVIJO IN TRST?

Jugoslovanski partizani in narodnoosvobodilna vojska so bili vzor vsem narodom sveta. Povsod po svetu, koder sem hodil, so že leta 1942 poznali borbo jugoslovanskih parti-

zanov, se ob njej vzpodbujali in ačili, kako se je treba boriti za svobodo. Ravno zasluga sposobnega vodstva KPJ je, da je spremenila partizansko gibanje v vsenarodno revolucionarno gibanje in na tej osnovi ustvarila jugoslovansko vojsko, ki je potem osvobodila vso svojo domovino. To je dokaz pravilne politike KPJ.

Drugod, kjer je bila politika komunističnih partij zgrešena, ni prišlo do tega, ampak so se komunisti zvezali v koalicijo z buržoaznimi strankami kot nam dokazuje CLN v Italiji, pri čemer so ostali v manjšini, čeprav so imeli med partizani večino. Buržoazija je to v težkih trenutkih izrabila v svoje namene in je po končani vojni vrgla komuniste iz vlad. To najbolj dokazuje, da je bila zgrešena prav politika tistih, ki hočejo danes prikazati jugoslovansko narodnoosvobodilno borbo kot delo agentov Gestapa in imperialistov.

Zato je vse ono, kar govorijo o izdajstvu, gorostasna laž. Kako naj bi se sicer jugoslovansko ljudstvo, ki ga je vodila Partija, uprlo v zaledju nacistom v najtežjih trenutkih ko se je zdelo, da bo nacistični škorenj pohodil ves svet, in s tem odtegnilo tudi z ruske fronte mnogo divizij, kar je mnogo pripomoglo k zmagi nad nacizmom.

Ce bi bila KPJ res izdajalska, potem osvobodilne borbe sploh ne bi bilo in bi jugoslovanski komunisti raje posnemali madžarske in druge, ki so mirno čakali v Moskvi, kdaj bo Rdeča armada osvobodila njih dežele, medtem ko so se narodi teh dežel zvesto borili z rami ob rami z nacifašisti proti sovjetom. Pri tem naj se spomnimo le na to, kako so se Madžari ogorčeno borili skupno z Nemci proti sovjetskim vojakom celo v Budimpešti.

Ce so tisti, ki so se vedno borili proti nacistom in pomagali s tem tudi Sovjetski zvezi do zmage, danes izdajalci, vsi oni, ki so pomagali nacistom uričevati Sovjetsko zvezo in ubijati njeno ljudstvo, pa danes zavezniki, tedaj moramo na žalost ugotoviti, da se s tem konča na svetu vsa logika.

Tov. Laurenti Eugenio

V CEM JE GLAVNI POMEN SLOVANSKO - ITALIJANSKEGA BRATSTVA?

nočejo razumeti, ali pa jih najteže razumejo.

Toda če Ulisse začenja tako neumno svojo reportažo, tedaj bo dosegel ravno nasproten učinek, kajti še več ljudi bo dvomilo, Torej, camerata Ulisse, le korajžno na delo!

V isti reportaži je zapisano o sličenju Ulisseja z Vidaljem: «Cittadino Ulisse - mi je rekel Vidali, ko mi je močno in odkrito stisnil roko - v Trstu boš pridobil novih izkušenj in boš spoznal toliko ljudi in zgodovine, da boš lahko pisal za bralce «Unità» zelo zanimive stvari».

Res, krasno sličenje. Le kaj je v tem trenutku mislil Vidali, če sploh še kaj misli, ko je stisnil roko falangistu, pisatelju fašistične knjige «Le bocche di donne e di fuclli»; fašistu, ki se je v Spaniji boril tudi proti njemu in republikanskim borcem? Saj vendar pravijo, da se je tudi Vidali boril v Spaniji kot komandant Carlosa in ga tudi pridno majo, kako kuka z daljnogledom tudi izza nekih vrec na Ulisseja in njemu podobne. Pa kaj hočemo, resnični španski borci so medtem postali fašisti, fašistični legionarji in klavci pa so postali pravoverni internacionalisti in zdrave sile.

VITA NUOVA

«Vita Nuova», katoliški list, piše: «Skofovska kurija objavlja v svojem zadnjem biltenu sledeči seznam tržaških listov, katerih branje je na podlagi dekreta Sv. oščilja katoličanom prepovedano: Corriere di Trieste, Il Lavoratore, La Nostra

Bratstvo delovnega ljudstva sploh in posebej slovansko - italijansko bratstvo pri nas, je osnovni in nujen pogoj vsake napredne borbe. Po tolikoletni raznarodovalni, šovinistični in hujskaški politiki fašizma in vladajoče buržoazije pri nas, pa politiki, ki je sejala mržnjo in razdor med tu živče narode, je lahke samo revolucionarna narodnoosvobodilna partizanska borba izbrisala sledove preteklosti, premostila prepad, ki so ga fašisti ustvarili med narodi, in te narode pobratila.

S svojo šovinistično politiko skuša kominformizem razbiti slovansko italijansko bratstvo, ker le s cepljenjem množic lahko uresniči svoje načrte. Prav naloga partizanov je zato, da se borijo v obrambo največje pridobitve njihove borbe: Slovansko-italijanskega bratstva.

Tov. Branko Babič - Vlado

KAKSEN JE MEDNARODNO POLITICNI POMEN BLATENJA JUGOSLOVANSKE NARODNOOSVOBODILNE BORBE?

Partizansko gibanje kot tako ne predstavlja samo oboroženega odpora proti okupatorskemu fašizmu in imperialističnemu zatiranju, ampak predstavlja dejansko oboroženo borbo naših delovnih demokratičnih množic tudi v borbi proti lastnim zatiralcem in ima zaradi tega globoko socialno vsebino. Partizanska borba predstavlja zato pravo ljudskodemokratično revolucijo. Zanikanje tega značaja partizanske narodnoosvobodilne borbe pomeni zanikanje njenega revolucionarnega demokratičnega značaja in omejevanje na navaden oborožen odpor oziroma herojsko dejanje.

To dela danes Kominform oziroma vodstvo VKP (b) Sovjetske zveze. Oni delajo to zato, ker hočejo uvesti v mednarodno delavsko gibanje dominacijo močnejšega nad ostalimi, konkretno nad oblastjo Sovjetske zveze nad drugimi ljudskodemokratičnimi socialističnimi državami ter sploh nad delavskim gibanjem. Zato hočejo preprečiti vsak samostojni revolucionarni pokret v vsaki državi, posebno še kadar ima ta pokret izrazito narodnoosvobodilni značaj.

Taka politika dejansko zavira vsak nadaljnji revolucionarni razvoj in napredek sploh in se je treba proti njej odločno boriti. Ena izmed osnovnih nalog partizanov kot sestavnega dela delavskega mednarodnega demokratičnega gibanja je, da razkrinkavajo takšno politiko in usmerjajo široke ljudske množice na pravilno in dosledno pot za demokracijo in za resnično neodvisnost narodov.

Lotta, Primorski dnevnik, Ljudski tednik, Glas Mladih, Razgledi in sedva Voce di Trieste.

Na škofiji so res iznajdljivi! Z eno samo potezo bi radi uničili demokratični tisk. Kdor bo bral ta tisk, namreč ne pride v nebesa. Kaj pa vsi pornografski časopisi, polni golih žen? Kaj ni tudi to nevarno za zbiralce duš? Kaže, da duhovni nismo nič proti temu tisku. Sicer pa se spominjamo, da je svojčas goriski nadškof že rohnel nad «Primorskim dnevnikom» in menda celo izobčil njegove urednike. Kar se pa lista «Corriere di Trieste» tiče, se nam nehotе vrinja sum, da je hotel škof napraviti uslugo svojemu ljubljencu «Giornalus» in odpraviti konkurenco.

LAVORATORE

Sedaj pa poglejte, kaj piše o tem Skofovem ukrepu «Il Lavoratore»: «Zanimivo je pri tem dejstvo, da je bil podzvet ta ukrep tudi proti vsemu slovenskemu in italijanskemu titovskemu tisku. Menimo, da ima v tej prepovedi prste vmes tudi nekdo, kateremu je pri sru, da titovski tisk na našem ozemlju še naprej uživa sloves komunističnega tiska, da ne odkrije prehitro svoje igre, in da do drugi strani omogoči atitizmas njegovo razdiralno delo.»

Domisljije tem urednikom pa res ne manjka. No, kaj bi pa na primer zapisali, če bi slučajno škof ne prepovedal titovskega tiska? Tem gošpodom torej ne bi mogel ugoditi niti «Vsegamogočni».

★ Jožko Udovič - Nino

Pred sedmimi leti je padel tovariš Udovič Jožko-Nino. Bil je vse svoje življenje predan borec v vrstah delovnega ljudstva in se za njegovo osvoboditev tudi žrtvoval.

Tovariš Nino je bil Tržačan, doma od Sv. Ivana, po rodu Slovenec, delavec. Se zelo mlad se je udeleževal v kulturno-prosvetnem delu. Bil je aktiven član «Slovenskega mladinskega društva» pri Sv. Ivanu. Gojil je tudi šport, prehodil naše planine, Kras in vso Primorsko. Družil se je z ljudmi in spoznaval njihovo težko življenje, v katere ga je vklepal fašizem. Začutil je potrebo pomagati svojemu narodu in našel stik z Bidovcem, Marušičem in tovariši. Od tedaj dalje se je ves predal delu za svoje ljudstvo. Ko je fašistična policija aretirala bazo viške mučenike, se je Udovič umaknil pred aretacijo v Jugoslavijo.

Zivel je v Ljubljani, Celju in v Zagrebu. Postal je član raznih naprednih društev in se z novimi tovariši boril proti takratni buržoazni Jugoslaviji. Jugoslovanske oblasti so ga zaradi tega preganjale in mu niso dovolile, da bi si prosto služil svoj kruh. Zaradi njegovega demokratičnega prepričanja in delovanja so ga tudi zaprle.

Vojna ga je zatekla v Zagrebu. Leta 1942 se je vrnil v Trst, trdno odločen, da svojim rojakom po vseh svojih močeh pomaga v borbi za svobodo. Svojim tovarišem je dejal: «Ni jih težkoč, ki bi se ne dale premagati. Kot komunist bom svoje naloge izpolnil, pa čeprav me bodo stale življenje.»

Kmalu so se pokazali sledovi njegovega dela. Z narodnim herojem Marušičem-Blažem in drugimi tovariši je v Trstu in na Krasu okrepil odbore Osvobodilne fronte ter ustanavljal nove. Na terenu ga je zasledila fašistična policija in napela vse sile, da ga uniči. V nenekni borbi se je Jožko boril do predzadnjega strela, ni se hotel predati fašističnim rabljem. Ko je videl, da se ne more rešiti, je pogljal zadnjo kroglo sebi v sence.

Nino je izpolnil naloge, ki mu jih je zadala partija, žrtvoval je delu za revolucijo tudi svoje življenje. Dal je največ, kar lahko kdo da svoj domovini. Njegovo ime je danes med junaki, ki so se do zadnje kaplje krvi borili za delovno ljudstvo, za svobodo. Njegovo ime in njegov pogled bo ohranil narod v večnem spominu.

CVETKE iz tržaških listov l' Unità

Nedeljska «Unità» je končno začela objavljati s tolikim trudičem napovedano reportažo «camerata» Ulisseja: «Pot k vojni gre skozi Trst». Ta reportaža naj bi bila pravo odkritje Amerike. Med drugim nam bo Ulisse tudi povedal, zakaj je Tito zasedel Trst in ne zavezniki. Pri tem ponavlja znano pesem šovinistov in pravi: «All je res, all ni, da so bili Američani že pri Pierisu, kakih 30 km od Trsta, in Nemci niso nudili več nobenega odpora. Zakaj so torej Titu dovolili, da je zasedel mesto?»

Kakor vsem šovinistom je torej novo pečenemu revolucionarju Lajolu-Ulisseju, ali po naše Odiseju, žal, da je NOVJ osvobodila Trst. Temu se ne čudimo. Zakaj pa Ulisse sploh piše to naročeno reportažo, nam prav jasno povedo njegove lastne besede v članku:

«So se ljudje, ki dvomijo o Titovem izdajstvu. So se ljudje, ki si ne znajo do kraja razlagati procesov v ljudskih demokracijah od Mindsentyja do Rajka, od Rajka do Kostova. Tu v Trstu sem zbral niti, da lahko razrešim to šreno in razložim ta dejstva tudi onim ljudem, ki jih

KRONIKA

Zbor zadružnikov Slovenije

Onemoglo lajanje kominformističnih veljakov iz inozemstva ne more spremeniti resnice o socialistični preobrazbi kmetijstva v FLRJ

V Ljubljani je zborovalo okrog 800 delegatov in gostov iz vseh kmetijskih delovnih zadrug Slovenije. Zbor je obiskal tudi minister zvezne vlade Edvard Kardelj, ki je pozdravil zadružnike in jim želel nadaljnega uspeha v njihovem delu.

Predsednik Kmečke komisije pri CK KPS tovariš Popit je v svojem referatu podal pregled razvoja socialističnega sektorja na vasi v Ljudski republiki Sloveniji.

Leta 1948 je bilo v Sloveniji 68 zadrug, 23. decembra lani pa 352, tako da znaša porast 517,6 odst. Skupna površina zadrugne zemlje je znašala 1948. leta 10.368 ha, leta 1949 pa 75.681 ha. Ti uspehi kažejo, da so delovni kmetje pripravljene z vsemi silami premagovati težave, da vidijo v obdelovalnih zadrugah svoje boljše življenje. Skupaj je v LRS 240 zadrug prvega tipa, 42 drugega, 31 tretjega in 39 četrtga tipa.

Zadrug se ne ustanovljajo zaradi zadrug samih, temveč zaradi skupnosti. S socialistično organizacijo dela, z mehanizacijo, z manj delovne sile se v zadrugnem gospodarstvu poveča kmetijska proizvodnja, skupnost dobi na ta način čim več živih, odvisnih delovnih sil na vasi pa je tako prosta za industrijo.

Premalo so v Sloveniji razširjene živinorejske zadrug, ki bi morale biti prav zaradi ugodnih terenskih razmer in industrijskega razvoja Slovenije na višji stopnji. Skupno je v vsej Sloveniji 70 živinorejskih zadrug, v ljubljanski oblasti jih je 29, v mariborski 6, v goriški pa 35. V prihodnosti bo treba bolj izkoristiti zlasti gorata področja Julijskih in Savinjskih plemen, Karavank, Pohorja, Kozjaka in večjega dela Notranjske, ki s svojimi pašniki nudijo dobro krmno bazo. V mnogih krajih so pogosti za zadrug s kombiniranimi kulturami, n. pr. poleg živinoreje goje lahko gozdarstvo ali poljedelstvo. Podoben je položaj v vinogradniških zadrugah, le da so te, navezane na teren in druge objektivne pogoje, večinoma monokulturne. V interesu zadružnikov so nekatere vinarske zadrug spremenili v podjetja okrajnih zvez kmetijskih zadrug ali pa jih priključili k vinogradniškim.

Nekatere zadrug so uredile delo

po normah in brigadnem sistemu. Ustanovili so brigade po strokah, n. pr. poljedelske, vinogradniške, živinorejske in gozdarske. Brigade si med seboj pomagajo, kajti ko je sečnja drv, poljedelska lahko pomaga gozdarski, ob trgatvi vinogradniški lahko pomagajo ostale brigade itd. V Sloveniji je že v 250 zadrugah uveden brigadni sistem dela.

Na vrednost storilnega dne vpliva tudi porazdelitev dela po sezonah. Nekatere zadrug so rešile to vprašanje tako, da so si razen glavne panoge poiskale še postranske, ki najbolj ustrezajo strukturi zadrug. Ena takšnih rešitev je, da se zadružniki ukvarjajo z domačo obrtjo. Tako se koristno zaposlijo otroci, starci in žene, ki niso sposobni za težja dela. V 7 krajevnih odborih v grosupeljskem okraju in v okolici Velikih Lašč se intenzivno ukvarjajo z domačo obrtjo. Samo v teh krajevnih odborih so zadružniki že v letošnji zimi prejeli za svoje izdelke preko 2 milijona dinarjev. V Dobriču v trebanjskem okraju so n. pr. v zimskem času zaslužili v enem samem tednu z vožnjazr 30.000 dinarjev. Na ta način se dnevni dohodki zadrugarjev povečajo v korist njih samih.

Poleg gospodarskega napredka zadrug pa morajo zadružniki skrbeti tudi za kulturni dvig svojih članov. Zadrugni domovi so središče vsega kulturnega in prosvetnega dela na va-

si. Zadružniki pa obiskujejo tudi razne izobraževalne, strokovne in politične tečaje ter predvsem zadrugne. Ta novi kader bo dvignil razvoj zadružništva na vasi, uvažal napredno kmetovanje ter znal izkoristiti vse lokalne vire, da bodo zadrug čim uspešneje delovale.

Zadružniki, ki so se kot delegati svojih zadrug udeležili zbora, so poudarjali delo, težave in uspehe svojih zadrug. Kjer uvažajo delo po normah, tam tudi uspehi ne izostajajo. V vinogradniški zadrugi na Vinških vrhovih so prihranili po uvedbi dela po normah 400.000 dinarjev, ker jim ni bilo več treba najemati delavcev. Zadruga ima tudi dom igre in dela, kar pospešuje uspehe žena — zadružnic. V Komnu na Krasu, kjer so takoj po priključitvi Primorja k FLRJ ustanovili zadrugo, imajo zadrugni hlev za 50 glav živine, lani so upali na lep pridelek, vendar jim je toča uničila velik del njihovega truda.

Kljub nekaterim oviram in pomanjkljivostim pa kmetijske obdelovalne zadrug napredujejo. Sindikalne podružnice, delavci, delovna inteligenca in pripadniki jugoslovanske armade pomagajo zadružnikom predvsem s političnim delom, pa tudi s strokovnim in tako sodelujejo pri utrditvi zadrugnega sektorja na vasi in krepe povezavo med kmeti in ostalim delovnim ljudstvom.

PRVI AVTOMOBIL je prevozil novo avtocesto

Prva avtomobilska cesta Beograd - Zagreb je dokaz prizadevanja jugoslovanskih narodov za izgraditev napredne in moderne države

Eden izmed največjih objektov jugoslovanske petletke — avtomobilska cesta Beograd-Zagreb je v glavnem končana. Prvi avtomobil je prevozil to 380 km dolgo tlakovano, kockasto, betonirano ali asfaltirano pot, ki veže dve največji mesti Jugoslavije.

Decembra leta 1945 je maršal Tito dejal:

«Če hočemo biti napredna država, moramo graditi tudi nove moderne ceste. Avtomobilsko cesto Beograd-Zagreb je treba takoj začeti in čimprej dokončati. Na čezjanjih moramo čutiti, a kakšnimi koraki in po kakšni poti se bo razvijala nova Jugoslavija».

Moderna cesta Beograd-Zagreb je postala stvarnost. Graditev ni bila lahka. Druga za drugo so prihajale težave: pomanjkanje strojev, gradiva, večjih celo lopat, vozilcev in des, nato kvalificiranih delavcev in tehničnega osebja. Leto in pol je bilo delo ovirano, kajti teren, koder je speljana cesta, je ponekod mečvirnat in cela jezera so pokrivala zemljo, koder je tekla trasa. Delo na cesti je motil Informburo s svojo protirevolucionarno gonjo.

Toda kljub vsemu je danes cesta v glavnem končana, ker je vse ljudstvo, predvsem mladina, sodelovalo pri njeni graditvi, ker je zadnja dela podprla požrtvovalna, zmagovita jugoslovanska zrnača.

Cesta Bratstva in enotnosti je zgrajena. Tisti, ki so jo gradili, pa so se z velikega dela vrnili sami še bolj zgrajeni, kot so bili, ko so vstopili v delovne brigade. Mladina z južnih delov Jugoslavije, ki je bila nepismena, je zapustila cesto z novim osnovnim znanjem, na katerem se bo dalje izpopolnjevala. Mnogi so si pridobili strokovno znanje, odšli v rudnike, tovarne, podjetja, drugi so v svoje vasi ponesli pridobljeno politično izobrazbo, s katero bodo pospešili socialistično preobrazbo vasi.

Avtomobilska cesta je bila velika žola zavednih graditeljev socializma. Cesta Bratstva in enotnosti pa je bila tudi kovačnica enotnosti jugoslovanskih narodov, ki so se na tem velikem gradbišču med seboj globlje spoznavali, si pomagali ter dogovarjali o vzajemni pomoči drug drugemu.

Informbirovska gonja ni mogla preprečiti, da bi se del na cesti

ne udeležili mladinci iz Bolgarije, Francije, STO-ja in drugod. Prepričali so se, da so jugoslovanski narodi trdno odločeni, da zgrade napredno, moderno državo, samostojno in svobodno.

Prav avtomobilska cesta je dokaz prizadevanja jugoslovanskih narodov. Pospešila bo graditev socializma v državi.

Ob zaključku glavnih del na cesti je obiskal brigadirje minister za promet pri Zvezni vladi FLRJ Božidar Maslarič in se zahvalil vsem brigadirjem, borcev jugoslovanske armade, tehnikom in inženirjem in vsem, ki so prispevali da je veliko delo pelletke uspelo.

Mladi učitelji v Sandžaku

Lep primer zavednosti in predanosti jugoslovanske inteligence

Skupina 25 absolventov in absolventk učiteljskega v Novem Pazaru je sprejela sklep, da odide kolektivno na službovanje v najbolj zaostale in zapuščene kraje v deževskem in staviškem okraju Sandžaka.

V teh krajih do sedaj ni bilo šol, noben učitelj ni prosvetljeval tamkajšnjega ljudstva. Pokrajina brez cest, ljudje preprosti in brez vsake civilizacije in kulture. Večina tamkajšnjega prebivalstva je nepismena.

Ta plemenita odločitev 25 mladincev in mladink je dokaz zrelosti jugoslovanske mladine, je dokaz visoke moralne zavesti teh mladih ljudi, ki se ne boje napora, ki jih čakajo v novih krajih. Delo mladih učiteljev in učiteljic ne bo le delo v šoli. Terja od njih vso požrtvovalnost do prebivalcev Sandžaka, kajti vsak se bo moral v svojem kraju boriti proti nepismenosti, širiti prosveto med vaščane, pomagati jim, da se bodo dvignili, da se bodo navadili kulturno živeti.

Maršal Tito je mladim učiteljem in učiteljicam, ki so ga pred odhodom na svoja službena mesta obiskali, izrazil zahvalo za odločitev, ki bo brez dvoma temeljno vplivala na razvoj tega dela Jugoslavije, in ki kaže, da se mlada učiteljska generacija popolnoma zaveda svoje naloge.

Ko so učitelji prišli v vas v Sandžaku, jim je tamkajšnje ljudstvo privedilo prave manifestacije, ki so bile izraz veselja, ker jim je nova Jugoslavija, dosedaj tako zapuščenim, posvetila vso skrb za njihov dvig in napredek.

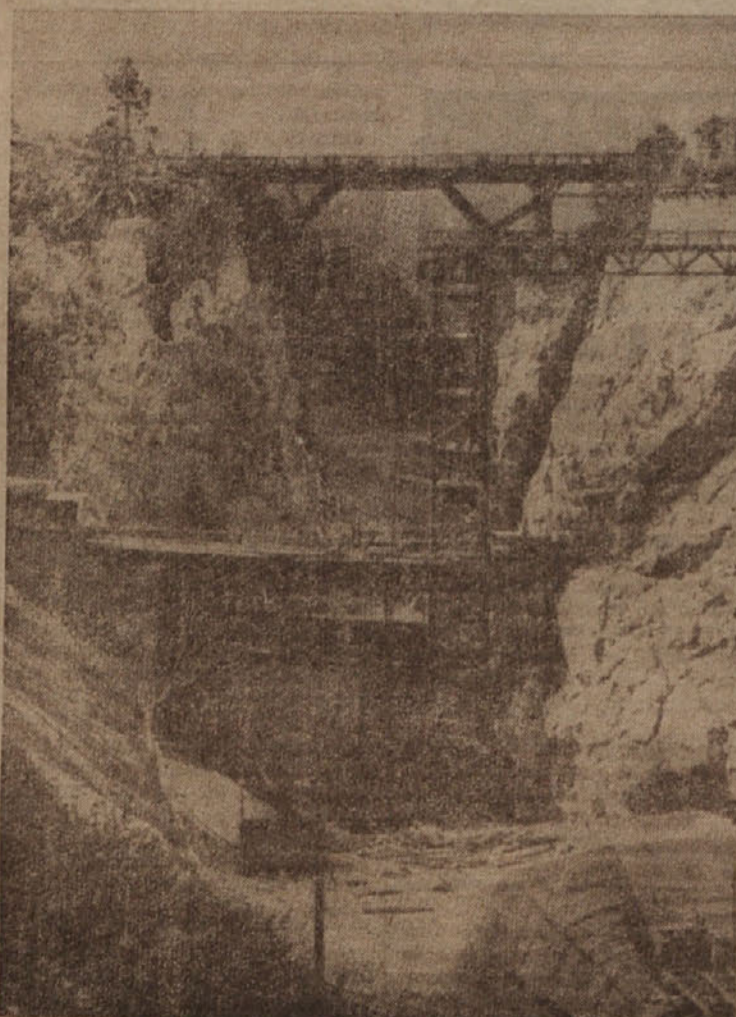
Uspehi mladine v preteklem letu

V Beogradu je bilo zasedanje Ljudske mladine Jugoslavije. Iz referata člana biroja posnemamo, da je mladina Jugoslavije doprinesla velik delež pri izgradnji socialistične mladine. Pri graditvi Novega Beograda je sodelovalo 200.000 mladincev in mladink. Na avtocesti so mladinske brigade skupno z armado zgradile 102 km betonskega cestnišča, 44 km asfaltiranega, 19 m cestnišča z malimi kockami in 45 makadamskega. Od skupnega števila mladine, ki je sodelovala pri zveznih delovnih akcijah, je bilo razglašanih 32.623 udarnikov, 64.286 mladincev pa je bilo pohvaljenih, 1187 mladinskih brigad je bilo razglašanih za udarne.

Od 14.458 nepismenih mladincev, se jih je naučilo brati in pisati 13.979. Poleg ostatega je delovalo na akcijah 22.555 bralnih skupin, ki so razpoigale s številnimi knjigami.

Jugoslovanska mladina je bila prav tako v prvih vrstah pri izpolnjevanju plana v industriji in rudarstvu. Več kot 63.000 mladincev je presegalo norme. V vsej državi je bilo ustanovljenih 3290 proizvodnih brigad. Za požrtvovalno delo v proizvodnji je bilo odlikovanih 269 mladincev z redom dela, 12.156 proglašanih za udarnike, nadaljnjih 15.703 pa pohvaljenih.

Na plenumu so mladinci razpravljali tudi o pionirski organizaciji. Zveza pionirjev šteje v svojih vrstah milijon dečkov in deklic,

V Mostah pri Zirovnici na Gorenjskem grade veliko elektrarno, ki bo dajala tok industriji in razsvetljevala vso Gorenjsko

Veteposlanik Velike Britanije v Jugoslaviji je skupno s člani delegacije britanskih narodnih poslancev-laburistov, ki so na obisku v FLRJ, priredil sprejem v prostorih britanskega veteposlanništva na čast jugoslovanskih prijateljev.

Na Vranskem polju v Dalmaciji so končali prva velika dela za melioracijo. Skopali so predor med Polačkim in Vranskim poljem za odtok vode skozi hrib. Dalje so končali tretjino 9 km dolgega prekopa med obema poljema. Po njem se bo voda odtekala v Vransko jezero, odtod pa po prekopu Prosko v morje.

Tudi letošnja planska melioracija Skadrskega jezera je končana. Postavljena je elektrarna, ki daje električni tok za dela ob jezeru. Meliorirano je Uličinsko polje, ki je del skadrške kotline, podaljšan so nasip ob reki Morači, napravili 5,5 km dolg nasip ob reki Bojani in z njim zavarovali nad 400 ha zemlje pred poplavami.

Sedem znanstvenih delavcev na področju kmetijstva je nagradil minister za kmetijstvo pri Zvezni vladi.

V treh letih so v Bosni in Hercegovini zgradili 3.750 objektov, med njimi 16 daljnovidov, 35 raznih objektov pri hidrocentralah, 58 rudniških jaškov in jarkov, mnogo gospodarskih poslopjij itd.

Na novega leta dan je bilo v reški luki 22 oceanjskih ladij. Med drugimi so bile zasidrane italijanski «Granula» in «Triton Malisa», angleška «Charles Dickens», grška «Theckectora», in norveška «Bjornhaug».

69 zadrugnih domov so v letu 1949 popolnoma dogradili v Dalmaciji, pri zadrugah pa so končali 67 gospodarskih poslopjij.

Tudi vasi okrog Ohridskega jezera bodo dobile električno luč. Za to grade hidrocentrale v Pesočanih, ki bo za hidrocentrale v Zrnovcih druga v Makedoniji. Hidrocentrale v Pesočanih grade na 1100 m nadmorske višine, pesek pa dovajajo od Ohridskega jezera 30 km daleč.

Djuro Salaj, predsednik odbora Zveze sindikatov Jugoslavije je poslal protestno brzojavko libanonski vladi zaradi preganjanja sindikalnih aktivistov v Libanonu. Del delavcev iz «Ogradova» bo letos delalo na gradbiščih Nove Gorice, da bo čimprej zraslo novo kulturno, gospodarsko in politično središče Primorske.

Plin namesto koka za topilno peč so začeli uporabljati v tovarni «Potisje» v Vojvodini. Izkazalo se je, da kakovost železa ne zaostaja za železom, topljenim na stari način.

Kmetijske znanstvene ustanove so ugotovile, da je mogoče v Jugoslaviji gojiti celo vrsto industrijskih rastlin, ki jih do sedaj še niso gojili. Poleg drugih bi uspela oljnice, lalmanacija, kokosagi itd. Na poskusnih parcelah so pridelali 56 do 90 stotov na ha, medtem ko znaša donos v domovini te rastline 40 stotov na ha. Iz te korenju podobne rastline bodo pridobili 340 kg kavčuka na ha.

Nova konopljarina se začela delovati v Rumenki pri Novem Sadu. V njej predelujejo konopljo na tekočem traku, delo je mehanizirano.

Razpravo «O ljudski demokraciji», ki jo je napisal Edvard Kardelj, so izdali v New Yorku v brošuri v angleščini.

49 zadružnikov se je udeležilo diskusije na prvem zboru zadružnikov v Ljubljani.

Razprava proti vohunom in teroristom, ki so jih najeli albanski državni organi, se je pričela v Skopju. Med desetimi obtoženci sta dva Makedonca, ostali so Srbi.

Novo delavsko naselje grade v Beogradu. Za leto se bo moglo naseliti v nova stanovanja 200 družin.

Laburistični poslanec Ziliacus je po radiu ponovno obsodil gonjo Sovjetske zveze proti Jugoslaviji.

Jugoslavija in Turčija sta podpisali trgovinski dogovor.

KRONIKA

Volitve v Vrhovni sovjet ZSSR bodo v nedeljo 12. marca. Legatna je komunistična lista, kandidati, ki niso komunisti, bodo na listi brez stranke. Na vsakih 300.000 prebivalcev bo izvoljen 1 poslanec. V Svet narodov pa bo za vsako zvezno republiko izvoljenih 23 poslancev, za vsako avtonomno republiko 11, za avtonomno pokrajino 5, za vsako nacionalno enoto pa po 1 poslanec.

Med Madžarsko in Italijo že obljaja trgovinska pogodba ki določa zamenjavo blaga v vrednosti 35 milijonov dolarjev. Zdaj sta državi začeli ponovna pogajanja za razširitev te pogodbe.

Ookup 217 CSR za leto 1949 še ni končan, čeprav bi se moral zaključiti že 10. decembra. Minister za kmetijstvo, Djuriš je izjavil, da je temu vzrok spekulacija, slaba organizacija odkupnega aparata in nezadostna politična zrelost njegovih članov.

Romunski, Bolgarski in Madžarski vladi je izročila Britanska vlada nota, v kateri obtožuje omenjene vlade, da kratio osnovne svoboščine svojih državljanov. Podobne note je tem vladam poslala tudi kanadska vlada.

V tovarni Skoda v Piznu so izdelali 50 težkih lokomotiv za Turčijo. Lokomotive so najtežje vrste izdelane v češkoslovaški industriji. Dolge so 14 m. tender 8. Poizkusne vožnje v Turčiji so dobro uspeli.

V Bukarešti so aretirali 46 oseb, ki so jih obtožili, da so povzročile težkoče pri oskrbi prebivalstva ter okrivile okvaro znanih kolčnih mesev.

V slovaških knjigarnah so se pojavile knjige Mile Budaka, ki je bil namestnik Paveliča in idejni vodja ustaškega pokreta. Vrhovno sodišče FLRJ je Budaka obsodilo na smrt in ga ustrelilo. Danes piše neki kominformovec Mraz o ustaškem krvniku, da je ideološki borec hrvaškega naroda!

CSR razstavlja v Bombayu proizvode svoje kovinske lačustrije in optične naprave.

Okrog 15.000 jerebic so izvozili iz CSR.

V ZSSR so nakopali v zadnjem trimesečju 1949 za 18 odst. več boksa kot v letu 1948.

CSR je prenehala z izvajanjem češkoslovaško-italijanskega dogovora o nameščanju italijanskih delavcev. Po koncu leta 1950 pa prenehajo tudi vse olajšave glede pošiljanja denarja družinam. Obe državi pripravljata novo pogodbo o nameščanju italijanskih delavcev v CSR.

Na Madžarskem je občutno pomanjkanje delovne sile, kar lahko usodno vpliva na uresničitev petletnega načrta. Vlada bo izdala ukrepe, ki naj preprečijo fluktuacijo delovne sile.

Bivši minister CSR Bohumil Laušman je bežal iz CSR v Zapadno Nemčijo. Po februarških dogodkih je bil podpredsednik Gottwaldove koalicijske vlade. Bil je tudi predsednik socialdemokratske stranke v CSR.

Iz Poljske in CSR se bo izselilo 95.000 Nemcev po dogovoru med Mednarodnim Rdečim križcem in vladama Poljske in CSR.

Poljska trgovinska delegacija je prispela v London, kjer se bo v okviru petletne trgovinske pogodbe, ki sta jo sklenili ti dve državi, sklepala o izmenjavi blaga za leto 1950.

Po vseh moskovskih cerkvah so praznovali pravoslavni božič. Cerkve so bile polne, seveda večina starih žena.

Na Poljskem so povišali plače in mezde za 5 odst., družinsko doliado pa za 250 zlotov na enega otroka. Hkrati pa so se povišale cene mesa, mesnim izdelkom, masti in nekaterim industrijskim proizvodom.

V Pragi so obsodili na smrt 4 osebe, ki so bile obtožene izdajstva in špijonaže v korist neke tuje države katere pa niso na razpravil imenovali.

Romunija in Češkoslovaška sta sklenili trgovinski sporazum za leto 1950. CSR bo izvažala stroje, uvažala pa surovine za svojo industrijo.

V Budimpešti bo v maju sestanek predstavnikov mednarodnih strokovnih zvez.

O BALKANSKI FEDERACIJI

(Po govoru Moše Pijade na zasedanju Ljudske skupščine FLRJ)

ne federativne države. V tej komisiji so predstavniki Bolgarije in šestih federalnih enot demokratične federativne Jugoslavije, ki bodo sestavile ustrezajoče vlade.

Na ta osnutek so z malimi pripombami pristali v začetku tudi bolgarski voditelji in tudi Stalin je v razgovoru s Kardeljem zelo jasno dejal, da je treba z ediniti, ne pa ustvarjati nekakšen pakt o medsebojni pomoči. V razgovoru s Kardeljem, Stanojem Simičem in Ivanom Subašičem je 22. nov. 1944 Stalin dejal: »Pospešiti je treba proces federativne združitve z Bolgarijo, kajti če to ljudstvo želi, mu tega ne more nihče preprečiti.«

Jugoslovanski in bolgarski voditelji so v zvezi z balkansko federacijo izmenjali številne predloge, zunanji minister Kardelj pa je imel od 23. do 25. decembra 1944 v Sofiji razgovore s tedanjim sekretarjem BKP Trajčo Kostovim in sedanjim sekretarjem Cervenkovic. Dimitrov, ki je bil takrat v Moskvi in ki se je poleg Jugoslovancev edini iskreno zavzemal za uresničenje južnoslovanke federacije, pa je osnutek pregledal in poslal pripombe, po katerih je bolgarsko vodstvo osnutek spreminilo. Ta osnutek, spreminjen po navodilu Dimitrova, je edini bolgarski osnutek, ki govori o združitvi Bolgarije z državami v okviru federativne Jugoslavije.

O vseh vprašanih balkanske federacije je bila sovjetska vlada na tekočem, prav tako je vse podrobno-

stj vedel Dimitrov, predsednik bolgarske vlade Kimon Georgijev, zunanji minister Petko Stajnov in bolgarski poslanik v Beogradu. Jugoslavija ni torej ničesar ukrepala na svojo roko, temveč je delala v interesu jugoslovanskih in bolgarskega naroda z vednostjo bolgarske in sovjetske vlade.

Poznejši, osnutki, ki jih je bolgarsko vodstvo predložilo, govora združiti Bolgarije in Jugoslavije kot dveh enot. To stališče Bolgarije je podprl tudi Stalin na sestanku jugoslovanskih in bolgarskih predstavnikov, češ da so Bolgari star državotvoren narod, ki bi ne mogel biti vključen v državo kot ena izmed federalnih enot. Toda, Srbi, Hrvati, in Crnogorci so imeli tudi svoje lastne države in to daljšo dobo kot Bolgari in zato je nepojmljivo, zakaj bi n. pr. Hrvati ne mogli biti enakopravni z Bolgari. Jugoslovansko vodstvo na tako federacijo, ki bi dajala prednost Bolgariji pred drugimi narodi, to se pravi, v vladi pol in pol v Svetu narodov pol in pol, ni mogla nikoli pristati.

Toda pogajanja o južnoslovanke federaciji so se zavlačevala. Baje v Bolgariji ni bil ugoden trenutek za njeno ustvaritev. Glavni vzrok, da ni prišlo do federacije, pa je v tem, ker je Sovjetska zveza hotela preprediti grupiranje malih socialističnih držav ter onemogočiti, da bi skupno skrbele za svojo neodvisnost in suverenost, tako da bi ostale vsaka zase, izolirana druga od druge, brez medsebojne opore in da bi vsa-

ka zase izročila svojo suverenost in svojo neodvisnost v roke sovjetske vlade, pod njen protektorat. Zato je prišlo v Moskvi do osnutka nove pogodbe, v kateri ni bilo več govora o balkanski federaciji, temveč le o političnem, gospodarskem in vojaškem sodelovanju ter bratški zvezi. Bolgarska in jugoslovanska delegacija sta tudi sprejeli 27. jan. 1945 dokončno besedilo te pogodbe in tudi sovjetska vlada je z njo soglašala.

Vsi napori za ustanovitev federacije južnoslovanških narodov so propadli. Treba pa je bilo javiti krivca in ga ožigosati, ker je bil kriv tega neuspeha. In kot krivca so kominformovske države proglasile Jugoslavijo, ki se je najbolj trudila za federacijo, ki bi bila zgrajena na medsebojni enakopravnosti federalnih enot, ne pa kot ji očitajo, da je hotela, da bi Beograd dominiral v novi državni tvorbi.

Proces v Budimpešti kakor tudi proces v Sofiji ki je imel namen razkrinkati Jugoslavijo v zadevi balkanske federacije kot imperialistično je temeljil na lažnih trditvah, netočnih datumih, zato tudi ne more zmanjšati veličine borbe FLRJ za enakopravnost med socialističnimi državami kakor tudi doslednosti izvajanja take enakopravnosti v svoji lastni državi.

Moša Pijade lik revolucionarja

4. januarja je Moša Pijade dopolnil 60 let.

Moša Pijade je velik revolucionar, brezkompromisni borec za komunizem. Član Partije je že trideset let. V mladosti je končal slikarsko akademijo in postal akademski slikar. Toda kmalu se je začel ukvarjati z novinarstvom in sodeloval pri naprednih listih in revijah. Leta 1921 je prišel v Izvršni komite jugoslovanske partije. Sodeloval je pri organiziranju Neodvisne delavske partije Jugoslavije, in ko je bila ta prepovedana, se je ves predal ilegalnemu delu. Organiziral je ilegalno tiskarno Centralnega komiteja v Beogradu, kjer so tiskali »Komunistu« in druge letake ter brošure. Ko je bila tiskarna odkrita, so Mošo Pijada aretirali in ga obsodili na 12 let ječe. Zaradi neprestanih borb v kaznišnici Sremske Mitrovice so mu robijo podaljšali še za dve leti. V kaznišnici Sremske Mitrovice in Lepoglavi je poučeval mlajše tovariše in jim pomagal pri učenju marksizma-leninizma. V kaznišnici je prevedel v srbohrvaščino tudi celotni Marksov »Kapital« in mnoga druga ideološka dela.

Med vso vojno je Moša Pijade vestno in neutrudno izpolnjeval naloge, ki sta mu jih zaupali Partija in Centralni komite, čigar član je bil.

Po osvoboditvi nadaljuje borbo z nezmanjšano energijo za utrjevanje svobodne ljudske države. Po napadu CK VKP (b) in drugih partij informirova na jugoslovansko partijo pa stoji Moša Pijade med prvimi v borbi za čisto marksizma-leninizma, za resnico, za stvar delovnega ljudstva in vsega človeštva.

Za njegovo veliko 30-letno revolucionarno delo ga je Prezidij Ljudske skupščine FLRJ kot prvega odlikoval z Redom socialističnega dela in mu dal s tem priznanje vseh jugoslovanskih narodov.

Težnja po federaciji južnoslovanških narodov je nastala med narodi samimi in tudi danes, po procesih in obsojanju Jugoslavije v delu za njeno uresničitev, ta težnja ni zamrla v njih.

Načrte za federacijo južnoslovanških narodov je podpirala poleg jugoslovanske in bolgarske vlade tudi Sovjetska zveza, toda zaradi razvoja dogodkov na Balkanu je svoje stališče Sovjetska zveza spremenila in prav zaradi njenega vpliva na bolgarsko vlado in CK bolgarske komunistične partije, do uresničitve teh velikih načrtov ni prišlo, pač pa se je v zvezi z južnoslovanško federacijo zgrnila nad Jugoslavijo vsa kominformistična gonja, hoteč prikazati vodstvo FLRJ prav v tej zadevi imperialistično in diktatorsko.

Danes južnoslovanška federacija kot taka ni več aktualna, vendar pa prikazujejo napori zanjo pravo lice držav, ki so sodelovale za njeno uresničitev.

Jugoslovansko vodstvo je predložilo naslednji osnutek:

1. Demokratična federativna Jugoslavija in Bolgarija se združujeta v eno federativno državo, ki bo imela sedem federalnih enot, in sicer Bolgarijo, Srbijo, Hrvatsko, Slovenijo, Makedonijo, Crno goro ter Bosno in Hercegovino, — ki bo imela skupno predstavništvo in bo tvorila enotno carinsko unijo.

2. V skupno poslovanje federativne države spadajo vojaški posli, zunanja politika in carine, razen tega pa še vsi drugi posli, ki jih bo ustava federativne države označila kot skupne in bodo zato prešli v delokrog federativnih organov.

3. Ustanavlja se skupna bolgarsko jugoslovanska komisija s sedežem v Beogradu z nazivom »Komisija južnoslovanške enotnosti«, ki bo imela nalogo izdelati osnutek ustave skup-

«TITOVSTVO»

zaskrblja kominformovske glavarje

Borba Jugoslavije za pravico in resnico ima v drugih partijah vedno več pristašev

V glasilu Informbiroja »Za ljudsko demokracijo in trajen mir« je objavil Pietro Rossi, eden izmed voditeljev KPI, članek, v katerem govori o »analogah komunistov v borbi proti Titovi klikki«. Pisec hoče opravičiti vodstvo KPI zaradi neuspehov v borbi proti »titovstvu« prav v času, ko sta bila Togliatti in Secchia v Moskvi.

Rossi piše, kako so »Titovi emisariji« pošiljali ogromno propagandnega materiala raznim partijskim sekcijam in pomembnejšim članom partije, za katere so dobili naslove preko svojih vohunskih mrež, ki si jih je beograjska vlada vzpostavila preko svojega poslaništva v Rimu, nameščencev Tanjuga in drugih trgovskih uradov. Beograjska vlada je preko njih vzpostavila tudi zvezo z bivšimi partizani, Lovinariji, levčarsko usmerjeno inteligenco, s člani Socialistične stranke itd. ter jih pozivala, da obiščejo Jugoslavijo. Istočasno je Titova klika okrepila tudi svojo vohunsko mrežo, ki jo je vzdrževala že prej skupno z Intelligence Serviceom in ameriško obveščevalno službo v vojaške svrhe. Italijanska partija, piše Rossi, se je morala boriti proti Titovi klikki, proti raznim provokacijam v vrstah same komunistične partije, kakor tudi med ljudstvom. Kljub borbi, ki jo vodi KPI pa tej ni uspelo, da bi preprečila partizanom in socialistom, da ne bi obiskali Jugoslavije.

Rossi se opravičuje zaradi teh neuspehov, češ da je v Italiji Titovim agencijam omogočeno vohunsko delo, ker je Italija »ameriška kolonija«, v kateri Jugoslavlani organizirajo svoje vohunsko delo skupno z Američani.

Seveda je borba proti Titovim privržencem težja kot n. pr. na Madžarskem, kjer lahko s procesi, koncentracijskimi taborišči in podobnim uzičujejo prijatelje nove Jugoslavije. V Italiji pa morajo samo prepričevati (na informbirojevski način s psovkami in klevetami) pa pri tem slabo uspevajo, ker tisti, ki so Jugoslavijo obiskali, govorijo drugače o njej.

Borba proti »titizmu« je tudi v Nemčiji zavzela precejšen obseg. Walterja Fischea, bivšega predsednika komunistične partije Zahodne Nemčije so razrešili dolžnosti načelnika za vzgojo kadrov, češ da je dopustil, da so v glasilu partije »Freies Volk« objavili dva članka o »titovstvu«.

S podobnimi obtožbami sta bila razrešena svojih funkcij Ugo Paul in Josef Schape. Centralni komite komunistične partije pa je ostro grajal izvršilni odbor KP za Po-

renje in Westfalijo. Za njihni je enaka usoda zadela preko 80 znanih voditeljev KP, mnoge so iz partije tudi izključili. Kritizirali so celo samega voditelja nemške partije Maxa Reimana, dalje glasilu partije v Dortmundu zaradi »titovskih člankov« itd.

Tudi v Vzhodni Nemčiji preganjajo komuniste zaradi »titovstva«. V Berlinu je prišel sam polkovnik Koltov, član sovjetske obveščevalne službe, da bi izpeljal čistke vseh »nacionalistov in titovcev« v partiji.

Vsi ti ukrepi razkrivajo težak položaj v posameznih partijah.

Kritike in čistke v komunističnih partijah s strani Kominforma pa se širijo tudi na vzhod. Tako je doživela ostro kritiko japonska KP, ki pa kljub vsemu vztraja na ustanovitvi enotne ljudske fronte, ki bi okrog partije združila vse japonske domoljube.

Informbirojevski »strokovnjaki« za jugoslovansko gospodarstvo

Informbirojevski »strokovnjaki« za jugoslovansko gospodarstvo.

Informbirojevski propagandi so najbolj na poti uspehi jugoslovanskih delavcev v izgradnji socializma. Zaradi tega je v informbirojevskem aparatu kar preko noči zrsko na desetine strokovnjakov za ocenjevanje položaja v Jugoslaviji.

Pod vodstvom informbirojevske dirigentske palice ponavljajo vedno iste pripovedke o stvarkah v Jugoslaviji, s katerimi hočejo prepričati nepoučene ljudi v svetu, da v Jugoslaviji ni tako kakor je, temveč tako, kakor bi oni hoteli, da bi bilo.

Ker informbirojevskim državam ni uspela nič sabotaža niti blokada, so se v informbirojevskih listih in radio postajah mahoma pojavili razni »eksperti« za jugoslovansko gospodarska vprašanja. Ti ljudje, ki sede v svojih pisarnah, po več sto km daleč od FLRJ, si izmišljajo strašne zgodbe o življenjskih in reolovnih pogojih jugoslovanskih delavcev ter o nekakšnih uporih med delavstvom. Vsi ti »strokovnjaki« so uspeli v neverjetno kratkem času organizirati in izpeljati stavke po vseh jugoslovanskih podjetjih. Radio Bukarešta je javil 15. decembra

1949: »V Jugoslaviji se širi stavkovno gibanje. V stavko stopajo delavci vseh vrst industrije in poljedelstva«. Nato pravi dalje: »Mnogo je bilo uspešnih stavk v Jugoslaviji začeti pri železarni Store pa ves do stavke opekarskih delavcev.«

Radio Bukarešta ne pove dneva, kdaj je bila ta uspešna stavka v železarni Store, ker bi se s tem zapela v nove laži, odgovoriti pa tudi ne more na vprašanje, kdo je v tem podjetju izpolnil že 24. oktobra letni plan, ki je bil v letu 1949 za 22 odst. višji od plana v letu 1948.

V zadnjem času so se »strokovnjaki« vrgli na rudnike in govore o stavkovnem gibanju med rudarji, ki naj bi se začelo v Trbovljah. Njihova »nesreča« pa je v tem, da so prav rudarji trboveljskega rudnika pred rokom izpolnili letni plan.

Uspehi delavskega razreda Jugoslavije se ne dajo izbrisati, laži pa ostanejo laži in vesti o stvarkah in uporih informbirojevskega tiska in radija pa ostanejo še v naprej samo stavke in upori v glavah informbirojevcev.

(Po glasilu GO sindikatov FLRJ »Rad«).

O delovanju nikotina na človeško telo

Ce vprašamo ljudi, čemu kadijo, bo morda eden odgovoril, da sam ne ve, zakaj, a da občuti pri tem posebne vrste veselje, drugi da je nervozen in da se lahko samo s cigareto, sigaro ali pipo duševno koncentrira, tretjim pa, da povzroča gšeegetanje tobakovega dima v pljučih čisto svojsko ugodje. Naj se glasi odgovor tako ali tako, poskusi se pokazati, da se precejšen del kadilcev predaja kajenju zaradi delovanja nikotina na organizem. Primerjali so vpliv cigarete na človeško telo z injekcijo nikotina in dognali, da prinaša vbrizganje nikotina kadilcu enako ugodje kot cigareta, ki jo je pokadil. Nekatere poskusne osebe so bile z injekcijami nikotina celo bolj zadovoljne kot s kajenjem. Tudi v drugih ozi-rih se ti poskusi zanimivi; dokazali so z njimi, da povzroča vbrizganje 2 mg nikotina v žilo pri nekadilcih pojave zastrupljenja, kot omamljenost in bruhanje.

Nikotin v glavnem deluje na živčevje, in sicer tako, da manjše količine vzdržižo določena središča osrednjega živčevja, dočim jih večje količine zavirajo ali omrtvi-jo. Za nikotinon so posebno občutljive avtonomne ganglijske celice - tako namreč imenujemo živčne zadebeli-ne v možganih in hrbtne mozgu. Ker nikotin te celice draži, opaža-mo, da kadilci trpe na raznih motnjah, kot na primer povečano izločevanje prebavnih sokov, krči v želodcu in črevesju ter spremem-be ožilja. Seveda pa vpliva niko-tin tudi neposredno na možgane, zaradi česar kadilec globlje diha in čisto se mu zviša tudi krvni tlak.

Zaradi raznovrstnega učinkova-nja nikotina na človeški organi-zem se nam nehoče vsiljuje vprašanje ali je kajenje škodljivo ali ne. Ens cigareta vsebuje povprečno 15 do 25 mg nikotina cigara celo do 150 mg, dočim zadošča okrog 60 mg nikotina, da odrasel človek umre. Na ta način bi lahko že ena sama cigara učinkovala smrtno, kar se pa, kot vemo, ne dogaja, kajti nikotin izgubi v organi-zmu kaj kmalu svoj strupeni učinek na ta način, da se v jetrih oksidira in ga ledvice izločijo. Tu-di se del nikotina pri žarenju ci-garete ali cigare uniči, preostali nikotin pa se z vodno paro prede-stilira in se skupno z vodo zgosti v žilo, ki lahko vsebuje 80 do 90 odstotkov vsega nikotina. Na ta način pride v pljuča največ 10 odstotkov celotnega nikotina. Pri odgovoru na vprašanje o škodljivo-sti nikotina, moramo tudi razloče-vati akutna zastrupljenja od kro-ničnih. Akutna zastrupljenja so za sicer zdravega človeka brez večjih posledic. Prekomerno kajenje bo pri njem povzročilo razdraženost, slabost, močnejše utripanje srca,

drisko in potenje, vendar pa ti bo-lezenski znaki izginejo najpozneje v enen dnevu. Ce je pa kadilec bo-lan, na primer na srcu, utegne imeti akutno zastrupljenje z niko-tinom zle posledice. Ce kadji nose-ča žena, je treba misliti na more-bitni kvarni učinek nikotina na plod. Človeški plod reagira na eno samo cigareto, ki jo je pokadila noseča žena, na ta način, da nje-govo srčece močnejše bije, in sicer se število njegovih utripov v mi-nuti poveča za pet. Zdi se, da v mleko nikotin ne prehaja, vendar pa se pojavijo pri dojenčkih znaki zastrupljenja, če doječa mati poka-đi več kot 15 cigaret na dan. Posebno nevarno pa je, če poje otrok čik od cigare ali cigarete, tako je že mnogokrat prišlo do smrtnega zastrupljenja. Posledice kronične-ga zastrupljenja z nikotinom se kažejo predvsem v trepetanju, po-manjšanju teka in zmanjšanju te-lezne sterilnosti. Dr. S. S.

Za redko tortno testo, kakor n. pr. za umešano masleno in biskvitno torto narašček in puding, namažemo pekač s svežim, omečkanim maslom ter potresemo z moko ali z dobro pre-sejanimi, z moko zmešanimi drobtinami.

Za zelo vlažne torte namažemo o-bod ter pokrijemo dno in stene s tenkim pergamentnim papirjem.

Praški za pranje las

Ti praški, ki jih proizvajajo mno-ga tvrdke, so sestavljeni iz mešani-ce milnega prahu z malimi dodatki sode, sode bikarbone, amonijevega karbonata, boraksa, dišav ekstrakta kamilic in še drugih snovi. Ako je na vrečici napisano, da je prašek prost alkalij, tedaj vsebuje le milni prah, dišave ter še kake druge snovi, ki ugodno vplivajo na lase.

Ce imaš smisel in veselje do izde-lovanja najrazličnejših stvari, ki jih izdeluje za tvojo uporabo kemijska industrija, si lahko sama izdelala tudi pralne praške za lase. Izdelovanje teh praškov ni tako enostavno. Vendar ti navajamo nekaj osnovnih navodil, ki ti dajo vpogled v pripravljnje teh snovi. Enostaven pralni prašek dobiš, če zmešaš 7 delov uprašenega kokosovega mila s 3 deli boraksa, ali pa iz 7 delov uprašenega mila, 1 de-la boraksa 1 dela natrijevega bikar-bonata ter 1 dela amonijevega karbo-nata. Dober prašek za pranje las pri-praviš tudi tako, da zmešaš 6 delov dobrega uprašenega mila, 2 dela natrijevega bikarbonata (soda bikar-bona), 1 del boraksa, ter 1 del amo-nijevega karbonata. Z nazivom del

mislimo utežni del, 7 delov bi bilo n. pr. 7 g ali pa 7 dkg. V glavnem ločimo praške za pranje las v dve skupini; v praške za pla-vo-laske ter praške za črnolasko. Praški za plavolaske vsebujejo na-trijev perborat ali pa druge snovi, ki tvorijo v raztopini vodikov superok-sid. Zato povzročijo ta vrsta praškov, da postanejo pri pisanju plavi lasje svetlejši. Pralni praški za lase, ki jih izdeluje industrija, niso običajno iz-delani le iz enostavnih mil, kakršne uporabljamo za pranje rok, temveč iz nekih kemijskih spojin, ki so po učin-ku podobne milom. Te snovi čistijo ter se pené. Vendar tvorijo omejeni nadomestki mil močno peno tudi v trdi vodi, kar ne opažamo pri običaj-nih milih. Ena takih snovi je znana pod imenom texapon.

Moderno sredstvo za pranje svetlih las si napraviš, če zmešaš naslednje snovi: 70 delov uprašenega texapona, 10 delov natrijevega perborata (ble-di lase), 10 delov boraksa ter 10 de-lov sode bikarbone.

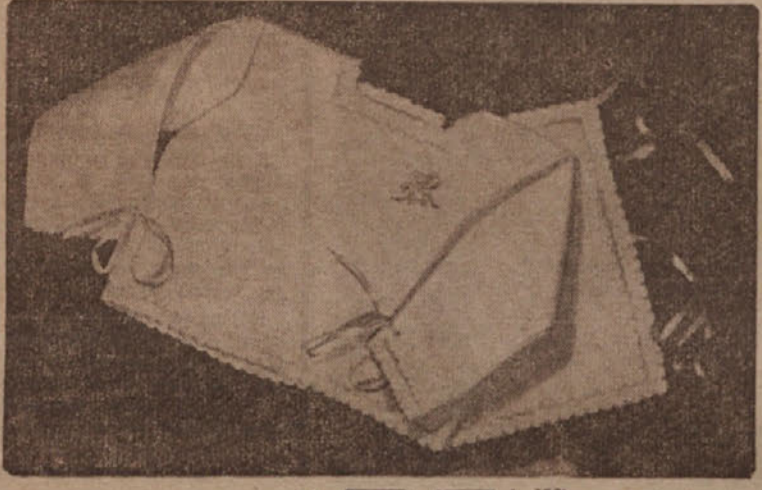
Kamilični pralni prašek pa dobiš z naslednjimi snovmi: 70 delov mil-nega praška, 3 delov sode, 5 delov texapona, 10 delov boraksa, 10 delov sode bikarbone ter 2 dela ekstrakta kamilic.

Ce pereš lase s praški iz smetnih mila zadostnje enkratno izpiranje opranih las. Kadar si pa umivaš lase z običajnimi milnimi praški je pa potrebno temeljito izpiranje las, da odpraviš vse ostanke mila. Pri drug-em izpiranju dodamo vodi slabo kislino, da obnovimo tesk las, oziroma da lesk povečamo. V ta namen se na-vadno poslužujemo kisa. Kis je nam-reč zelo razredčena ocetna kislina, ki nastaja pri kisanju vina. Nekateri milni praški imajo v eni vrečici mil-ni prašek, v drugi vrečici pa trdno, slabo kislino, ki jo raztopimo v izpi-ralni vodi. Ta je ponavadi vinska ali pa borova kislina. Obe sta v obliki belih kristalčkov.

Vsekakor moramo polagati veliko važnost na to, da izperemo z las vse milo in šele nato izpiramo lase z raz-topino kislina. Ce ni z las odstranjeno vse milo, bo raztopina kislina pov-zročila, da se bo na lasih tvorila iz mila neka lepilna snov.

Marsikatera bo najbrž vprašala: ka-teri praški so boljši; oni iz običajnih ali pa oni iz umetnih mil? Vsaka teh vrst ima svoje dobre in slabe last-nosti. Ce imaš suhe lase, si jih izpi-raj rajši z običajnimi milnimi praški. Ako pa so tvoji lasje zelo mastni, te-daj uporabljaj praške iz smetnih mila. Ti namreč zelo temeljito od-stranjujejo maščobe.

M O D A

Srajčka iz mehkega pikeja. Zavežeš jo na hrbtu ob strani. Namesto roba napravi dve vrsti zobčkov. Srajčko urežeš po priloženem kroju in vveči vzorček, ki smo ga prav tako nati-snili

Nega kože pozimi

Zaradi ostrega mraza se ti je koža na obrazu vnela in postala rdeča, prav tako so se ti vnele oči. Vrzi v vrelo vodo pest smrekovih igel in pusti, naj vre 10 minut. Vrevino zlij v široko posodico in nagni obraz nad sopro; za 10 minut si moraš glavo pokriti s prtičem. Pre-vidno si obraz obriši in namaži z dobro mastno kremo.

RDEC NOS
Kadar je zelo mrzlo vreme, ti nos pordeči. To neprijetno rdečico hočeš prikriti s svetlim pudrom, a stvar samo poslabšaš. Vsa ob kupana se sprašuješ, kaj naj storiš. Namesto svetlega pudra moraš vzeti temnej-šega in si lica rahlo pordečiti. Ce imaš zjutraj nekoliko več časa in potrpljenja, si polagaj na nos približno 5 minut kosmiče vate, ki si jo namočila v rožni vodi. Najbolj preprosto in praktično sredstvo pa je, da si energično zdrgneš ušesa, ko začutiš, da ti nos postaja rdeč.

RAZPOKANE USTNICE
Z rdečilom si razpokanih ustnic ne boš popravila! Paziti moraš, da si jih na mrazu ne močiš z jezikom. Zvečer pa, preden ležeš, jih nama-ži s kakovovim maslom, ki ga kupiš v lekarni.

HRARAVA IN SUHA KOZA ROK
Edini pripomoček, da odpravlj hrapavost kože na rokah je, da si roke zvečer, preden ležeš, natreš z zelo mastno kremo, ki se dobro vpija in natakneš nanje rokavice iz bla-ga. Je sitno spati orokavičen, a hra-pavim rokam tako najhitreje pomagaš. Poleg tega nosi udobne, to-ple volnene rokavice in si rok ne umivaš s prevročo ali premrzlo vo-do. Po umivanju si jih skrbno suši in namaži s tenko plastjo kreme.

TUDI POLTI NA OBRAZU
moraš pozimi posvetiti vso nego. Občutljiva koža je vsak dan izpo-stavljena ostremu vetru in mrazu in se zaradi tega kaj rada izsuši. Maži jo redno z dobro hranilno in mastno kremo.

PREMRAZENE NOGE
Ker si tako nečimrna in trmo-glava, vztrajaj tudi ob najhujšem mrazu v svilenih nogavicah in se brez dvoma vračaš domov s popot-noma premraženimi nogami. Segre-ješ si jih tako, da jih najprej potopiš v zelo vročo vodo, nato pa v zelo mrzlo. Ponovi večkrat in za zaklju-ček, deni noge še enkrat v mrzlo vodo, nato jih krepko zbrši z zelo hrapavo frotirko, ki si jo omočila s kafriim alkoholom.

NASVETI in odgovori ljudskega zdravnika

R.P. iz Trsta: Ze več let imam na nogah kurja očesa, ki me tudi bo-le, sak mesec grem k pedikerju, to-da kurje oko zraste znova, čeprav imam obutev vedno precej ohlapno. Se morda ne bi dalo za vedno odpr-viti te nadloge?

Odgovor: Vi gotovo dosti hodite in ste precej zaposleni; za odpravo take nadloge, kot je vaša, pa je po-trebno dosti časa za nego neg in malo hoje. Kadar vam pediker od-reže kurje oko, pusti vedno še no-tri koreniki, ki vas v kratkem ča-su osrečijo z novim kurjim očesom. Kako iztrebimo koreniki? Potem ko vam je pediker odrezal kur-je oko, napravite črna toplo nožno ko-pel, ki vam omeča kožo, na kur-je oko pa stavite enega tistih pripo-močkov proti kurjim očesom, ki jih prodajajo po vseh lekarnah. To po-navljajte tolikokrat, da so korenika mumificirana in jo boste ponovno kopeljo z lahkoto odstranili. Ves trud pa bo zaman, če si nog ne bo-ste negovali z vsakdanjo kopeljo in higieničnim obuvalom.

A.K. iz Sežane: Moj 3 letni otrok ima nekoliko plosko rogo. Zanima me vzrok te napake in kaj naj storim, da se mu noge uravnajo, če je to sploh mogoče.

Odgovor: Ce ri v vasi družini ali v družini vašega moža nobenega nosilca ploskih nog, sklepam, da je pri vašem otroku vzrok v rahlitisu. Dajajte sedaj čez zimo otroku ribje olje, v čev-lje mu derate posebne vložke, preko poltja pa naj se otrok sonči in naj hodi pretežno bos.

D.Z. iz Kopra: Stara sem 25 let in kadar veliko hodim ali stojim, ali če sem zelo utrujena, me močno bo-li v križu. Rada bi vedela, če ni to v zvezi z ledvicami ali kako drugo boleznijo in kaj naj napravim, da preženem bolečine, ki sicer izgi-nejo preko noči, ali če se dobro od-pojem.

Odgovor: Res ne vem, zakaj ljud-je obtožujejo prav ledvice za vsa-ko bolečino v križu, medtem ko so te največkrat brez krivde in je naj-večji krivec križ sam. Mislim, da bo to držalo tudi v vašem primeru. Pripravite si vrečko peska in si ga stavite vsak večer gorkega na hr-bet, čez dan pa nosite visok pas napravljen iz močnega blaga, ki ne bo dopuščal preveč gibanja v križu. Ce bi vse to ne pomagalo, pojdite na rentgenski pregled.

Dr. S. M.

Otroški jok

Mnoge naše stare tetke trde, da joče novorojenček čestokrat brez vzroka. A to ne drži! Lahko se kaj takega pripeti odrastemu, toda o-troku nikdar.

Novorojenčkov jok je vedno znak, da nekaj z njim ni v redu. Skrbna mati ga ne bo pustila jokati češ naj le joče, tako si bo okrepil pljuča, ampak bo pogledala za vz-rokom, in če ga sama ne bo našla, se bo zatekla k zdravniku.

Ni otroka, ki bi jokal kar tako za prazen nič. Morda je moker ali lačen, lahko da ga ščiplje v trebu-ščku, tudi srajčka se mu je more-bitni spodvila in ga sedaj tišči rob? Toliko vzrokov je in prav zaradi tega ne sme biti mati ob otroko-vem juku brez brižna!

NASVETI

ZELJNATI ZVITKI
Pripravi nadev iz sesekljane mesa, ki ti je ostalo od kosila, nekaj seseklja-ne čebule, dve žlici sesekljanege pe-teršilja, malo krušne sredice, ki si jo namočila v mleku ali juhi in nato ožela, soli in popra. Medtem skuhaj v 3 do 4 minutah v vreli vodi široke liste zeljnate glave (število preraču-naj po osebah), jih odcedi in ohladi, nato pa jih razprostri na mizo, jih osoli in opopraj. Razdeli nadev na ne preveč debele kroglice, in jih ovij z zeljnatim listom; zvitke daj v po-nev, jih oblij s paradiznikovo mezo ki si jo prepražila na maslu, in peči v srednje topli pečici približno 1 uro.

PENJENA POLENOVKA
50 dkg. polenovke namakaj najprej v vodi 2 dni, potem pa jo kuhaj v vre-li vodi približno 10 minut. Odcedi in odstrani vse koščice ter meso dobro pretolci z lesenim kladivcem; dodaj žlico olja in mešaj na nizkem ognju. Ko se prične zmes sušiti, dodajaj po-lagoma žlico smetane ali mleka, žli-co olja in neprenehoma mešaj. Na-dajuj tako, dokler ni zmes lepo glad-ka in ko je po 1 uri skuhana, ponudi toplo. Tako pripravljena polenovka je zelo okusna, kljub temu da nisi doda-la prav nič dišav, česna ali drugih za-čimb.

za tržaško kuhinjo

POMARANCNA MARMELEDA
Najprvo namoči pomaranče v mrzlo vodo za 90 ur; medtem časom vodo izmenjaj vsakih 8-10 ur, da izgubi če-bela koža grenak okus.

Tako namočene pomaranče stehaj, neolupljene razreži na krhlje, nato na majhne kvadratke ter jim odstra-ni vse pečke. Razrezane pomaranče z vsem sokom vred daj v lončen lonec in jim daj na vsak kg - 1 l vode. Pu-šti, naj vre približno 1/4 ure; dodaj potem toliko sladkorja, kolikor tehtaj-pomaranče in neprestano mešaj, na nizkem ognju počasi 3 ure, mešaj od časa do časa z leseno žlico, odstavi in pusti, da se marmelada dobro ohla-di; ohlajeno napolni v steklene ali lončene kozarce.

Vedno bolj so moderni kratko pristri-današnje čase res zelo praktični. Bolj kot dolgi pa zahtevajo kratki lasje izredno čistočo

ZIMSKA NEGA SADNEGA DREVJA

Sadno drevje moramo negovati od časa, ko smo ga vsadili na stalno mesto, pa do taktat, ko ga odstranimo zaradi starosti in nerodovitnosti iz sadovnjaka. Z dobro nego omogočimo sadnemu drevju, da nam donša najboljši pridelek, varujemo ga pred poškodbami ter omejujemo, preprečujemo in zatiramo boleznj in škodljivce; negovali moramo vse tri glavne dele drevja: korenina, deblo in krono.

Dobro razvite korenine so predpogoji, da sadno drevje lepo uspeva ter redno in dobro rodi. Če korenine niso dobro preskrbljene z zrakom in hranilnimi snovmi, sadno drevje ne bo dobro uspevalo. Vse to potrebujejo korenine za svoj in za razvoj ostalih nadzemnih delov sadnega drevja. Z vlago in zrakom oskrbujemo korenine pri obdelovanju zemlje. Zlasti je važno, da je mlado sadno drevje dovolj preskrbljeno z vlago. Vse hranilne snovi v zemlji so namreč toliko časa mrtev kapital, dokler primanjkuje v zemlji vode. Če primanjkuje v zemlji vlage, korenine ne morejo vsrkati dovolj v vodi raztopljenih hranilnih snovi. Posledica je, da drevo slabo uspeva in tudi slabše obrodi. Kako vpliva pomanjkanje vlage, lahko najbolje opazimo v sušnih letih, ko velik odstotek sadja predčasno odpade, preostali plodovi pa so drobni in slabše kakovosti. Prav zato je naprava in vzdrževanje drevesnega kolobarja velikega pomena, zlasti za razvoj mladega sadnega drevja.

Ce vzdržujemo in rahljamo drevesni kolobar, omogočimo zraku, toploti in vodi dostop v zemljo. S tem da kolobar zlasti po večjih nalivih rahljamo, zadržujemo v zemlji vlago in olajšamo kroženje zraka v zemlji. Z rahljanjem gornjega sloja zemlje preprečujemo premočno izhlapevanje vode. Najbolje je zato preskrbljeno tisto sadno drevje, pod katerim zemljo stalno obdelujemo. Teže je rahljanje zemlje v hišnih, travniških in pašniških sadovnjakih, zato tega po navadi ne delamo. Tu vzdržujejo sadjarji drevesni kolobar samo prva leta po saditvi. Pozneje ga pa zaradi travne ruše opuščajo, ker raste pretežno del korenin že v znatni razdalji od debla. Ker pa korenine pod zbito travno rušo le trpijo, je potrebno rahljati zlasti težko zemljo vsaj v večjih presledkih. To dosežemo na ta način, da vsako leto prekopljemo ali preorjemo del sadovnjaka in to delo združimo z gnojenjem. Tako opravimo obenem in ceneno dve važni deli. Glede časa je najbolje, da sadovnjak prekopljemo ali preorjemo že v jeseni, da zemlja čez zimo dobro premrzne in se oskrbi v dovoljnih množinah z zimsko vlago. Spomladan zemljo prebrnemo ali poravnamo in posejemo deteljno ali travna semena. Izguba na krmi ni obična, ker bomo imeli v prihodnjih letih boljše odnose. Zemljo v sadovnjaku lahko tudi drugače rahljamo in sicer tako da med vrstami sadnega drevja potegnemo po doigem in povprek neko liko brazd s plugom, v brazde namerčemo gnoja in ga z brazdami pokrijemo. Pri tem načinu ne bo posebne škode na travni ruši. Tako lahko v nekaj letih prerahljamo vso površino sadovnjaka. Pri njivskih nasadih je za redno zračenje in zadrževanje vlage dovolj preskrbljeno, ker obdelujemo v območju koreninske mreže zemljo za poljske sadeže. Ker zaradi raznih vzrokov ne moremo uporabiti katerega od navedenih načinov, uporabimo za rahljanje zemlje težko brano, da zrahljamo vsaj zgornji sloj zemlje in omogočimo nemoten pristop zraka in vode v samo zemljo.

Gnojiti in rahljati zemljo samo pod krono ni dovolj. Koreninska mreža se ne razprostira samo pod krono, ampak sega zlasti pri slabih zemljah in slabem gnojenju več ali manj izven oboda krona. Zaradi tega je potrebno da gnojimo zemljo zlasti pri starejšem sadnem drevju izven območja krona. Če v ta namen ne uporabimo enega prej navedenih načinov rahljanja, zemljo lahko zrahljamo tudi tako, da glede na kakovost zemlje in razdaljo saditve prelopatimo izpod oboda krona in navzven v krogu do 1 m širok pas in istočasno pognojimo. Pri prihodnjem rahljanju zemlje vzamemo nov krog še večjega primerja. Na ta način lahko v presledkih

prerahljamo vso površino, pod katero se razprostirajo krtine. Pognojimo seveda tudi neprerahljano površino pod krono, ker je gnojenje sadnega drevja navadno združeno tudi z gnojenjem krmskih rastlin.

Vzdrževanje drevesnega kolobarja in rahljanje zemlje je v ozki zvezi z gnojenjem. Hlevski gnoj, ki ga bomo spravili v tako zemljo, bo res učinkovito deloval, njegova gnojilna vrednost bo pravilno izrabljena. Gnoj, ki ga trosimo po površini, izgubi mnogo na hranilni vrednosti. Ker ne pride v zemljo, pa zgubi skoraj vso vrednost v fizikalnem in biološkem pogledu. Z gnojem namreč dodajamo

Pripravljanje in shranjevanje svinjskega mesa in masti

Naši kmetovalci zelo različno pripravljajo klobase ter shranjujejo svinjsko meso in mast. Mnogokrat dobimo preslano ali premalo slano in žellavo meso, klobase ali druge izdelke.

Kako se temu izognemo? Meso zaklane živali ne smemo soliti še tople. Posoda naj ne bo zatohla, umazana in podobno.

Kako solimo? Na meso srednjega prašiča (mesa cc 30 kg) vzamemo 1.20 kg soli, eno ali dve glavici česna, stolčemo, dodamo brinovih jagod, zdobimo lovorjevo zrnje, za barvo dodamo 2 dkg soli in zmes dobro zmešamo; lahko dodamo tudi popra. Ponekod imajo navado, da dodajo 1/4 kg sladkorja.

Z zmesjo zribamo velike kose, gnjat (pršut) in pleča ter jih stavimo na dno; če je kos velik, ga nabodemo do polovice na najdebelejšem delu ter v odprto porinemo nekaj kčepcev soli. Tako pokladamo kose mesa, če pa so prazna mesta, jih napolnimo z manjšimi kosi, vrsto primerno posolimo ter začnemo novo vrsto; na vrhu naj bodo manjši kosi, rebra itd.

Po treh dneh obložimo nasoljeno meso tako kakor kisle zelje. Nato skuhamo salamurijo v toliki količini, da zalije vse odprtine in da so tudi vrhovi kosi v vodi. (3 do 5 litrov). Salamuriji dodamo česna in drugih dišav po okusu ter toliko soli, da je tako gost, da v njej krompir zaplava proti vrhu, če ga polahko spustimo vanjo. Voda mora biti popolnoma hladna, zlijamo jo počasi ob kraju, da ne izperemo soli, nato meso takoj zalozimo z utežmi.

Za majhne kose je dovolj, da so 14 dni nasoljeni (lahko pa jih pustimo nasoljene 4 tedne) gnjat, pleča in zavratniki pa 4 tedne. Dobro je, da po 14 dneh vse meso preložimo in kose obrnemo, nato zopet malo posolimo ter zalijemo s salamurijo. Če pa salamurija že snrči, moramo napraviti drugo.

Nasoljevanje pa je tudi suho brez salamurije. V tem primeru vzamemo na kg mesa ca. 4,5 do 5 dkg soli, nasolimo, kakor v prvem primeru, vendar moramo meso najmanj 3 krat obrniti; nasoljena doba traja 5 do 6 tednov.

Zmrzlega mesa ne solimo! Nasoljenega mesa ne imejmo v prostoru, kjer bi zmrznilo; najprimernejša toplota je od + 4 - 6° C.

Ko meso nasolimo, ga dajmo v drugo posodo ter ga preko noči zalijemo z mrzlo vodo. Drugi dan ga izperemo s toplo vodo, navežemo na motvoz ali trto, nikdar pa ne na žico. Tako pustimo meso, da se odcedi, nato pa ga obesimo v sušilnico.

Dim ne sme biti prevroč, bolje je, da je popolnoma hladen. Če je

dim prevroč, se odcedi vsa maščoba, lahko pa se tudi zaradi vročine pokvari, da postane pri kosi žaljav. Tudi s kraško burjo osušimo zunanjo plast mesa. S tem pridobimo poseben okus.

V dimu naj bo mesto toliko časa, da je popolnoma osušeno ter da dobi lepo rumeno barvo. Osušiti ga ne smemo preveč, ker postane prekrhlo in ima prehud okus po dimu. Meso, ki ga suše na burji, izgubi na teži, pridobi pa na okusu; seveda mora biti več časa izpostavljeno.

Nikdar ne zakopavajmo mesa v žito ali pepel, preden ne pretečejo 3 tedni po osušitvi. Najbolje pa je, da shranjujemo osušeno meso v zračnem in temnem prostoru. Ne bodite zaskrbljeni, če se pojavi plesen na površini, to je znak, da je odlično konservirano. Po treh mesecih je dobro, če meso shranimo v pepel, hi pa to nujno potrebno. Meso zavijemo v časopisni papir, če je popolnoma suho, ga zložimo v primeren zaboj ter ga zasujemo s suhim bukovim pepelom. To naredimo šele v aprilu ali maju.

Preden režemo surovo gnjat (pršut), jo prej položimo v vlažno klet na betonska tla, da bo bolj sočna.

Pri izdelavi klobas ali svinjskega želodca pa se ravnamo po naslednjem.

Male, neozdravljive rane na deblu često povzročajo rakavost pri jablanah in smolkavost pri koščičarjih. Koliko dreves uniči zajec, o tem ni treba posebej govoriti. Dolžnost sadjarjev je, da z vseni sredstvi, ki so jim na razpolago, preprečijo poškodbe, če so že nastale pa, da jih takoj zdravijo. Nove rane moramo takoj sveže obrezati z ostrim nožem in jih premazati s cepilno ali drevesno smolo ali mažo. Večje rane, ki so nastale po pozebi, raku, smolkavosti, uspešno celimo s puščanjem. Puščamo tako, da napravimo okrog rane in spodaj in tudi ob straneh nekaj za peden dolgih zarez v skorjo v navpični smeri. Paziti moramo pri tem, da ne segajo zareze do lesnega dela debla. Najprimernejši čas za puščanje je april. Napravljene rezi povzročijo živahnejši dotok organskih snovi na ranjenem mestu.

Nadaljevanje prihodnjic

Zakaj vino izhlapeva

Kot vsaka tekočina, tako izhlapeva tudi vino. Izhlapevanje vina ni vedno in povsod enako. Mlada vina bolj izhlapevajo kot stara, v toplih krajih bolj kot v hladnih, več v majhnih sodih kot v velikih. Vina, z več alkohola bolj izhlapevajo, kakor ona z manjšim odstotkom alkohola. Prav tako vplivajo na izhlapevanje suha ali vlažna klet; sod ter oblika sode. Iz okroglih sodov vino bolj hlapi kot iz ovalnih. Važno pa je tudi, kako z vinom postopamo.

Kljub temu da vino bolj izhlapeva iz lesenih sodov kot iz cementnih, je bolje shranjevati vino v lesenih sodih, pri katerih les propušta zrak, ki je potreben za proces, ki se v vinu vrši.

Količina izhlapelega vina gre od 1,5% do 3,5% in celo 5%. To pomeni 1 in pol litra do 3 in pol litra izhlapevanja na 100 litrov. Da preprečimo škodljive učinke, dolivamo vino najprej vsak dan, nato vsak drugi, tretji in pozneje četrti dan. Po glavnem vrenju pa na 8, 14 dni in končno 3 do 4 tedne. Seveda je to prilivanje odvisno od raznih okoliščin vrste, podnebja itd. Pri starejših vinih pa dolivamo mesečno enkrat ali dvakrat.

Črevesje napolnimo tako, da ni v njem zraka, v dimu pa ga sušimo samo toliko časa, da je črevesje suho ter svetlorumene barve. Pri kuhanju ne sme voda nikdar vreti, vročina naj bo le od 80-85 stop. C; v tej vodi naj bodo klobase 20 minut.

Omenjena zmes je tudi dobra za polnitev debelih črev za salame in želodec, samo s to razliko, da pustimo meso, ki smo ga narezali z nožem, 2 do 3 dni nasoljeno na posevni deski tako, da odteče vsa sokrvice. Nato zrežemo meso s strojem, dodamo trdo slanino zrezano z nožem, celega popra, nastrežemo nekoliko oreška, vse drugo pa kakor pri klobasah.

Polniti moramo skrbno; črevo prebodemo s šivankami, iztisnemo iz njega zrak ter ga trdo povežemo z motvozom. Črevesje pred polnitvijo izbrisemo, da bo suho. Salamo denemo v hladno sušilo, dokler ni črevesje osušeno, nato na zrak, kjer je prepih, dočim obtežimo želodec za 5 do 8 dni, naker ga prevežemo z deščicami in denemo v sušilo. Deščice po 14 dneh premenjamo, da se želodec povsod osuši.

Maščobe shranjujemo na več načinov. Pri svinjski masti moramo paziti v glavnem na to, da se ohrani ves čas nepokvarjena in užitna. Kakor je znano, povzročajo in pospešujejo razkrajanje masti glivice, kisik in dnevna svetloba. Torej moramo mast zavarovati proti tem trem škodljivcem. Da se nam mast ne skvari, moramo pri topljenju in shranjevanju takoie ravnati:

Surovo mast drobno razrežemo in v primerni posodi zmešamo z manjšo množino vode ali pa mleka. Da dobi dober okus in prijeten vonj, ji gospodinje dodajajo malo razrezane šebule, jesen in lovoričevga listja. Vso zmes kuhamo toliko časa, da se voda popolnoma izpari in ocvirki porjavijo. Cisto mast potem ohladimo in če tekočo brez ocvirkov odcedimo v lončene posode. Posodo s cvrto in dobro ohlajeno mastjo je treba dobro pokriti, najbolje z namočenim pergamentnim papirjem ter jo postaviti v temno in hladno shrambo. Če bomo mast tako pripravili, se nam bo vse leto ohranila nepokvarjena.

Ponekod imajo navado da puste slanini kožo ter slanino nasolijo in prekače; če bomo tako ravnali, bo slanina v polnih mesecih žltava, koža pa neužitna.

NESNOST kokoši pozimi

Da kokoši pozimi ne neso, je docela naravno. Kokoši začno nesti zgodaj spomladi in neso do jeseni, naker se preperijo in preko zime počivajo ter se pripravljajo na pomladansko nesnost, ko so jajca potrebna predvsem za valjenje. Če bi kokoši nesele preko zime, tedaj bi spomladi, ko so jajca potrebna za nasad, prenehale; primanjkovalo bi plemenskih jajc. Zato je do brodošča, da preko zime neso le najstarejše kokoši, ki smo jih zadržali v jajci le zaradi spomladanskega valjenja. Te naj zgodaj spomladi kolkajo, da jim lahko podsadimo. Dalje je prav, da začno pozimi nesti jajčice, kajti te morajo nesti vsaj dva dobra meseca, da so nato jajca vredna za nasad. Jajca jajčic, ki so začele pravkar nesti, niso primerna za valjenje.

Prav tako je pospeševanje zimске nesnosti, umestno, kolikor s tem zmanjšemo nesno zmogljivost. Kokoš, ki znese 240 ali celo več jajc na leto, naj nese deloma tudi pozimi; taka kokoš namreč, ne bo prenehala nesti spomladi, ko jajca dobrih kokoši kar najbolj potrebujemo za plemo, temveč bo če bomo z njo v vsakem pogledu prav ravnali — verjetno počivala v vročih poletnih mesecih.

Vprašanje zimске nesnosti moramo torej obravnavati trezno in zmerno in se ne smemo prenapliti da bi dajali zimski nesnosti vso prednost. To se lahko maščuje. Zimska nesnost ima trenutno gospodarsko prednost, ki jo lahko upoštevamo le toliko, kolikor ne gre na škodo plemenskega perutinarstva.

Ce hočemo z zmernem, to je

pravilnem obsegu pospeševati zimsko nesnost, moramo imeti takšne kokoši, ki so močno operjene, popolnoma zrave in črste. Kokoši večjih pasem so primernejše prav zaradi tega. Male slabo operjene kokoši pa niso za zimsko nesnost najpripravnije, ker so slabo operjene in jih raje zebe. Kokoši pa nikakor ne sme zebsti, če hočemo, da bodo nesle. Drugače pa ni nobene pasme kokoši, ki bi bile izrazite zimске nesnice. Pač pa dokaj zanesljivo izrovemo zimsko nesnost če pravočasno nasajamo, da imamo zgodnje piščance, ki do jeseni dorastejo. Pišče spolno dozori, ko je staro sedem do devet mesecev. Takoj začne nesti. In če spolno dozori prav v začetku zime, tedaj pač začne pozimi nesti — vzgojiti smo zimsko nesnico.

Kokoši torej pozimi ne sme zebsti. Zato nekatere naše gospodinje skrbje za zimsko nesnost tudi s tem, da vsaj ponodi prenašajo nesnice v tople prostore. Kokoši namestimo v najtnejnem kurniku, ki ga pokrijemo, da so živali docela zavarovane.

Nadaljevanje prihodnjic

Kulturna kronika

Pri založniku Bomplaniju bo izšla v kratkem literarna enciklopedija del in osebnosti, ki bo enciklopedija del iz področij poezije, pripovednega slovestva, gledališča, filozofije, glasbe ter znanosti in drugih umetnosti. Ta enciklopedija bo zajela seveda vse dobe in vse književnosti.

V zbirki «Adventure del pensiero» (Miselnih prigode), je pred kratkim izšla knjiga «L'Origine del linguaggio» (Izvor jezika) Paula E. Santangela, ki je zanimiv vpogled v etimološke zadeve.

Ustanova mednarodnih umetniških razstav v Benetkah, ki se ponavljajo vsaki dve leti, bo o priliki XXV. umetniške razstave te vrste priredila tudi retrospektivno razstavo francoskega slikarja Henrija Rousseauja, ki ga poznamo tudi pod imenom Carinik, ker je bil namešten pri mestnem užitinskem uradu v Parizu. S to razstavo nadaljuje ta ustanova s prikazovanjem umetniških smeri in vidnejših osebnosti iz francoske upodabljajoče umetnosti po impresionizmu.

Umril je v Ljubljani v 76 letu starosti Václav Skrušný. V svojih mladih letih je bil namešten pri češkem narodnem gledališču v Prahi in je obenem obiskoval šolo za umetnostno obrt ter je postal sposoben scenograf. Po rodu iz Češke je po letu 1918. prišel v Ljubljano, kjer je prevzel vodstvo gledališča slikarnice. Napravil je marsikateri osnutek za inscenacije in jih tudi izdelal. Svoj prosti čas je posvetil lutkarstvu in je bil največji popularizator lutkarstva med Slovenci. Pod njegovim vodstvom so se razvijali slovenski lutkovni odri, ki jih je bilo pred drugo svetovno vojno 52.

Za Balzacovo leto je izšla študija Pierrea Abrahama «Creatures: chez Balzac». To delo raziskuje z znanstveno in psihološko metodo in z uporabo moderne, znanstvene in že skoro psihiatrčne eksperimentalne kritike Balzacov svet. Alainova knjiga «Avec Balzac» pa prikazuje vedno posamezno po en roman ali po eno osebnost ali pa razne sloje in predstavnike slojev ali tipe, ki imajo neke skupne značilne lastnosti.

Rektor pariške univerze je slovesno izročil križec častnika francoske častne legije Mariji Montessori, svetovnoznani pedagoginji, ki je uvedla nove vzgojne metode. Rektor je v svojem nagovoru poudaril predvsem človeški pomen njenih vzgojnih metod.

Češki skladatelj, glasbeni pedagog in mentor češkoslovaških skladateljev, častni doktor Karlove univerze v Prahi, ljudski umetnik doktor Josef Bohuslav Foerster je praznoval 30. decembra preteklega leta 90. letnico svojega rojstva še vedno svež in čil in poln optimizma. Zložil je nad 200 del najrazličnejše vsebine in vrste: ciklične pesmi, zborne, kantate, simfonije, opere, simfonične pesmi, komorne skladbe, melodrame, suite in klavirske skladbe. Znani so Foersterjevi prekrasni moški zbori: Orač, Iz usode rok, Rodna zemlja, Poljska pot, Velike Sirjave. Najbolj so znane njegove opere: Deborra, Eva, Jessika, Srce.

Na svečanem plenarnem sestanku Združenja književnikov Srbije je predsednik Združenja Milan Bogdanović obvestil člane, da so bili sprejeti v združenje kot člani kandidati Arsen Diklić, Vojo Carič, Risto Tošović, Rok-sanda Njeguš in Antonije Marinković.

Novo knjige za tvojo knjižnico

Mišinski: BUTALCI, platno L. 200.
Iwaskiewicz: CHOPIN, brošurano » 90.
Panek: KRILA MLADIH polplatno » 260.
Lenin: LEVICARSTVO, brošurano » 60.
Pavlič: PESEM O ZIVLJENJU, slikanica, polpl. » 190.
Savnik: ZDRAVLJENJE RAKA, platno » 1600.
Dobite jih v slovenskih knjigarnah v TRSTU in GORICI,

Monotono pojejo kraguljčki

Boris Pahor

IV

Ko je Lojze ležal v bolnici, je vsa pokrajina težko sopla kakor njegove prsi. Smrtni hlad je legel na leze v hribih, na polja v ravnini, se vtihotapil v kleti. Mešani postajajo po pločnicah, se sprašujejo s pogledi; v ljudih je tiho žalovanje, ko da je smrt odprla vrata vseh slovenskih družin. Kmet zamišljeno čoha junico, žena v kuhinji nema sedj ob malem oknu; smrti hlad je kakor strupen plin legel na deteljo in gozd. Na Nanosu so pastirji sneli zvonce ovcam. Mojk je prostran kakor goriška tla, je trd in preprost kakor stisnjena pest; in drevje je v napeti tišini razcepilo svoja debla in se z novimi, širokimi koreninami zerilo v domačo prst.

Goriško polje je zleknelo v svojem ravninskem snu. Lojze umira, njegovo okno je odprto v poletno noč.

Zdravnik je sklonjen nad belo posteljo in nad bledim bolnikom; počasi, zbrano prestavlja bel bobeneček stetoskopa po zasoplih Lojzetovih prsih, kakor da išče v zastrupljenem telesu še celico, še iskrico zdravja. Toda njegove kretnje so samo resne, preudarne; kretnje zdravniškega izvedenca, ki ve, kdaj ne bodo pevčeva pljuča več dihala, kdaj bo njegovo telo negibno in hladno. Sedaj se sklanja nadenj in rdeči gumijasti cevki stetoskopa mu vstaja iz ušes; in motnoredca barva cevke je edina živa barva ob belih rjuhah, ob njego vem belem predpasniku, ob belem predpasniku bolničarke, ob belih stenah in belem Lojzetovem licu.

«Gospod doktor», je dahnila Lojzetova žena.

«Da», je zamišljeno rekel zdravnik. Sedaj se je dvignil in si smel cevki iz ušesnih votlin.

«Sedaj mora odločiti njegov organizem, gospa, vse je odvisno od njegovega organizma».

Njegov glas je vljuden, a brez barve, brez prizvoka upanja za ženo, ki si otira oči, ki samogibno mlini robec med prsti.

«Storite kaj, pomagajte mu!»

Ob postelji stoji in si zakriva obraz z dlanmi.

«Strcaljko», je rekel zdravnik bolničarki. Zeno, ki na tihem ihti, pa je sedaj rahlo prijel za laket, nežno ji pravi: «Okrepili mu bomo srce, da ga srce mu bomo okrepili. Toda ozračje napolnjuje pridih nepovratnosti, ozračje je votlo in v njem so človeške besede brez zvočnosti. Da, ali naj se srce samo bori proti strupu, ki poplavlja vse telo?»

Potem zdravnik in bolničarka ni več, samo žena je ob Lojzetu in njena roka gladi vneto čelo, gladi vlažne lasé. On leži vznak, v nezavesti, in od časa do časa si razgalja prsi, zato da bi prišel zrak do razvnetega telesa. Tak, močan in z razgaljenimi prsi, je borec, ki je samo za nekaj časa podlegel premoči. Njegovo telo: kakor telo krotilca, ki se je metal s pobesnelo zverjo. Kajti pogostoma so srca tihih, pesniških ljudi klena, izbrušena in junaška srca. Lojze ima sklopljene veke, ne vidi mesečine niti zvezdnate poletne noči; niti ne čuje čričk pod oknom. Toda v njegovih ušesih brni; ali je to zbor žuželk? Ne, Soča žumi in on stoji na mostu in ne more razumeti žalostnega šuma vode pod mostom; zakaj voda ne vzkipi? zakaj ne preplavi goriško ravnino? Oj, pesnik, ali si nas nalagal? Pa nas ni, ne, kajti vidite, Soča ni več mrka v svoji struji, odločila se je in zavzela vsa ravnino! Da, in njena voda je sedaj rumena kakor zlato, ker valovi v nji vse goriško kladje: voda plete zlate zaponke ob bilkah, veriži zlate mehurčke ob žitnih resicah. Oh! to da ni vodnih mehurčkov ob kladju mehurčki v kozarcu rumenega olja sol!

«Oh», je zastokal.

«Lojze», je zadihala žena.

Da, reka ostudnega olja, reka, ki je prerasla bregove, ki se kakor svetlorumen lim razliva po poljih, ki leze do ležišča, se dviga do tvojih ust; sedaj jih zaliva, zaliva grlo...

«Ne nel!» je kriknil.

In se brani z rokami gnusne reke olja, se brani rumene lave: «Ne nel!»

«Lojze, moj Lojze!»

Zdaj se je pomiril, zdaj je truden, poten; «Ne», reče očično, otroško trdovratno. Nato nenačoma, kakor da je pri zavesti: «Jaz hočem peti», reče.

Umiril se je, ko da so dekleta spet zapela in je njihova pesem premagala oljnato lavo. Da, dekleta na koru, dekleta z rumenimi lasmi; in on sedi za harmonijem in lasje deklet migotajo vse okoli njega, dišijo, da, dišijo po pomladnem gozdčiču, ki je zelen, ves zelen. A nato so spet samo rumeni lasje, rumeni in topli kakor tista lipa na vrtu; tudi zašumijo kakor lipove vejice. Seveda, velike lipa nežno šumlja in mlad Istran pleza skozi veje na vrh. Kakor verica je hiter in močan vonj je vsepovsod; lipovo cvetje diši, ko da kuha sonce žlahten med. Fant pa se vzpenja in vzpenja in lističi se ospajo z vej in krožijo v sladkem vonju kakor rumeni lijak nevidnih letalc.

Fant pleza in prapor, katerega drži v roki, se vleče med vejicam za njim; zdaj je fant na vrhu in vetrič ga vsega ovija v zastavo. Toda potem se že izmota iz nje, privezal jo bo in zaplapolala bo v vetru slovenska zastava kakor bela in rdeča in modra pesem... A sedaj je zabrečala veja pod fantom in mlado telo je palo vznak, hrešče pada skozi veje in za njim se lovi skozi veje bela in rdeča in modra mavrica; tedaj trešči kakor strašna repatica mlado telo na zemljo...

«Oh!» je zastokal Lojze.

«Lojze, čuj Lojze!»

A on je ne sliši. Zena se je sklonila, položila čelo na Lojzetovo vzglavje in ihti. Sama je v mali bolniški sobici ob zastrupljenem pevcu; pred sobnimi vrati pa stoji straža.

V

Njegovo razsvetljeno okno je odprto v noč.

Toda noč je svetla v mesečini in ljudje so budni v svetlobi; ljudje so zaklenili vrata in potegnili zapehe, toda ne spijo; ljudje prisluškujejo Lojzetovemu sopanju. Na križiščih, na vogalih pa pre-

žijo črni moške za slehernim glasom, se podijo s kamioni po državni cesti, po vaških poteh. In slovenski človek bi rad bil krt in rešil svojo muko v nevidne podzemne predore. Da, kajti Lojze umira neslišno, kakor da ga dušijo z blazino; in sedaj, ko muči pošastna stiskalnica slovenska srca — moraš ti, žena zadušiti jok v svojem grlu; se moraš ti, mož, odreči svoji moštosti, svoji moški časti.

Hoj! ne! Noč brni od velikega napora nepremaganih src, potem, viš, noč vsa trepeti od pogumne misli. Da, po katanirani cesti brzijo kolesa proti Gorici; fantje so sklonjeni nizko nad krmilji in njihove noge so mrzlično urne! Mesečina se lovi v njihove noge in noge jo meljejo, da razpada v svetel prah. Fantje molčijo in gozd molči; neslišno ponuja praprot svoje čipkasto listje za zglavje Lojzetu; ker fantje brzijo k Lojzetu na obisk!

In črički za hip onemijo, kakor osupli pred nezaslišano drznostjo, potem s svojim čirikanjem prekrijejo tenko sikanje koles. Čirikanje valovi, se redči in gosti, je morje ostrih piskov, ki razkrajajo, razjeda sovražnikove sklepe. In kolesa brzijo, živgajo v dolgi, gosji vrsti in fantje poganjajo kakor dirkači, ki jih od kilometra do kilometra bolj in bolj razvema zavest bližnjega cilja.

Potem so dospeli; druga za drugo zavtilijo zavore, drug za drugim skočijo fantje s koles, se strnejo v krog. Pod oknom, ki je svetlo, ker za Lojzeta ni več razlike med dnevom in nočjo, je krog mladih ljudi; trdnjavica slovenskih src, ki jo obliva mesečina. In kolesa so z njimi kakor krotke živali, kakor ubogljivi konjiči.

Monotono pojejo kraguljčki...

In ujeta pokrajina zaduha, se reši bodal in samokresov in policijskih psov. Pesem je otožna, ni koračnica ni bojni klic, je mehak sen, je izpoved trudnega človeškega srca. Zato je bila Lojzetova pesem, zato mu jo sedaj pojejo: konjiči, ki čofotajo po svetlem snegu, sami, ki čelstijo po zasanjanem snegu, in kraguljčki pozvanjajo, cinglajo lagodno, ko da jih utruja starost stoletij.

Monotono pojejo kraguljčki...

Moški zbor se poslavlja od svojega pevca, ki ne bo nikoli več pel. Ali jih sliši? Ali mu je v tolažbo draga pesem? Ali mu je v tolažbo drznost, ki jo je rodil njegov pogum? Da, kajti kakor gobe pod borovic in smrekami se dvigajo slovenski junaki v mesečini; kraguljčki budijo vasi, cinglajo v planinskih stajah in ovčarskih kočah, zvonklyajo po goriških ulicah, sredi Travnika in vrh Sabotina, tvoji kraguljčki, Lojze, nedolžen otrok!

«Na kolesa!»

Da, kajti sedaj je treba bežati, bežati, ker luči kamionov raziskujejo noč; in fantje so spet na kolesih, spet njihove noge mrzlično hitijo, mrzlično meljejo srebrno mesečino in mesečina se v zverženih ostružkih usipa na katan-Katran se sveti kakor steklena reka — fantje pa so sklonjeni nizko nad krmilji, molčijo in v njihovih prsih je žalost in upor. In krčevito se oprijemljejo pesti ročajev krmila, mrzlega jekla, kakor jeklenega orožja. Potem se glave še bolj sklonijo, da je brzina večja, da je mojk bolj trdovraten; samo črički čirikajo, zdaj tu zdaj tam, zdaj na tem ovinku, zdaj spet na drugem. Niso več morje čirikanje; so skupine straž, ki so potuhnjene, a budne, vsevidne. Pravijo:

čri čri čri — bežite, fantje, bežite vsi

In še:

čri čri čri — svobodna je pot, fašistov ni, jih ni, jih ni

In še:

čri čri čri — vi, o fantje naši, vi! o naši vi, vi, vi

VI

Ko je Lojze umrl, ga ni nihče smel videti.

A ljudje romajo v Gorico kakor krvna telesca na ranjeni del telesa; po vseh stezah, po vseh grapah, zdolž Soče in zdolž Vipave. V Gorici ljudje tavajo po ulicah kakor raztrgane procesije; zidar iz Renč je izrekel sožalje čevljarju iz Mirna; mizar iz Solkana je pokimal vaščanu iz Podgore. Raztepane skupine neme stopajo po vogalih in čakajo.

Kajti Lojzetovo zastrupljeno truplo so skrili v mrtvašnico in zaklenili vrata mrtvašnice. Tedaj so se žene in dekleta odločile in odšle počasi na pokopališče. In moške so jim sledili.

Straža in črni moške so pred pokopališčem in pred vrati mrtvašnice, na širokem prostoru pred goriškim pokopališčem. In ljudje prihajajo in polnijo prostrani prostor tiho, neslišno. Kakor da se

SLOVENSKO SLOVSTVO V LETU 1949

TA PREGLED SLOVENSKE LITERATURE OB ZAKLJUČKU LETA UPOSTEVA IZVIRNA IN PREVEDENA DELA IZ PESNIŠTVA, PRIPOVEDNIŠTVA, MLADINSKEGA SLOVSTVA IN DRAMATIKE. LEPOSLOVJE SLOVENSkih REVIJ NI OBRAVNAVANO.

Ob pregledu slovenskega slovstva v letu 1949 začudi človeka dejstvo, da slovenska književnost v novi socialistični domovini, v času velikih graditev petletnega plana in zmagovitega poleta naših delovnih množic, ni dospela tistega mesta, kamor bi se po prizadevnosti slovenskega pisatelja morala uvrstiti. Resnici na ljubo je treba povedati, da slovenski umetnik in književnik danes ne počivata, bolj kakor kdaj koli sta vsa predana delu in ustvarjanju, polna načrtov in idej in neutrudno iščeta novih poti. Nekje pa mora tihotaj vzrok, da vsa leta po osvoboditvi niso prinesla zadovoljujočega teksta o štiriletni borbi našega ljudstva proti okupatorju in domačim izdajalcem in da se v delih našega pisatelja vse premalo odraža borba našega ljudstva na velikih objektih naše socialistične graditve, njegova borba za popolno zmago ljudske oblasti in ne nazadnje tudi borba za pravega socialističnega človeka. Pesnik in pisatelj, ki sta doživela zmagovito borbo 1941-1945 in ki doživljata zmago socializma v svoji deželi, ne bosta nikdar mogla kreniti s poti našega ljudstva, ob junaški samozavesti in zaupanju v njegove sile bosta v bližnji bodočnosti nujno morala izraziti vse to in tako postati resnična glasnika naše revolucije, glasnika ljudstva, ki se je že otrelo starih tradicij, prelomilo s preteklostjo in ki tudi po duhovni plati dokazuje, da se zaveda novega časa, novih nalog in tudi svojih uspehov.

Pesništvo

Med pesniškimi zbirkami, ki so izšle letos pri slovenskih založbah, jih je dvoje originalnih: Krakarjeva v vzponu mladosti in Filipičeva v Viharna letas. Krakarjevo ime se je pojavilo v naši literaturi po osvoboditvi. Priobčeval je svoje pesmi v Mladinski reviji, Novem svetu, s tematiko iz časov fašistične okupacije in iz dni borb in uspehov naše mladine pri izgradnji svoje domovine. Zdravo vsebino njegovih verzov je motila oblikovna nedovršenost pesmi. Nova zbirka, v kateri je zbral svoja najboljša dela, pomeni občuten prelom v tej smeri. V njej objavljene stvari je Krakar razdelil v štiri skupine: Buchenwald, Mladost lepa kakor cvet, Viharna pota mlade ljubezni in Lirični zapiski iz današnjih dni. Filipičeva pesniška delo prejšnjih let je zbrano v knjižici Viharna leta. Snov obravnava prav tako kot pri Krakarju leta okupacije in življenje po osvoboditvi. Je pa Filipič oblikovno in snovno manj dovršen kakor prvi.

Ostale pesniške zbirke predstavljajo ponatis starejših avtorjev in klasičkov. Prešernu sta bili ob obletnici smrti posvečeni dve izdaji: Državna založba Slovenije je izdala jubilejno izdajo njegovih Poezij v redakciji M. Rupla in A. Gspana v Vidmarjevem uvodu. Ta izdaja je bila namenjena vsem jugoslovanskim narodom. SKZ je izdal v novi nakladi ponatis miniaturne izdaje Prešernovih poezij. Zanimanje našega ljudstva od najpreprostejšega delavca do delovnega inteligenta za drobno knjižico Prešernovih pesmi je najlepši dokaz ljubezni slovenskega ljudstva do genialnega ustvarjalca slovenske besede. V redakciji prof. A. Ocvirka je pri isti

vsj zbirajo pred zeleno planjavo letališča onkraj zidu: kakor da čakajo prihod čudežnega letala.

Morje ljudi molči in čaka in popoldansko sonce je na njimi. Sonce greje ljudi, a misli vseh so pri truplu za zaklenjenimi vrati, v hladu mrtvašnice. Tedaj se žene menijo.

«Ko je slišal pesem, se je prebudil iz nezavesti.»

«Oh, res?»

«Da, in je rekel: meni pojejo, fantje, meni pojejo.»

«Da, in je rekel: pridni fantje, lepo pojejo!»

Tedaj so se žene zganile, tedaj je morje glav vzvalovilo, množica se je premaknila kakor mogočen plaz in mrmanje in šum se je zbudil kakor gorski piš.

«Indietro, indietro!» so se črli miličniki.

Toda plaz se pomika, pritiska, se pomika in se zgošča: potem zarohni kakor vihar v prepadu in ženski glas je kakor jok in kakor strašna klektivina: tedaj so žene podirle vrata mrtvašnice in množica se je vtila kakor povodenj vanjo.

Tisti hip je Lojze spet med svojimi ljudmi: spet vodja slovenskega zbora. Črni miličniki pa se otepajo, plavajo kakor šurki v slovenski povodnji, ki jih nosi, ki jih poplavlja.

VII

In nihče ni smel na njegov grob. In pred njegovim grobom koraka straža.

In kdor se je vtilotopil na pokopališče je videl stražo in zapuščen grob. Toda, videl je tudi goro cvetja na Lojzetovem grobu in vse okoli po drugih grobovih. Piramid, vencev in cvetja kljub puškam in samokresom: venci in cvetje, ki so prišli neubranljivo kakor kraguljčki v noči k poslednji podoknici.

Ampak puščalci in šopki so zmetani na kup: kakor kamenje, kakor polena: kajti primorski človek je moral vreči cvet tudi svojemu umorjenemu sinu v tem, na skrivaj, v hitrici in z razdalje kakor gobavcu.

K O N E C

nega dela objavljena literarna dela izvirajo iz let 1865 do 67. Grad Rojane je tipična večerniška zgodba, pisana z zgodovinskih koloritom pod vplivom Scottove literarne šole. Podobna ji je povest iz 18. stoletja Kloštrski žolnir. Brez dvoma najpomembnejše objavljeno delo je Jurčičev roman Deseti brat, prvi slovenski roman. V njem je Jurčič pokazal svojo pripovedno moč, oplajajoč se nad delom Angleža W. Scotta in slovenskega učitelja Franceta Levstika. Tako je iz prvotne skromne zamisli zrasel obširen tekst — sijajna, nekoliko romantična podoba slovenskega kmečkega življenja v sredji 19. stoletja — iz katerega veje svojstven čar slovenske zemlje in Jurčičeva ljubezen do svoje rojne domačije.

Ob obletnici Cankarjeve smrti so izdale naše založbe njegovo korespondenco, prav gotovo najpomembnejše literarno zgodovinsko delo po osvoboditvi, izbor Cankarjeve proze Povesti in črtice in Na klancu. Knjiga Povesti in črtice je približala našemu ljudstvu nekatera Cankarjeva dela v prireditvi B. Merharja in J. Logarja. Urednika sta objavila Cankarjeve stvari neposredno po rokopisih. Cankarjevo delo Na klancu je za šolsko zbirko Klasje priredil Merhar, ki je napisal obširne opombe, v njih obrazložil nastanek tega dela, okolje in čas, v katerem je Cankar ustvarjal in poudaril pomen tega dela.

Izmed starejših slovenskih avtorjev je treba omeniti knjigo Etbina Kristana Brata, povesti iz še nepozabljenih dni, ki je izšla pri Prosvetni Matici v Chicagu. France Bevč je objavil 1949 dvoje del: Morje luči (ponatis povesti V mestu gorijo luči) in Mati. Novi roman Miška Kranjca Pisarna zajema snov iz sodobnega življenja — borbe za utrditev ljudske oblasti na vasi. Po aktualnosti snovi bo vzbudil zanimanje vseh občudovalcev Kranjčevega literarnega dela.

O Pahorjevi zbirki novel Meje tržaški naslov je bilo napisane že mnogo. Brez dvoma je Pahorju treba priznati nadarjenost in smisel za obdelavo svojih motivov. Motive izbira iz tržaškega življenja med vojno in neposredno pred njo, ter obravnava socialne in narodnostne probleme tržaških Slovencev, zaradi česar so njegova dela predvsem pomembna. Izbojštati pa bo moral še svoj slog in jezik, ki se jima pozna še romanski vpliv, kar je razumljivo, saj živi Boris Pahor v kraju, kjer se staplja slovenski živelj z romanskim elementom.

Zgodovina naše NOB in današnja borba za socializacijo, ki je zajela zadnje grapo v naši domovini, daje našemu pripovedniku vso možnost ustvarjanja in dela. Cirilu Kosmaču je uspelo s predelavo filmskega scenarija Na svoji zemlji podati plastičen izrez iz partizanske borbe in življenja v primorski vasi. Delo je opremljeno z najznačilnejšimi posnetki iz prvega slovenskega filma.

Mohorjeva družba in Prešernova knjižnica sta izdali zbirki spominov in novel iz časov NOB. Pri MD je izšla knjižica črtic in novel J. Udoviča, Edvarda Kocbeka, Franceta Filipiča, B. Magajne, I. Potrča, Miška Kranjca, Cirila Kosmača in Prežihovega Voranca. Med temi avtorji je pač najboljša Magajnova novela o partizanskem komandirju Maroku. Četrta knjiga Spominov na partizansko leta je prinesla vtise in doživlja Marice Cepe (Med primorskimi ženami), Petra Stanteta, Anice Hribar, Ivana Bratka, Slavke Dežmanove, E. Kocbeka, Toneta Selškarja, F. Lubaja in Bogomira Magajne. Prav gotovo najlepše in tudi najpomembnejše pa je delo Edvarda Kocbeka Tovarišija. Ta knjiga je ne le izredno lepo pisan literarni koncept, dnevnik partizanskih doživetij od avtorjevega odhoda v partizane do pohoda na drugo zasedanje AVNOJ-a, ampak je v resnici pristna nepovratna podoba našega osvobodilnega gibanja, partizanskih borb, zmag in dela elzvršnikov, kakor avtor imenuje člane IOOF-a. Kocbekovi opisi prvih napadov partizanskih čet, roške ofenzive in pohoda v Jajce in vseh dolgih, prečutih dnevov in noči v bunkerjih naše Dolenjske, vse to je več kakor golo dokumentarno gradivo.

Prešernova knjižnica bo letos razposlala med Slovence 400.000 izvodov svojih knjig. S tem bo izpolnila svoje socialistično poslanstvo za širjenje kulture med ljudskimi množicami. Poleg koledarja bo izdala še štiri poljudno znanstvene inleposlovne knjige.

Prosveta med ljudstvom

Krasna lahko rečem, skoro pomladanska nedelja, dasi sredi zime, me je izvabila iz mestnega vrveža v prijazni Boršt, kjer je mrgolelo izletnikov. Domačini so se deloma udeležili sestanka za ustanovitev «Kmečke zveze», drugi so se pa udeležili kinematografske predstave, ki jo je priredila SHPZ. Z velikim zanimanjem so se pa nekateri zbirali in stikali glave okrog radijskega srejmerika. Radovednost je gnala tudi mene k aparatu in ugotovil sem, da se vsi zanimajo za radijsko oddajo pevskega zbora «Vodnika» iz Doline, ki je pel na radiu jugoslovanskega področja v Kopru. Priznati moram, da smo vsi naravnost občudovali dovršenost petja, tega zbora preciznost, čisto intonacijo, jasno izgovarjavo in pravilno interpretacijo. Ze iz te radijske oddaje se je dalo ugotoviti, da so glasovi sveži, ker sestavljajo ta zbor po večini mladi ljudje. Pevovodja Cvetko Marc zastavlja v zbor vse svoje sile in sposobnosti, zato smemo od tega zbora še mnogo pričakovati. Zbor se ne ustraši še tako težkih skladb in če je oreh še tako trd, se ga pevcji še z večjim veseljem lotijo. Tako smo med drugimi skladbami poslušali tudi Adamičevo, «Završki fantje», ki je tako lepo donela, da smo kar strmeli. Tudi v pesmi, kjer so nastopali solisti, n.pr. v Simoritičjevi prireditvi makedonske narodne «Bolen mi leži» se je prav lepo slišal mehak, prijazen tenor in ravno tako v Nedvedovi «Ljubezen in pomlada» Dolinski pevski zbor ne dela časti samo društvu «Vodnik» pač pa tudi zavedni Dolini in vsemu našem ljudstvu.

Se eno veselo novico sem v nedeljo odnesel iz prijaznega Boršta in sicer da so sklenili domači pevcji začeti takoj z rednimi pevskimi vajami. Tako smemo pričakovati, da bomo slišali tudi zbor iz Boršta, ki ima odlične pevce in pevke v naj-

Tovarišija je prava knjiga partizanovih spominov in prvi resni poizkus ustvarjanja velikega teksta in NOB. Maleniškova povest Matjaž opisuje čas okupacije na Gorenjskem prva leta po osvoboditvi in boj za socializacijo vasi.

SLAVKO TOMINC
Nadaljevanje prihodnjic

krajšem času pri radijskih oddajah pod agilnim vodstvom pe-
vovodje Draga Petarosa.

POPRAVEK

V naši novoletni številki ni v članku «Bilanca prosvetnega življenja našega ljudstva na področju A Tržaškega ozemlja v predelek o koncertnem delovanju po neljubih pomo-
ti prišlo ime sopranistke tovarišice Justine Kralj-Vugove.

Koledar OF za STO v vsako slovensko hišo!

Gregorčičeva založba je izdala tudi za letošnje leto koledar Osvobodilne fronte. Koledar je po svoji vsebini zelo pester, lep, dober, smiseln in aktualen. Članki v koledarju obravnavajo življenje slovenskega naroda na Tržaškem področju pod najrazličnejšimi vidiki, obenem nam nudi koledar pregled žez politične, kulturne, gospodarske in socialne dogodke v preteklem letu. Ze ob samem povrnem pregledu sestavkov razvrščenih na 176 straneh nam vsi ti članki povedo: glejte, takšno je sedanje stanje našega življenja. Precejšen del koledarja je posvečen leposlovju, ki je po svoji tematiki skladen z duhom redakcijskega načrta tega koledarja. Leposlovni sestavki so dobri in jasno prikazujejo kar so pisatelji hoteli povedati. Pisatelji si pri tem prikazovanju niso delali nobene sile in vse, kar so povedali jim je priorelo iz srca. Tudi med zunanostjo tega koledarja in njegovo vsebino je tesna smiselna povezava. Slikar Lukežič je za platnico uporabil motiv gorečega Narodnega doma. V tem letu preteče namreč 30. let, odkar so ga fašisti požgali. Lepe in izrazite slike za mesece, od katerih prikazujejo nekatere izrazito primorsko prirodo, je narisal prof. A. Černigoj. Koledar je še bolj zanimiv zaradi mnogih fotografskih posnetkov, ki nam prikazujejo razne dogodke, osebe in na umetniške naših upodabljačih umetnikov.

Filmska KRONIKA

Filmsko podjetje Triglav filma je letos snemalo 3 dokumentarna filma zveznega značaja. Prvi zajema področje elektrifikacije in napore narodov pri gradnji hidrocentral ter melioracijskih del po vsej državi...

Filmsko podjetje Zvezda snema za več mesecev film o avtomobilski cesti, o največjem delu petletke. Film ne bo samo prikazal veličine avtomobilske ceste, pač pa bo tudi obdelal lik graditelja mladincev in borca Jugoslovanske armade...

Eno najmlajših filmskih podjetij v Jugoslaviji Bosna-film v Sarajevu, ki je doslej izdelalo 24 mesečnikov ter 4 dokumentarne filme, bo letos pričelo snemati umetniške filme. Najprej bodo snemali film Major Bauka, za katerega je napisal scenarij Branko Copić...

V Neaplju so končali snemati film Neapelj milijonara po komediji Eduarda De Filippa. Film režira in v njem nastopa avtor sam.

V nekaj tednih bo začel krožiti po svetu italijanski risani film: Bagdadška roža, ki je bil odlikovan na beneškem festivalu in žel najljubše kritike tako v italijanskem kakor v svetovnem tisku.

Prvi nemški film v angleški conl nosi naslov: Film brez naslova in njem bodo zopet nastopili: Willy Fritsch, Hil-

degard Knief in Hans Soehner. Nemški film kaže glede na humoristični in lahkotni stil v tem filmu velik napredek.

V Hollywoodu so izdelali film o slavnem ameriškem skladatelju Cole-ju Porter-ju v ZDA zavzema Porter približno isto mesto kot J. Strauss v Evropi. Znana je zlasti njegova opereta Kiss Me Kate, ki jo je posnel po Shakespearovih Ukročeni trgoglavci...

V Douali, glavnem mestu francoske ekvatorialne Afrike, ki šteje poleg domačinov še 7.000 Evropejcev, bo francoski filmski tednik Cinemonde priredil festival, na katerem bodo prikazovali naslednje filme: Bog je umrla, Prekleti, Fabiola, Manon, Gilda in druge. V mestu Douala je pet kinematografov, ki predvajajo tedensko po 15 filmov.

Na Madžarskem vrtijo nov film (Mladi pionirji) v gaterem nastopu pa mali igralci Kuksi, znan že iz filma v nekem kotu Evropea. Film Mladi pionirji ki predstavlja življenje otrok, so anemali v znamenitem pionirskem mestu na gruču Szehenyi in na pionirski železnici v Budimpešti. V tem filmu nastopa okrog 40 od 8 do 14 let starih otrok, ki so jih izbrali med 8.000 pionirji. Tudi režiser in razni tehnični filmski delavci ne presegajo 25 let starosti.

Nemški režiser Pabst bo izdelal film Zadnje delanje, ki bo prikazoval zadnjih 10 dni iz življenja Adolfa Hitlerja. Vsebinsko za film je napisal ameriški sodnik Musman, ki je imel opravka na nuernberškem procesu in ki je lahko rekonstruiral uro za uro življenje Hitlerja od 20. do 29. aprila 1945, ko se je usmrtil skupaj z Evo Braun. Hitlerja bo predstavljali veliki nemški igralec Verner Kraus. Film bodo snemali samo v nemškem jeziku.

V novembru so v ljubljanskih kinematografih igrali dva nova slovenska kulturna filma, in sicer Kurentovanje ter Ptuj, zgodovinsko mestov. V film Kurentovanje so posneti prizori enega naših najpomembnejših ljudskih običajev, kar se jih je v stoletjih ohranilo na vsem slovenskem ozemlju. Običaji, ki se je ohranili samo na Dravskem polju, izražajo ljudsko veselje nad odhajajočo zimo ter ima svoje korenine še v poganskih časih.

2 prizora iz jugoslovanskega umetniškega filma Zgodba o tvornici

NOVI JUGOSLOVANSKI UMETNIŠKI FILM

Zgodba o tvornici

Zgodba o tvornici se imenuje umetniški film, ki ga je izdelalo filmsko podjetje Zvezda film v Beogradu. Jugoslovanska kinematografija zajema v tem filmu socialistično preobrazbo jugoslovanskega gospodarstva in družbe...

in veličino borbe delavcev v tovarni; poverijo mu gradnjo nove tovarne in z ljubeznijo se oklene tega posla. Ni več stari predvojni inženir - dobičkar, pač pa aktivni sodelavec pri izgradnji lepšega življenja svojega naroda.

Scenarij je napisal Vlado Pogacič, ki je obenem tudi film režiral. V filmu sodelujejo najboljši jugoslovanski igralci, kakor Marija Crnobori, Ljubisa Jovanović, Tito Strozzi, Branko Pleša, Ksenja Jovanović, Mira Gabrilović i dr.

Gartner, lastnik tekstilne tovarne v Zagrebu, je obsojen zaradi sodelovanja z okupatorjem na prisilno delo. Ko se vrne v Zagreb, ga nek ustaški polkovnik, ki je prišel v Jugoslavijo izvajati teroristične akcije, pregovori za sabotaže v njegovi biušni tovarni. Gartner pridobi na svojo stran tudi tovarniškega vratarja.

Medtem pa se delavci bore za povečanje proizvodnje. Delavka Marija Minarić, ki je tkala dostej na treh vretenih, se obveže da bo doslej tkala na šestih vretenih. Ko se je torej zbralo v tovarni več ljudi, da vidijo udarniško delo Marije, je Gartner nastavlja poklenski stroj, ki naj bi eksplodiral, čim bi Marija prišla tkati. Marijin mož, izve, kaj nameravajo sabotažji, hoče preprečiti zločin, toda ne uspe. Marija je ranjena, inženir Vrtar, ki je slutil, kdo bi utegnil biti zločinec, steče na Gartnerjevo stanovanje in zaloti Gartnerja vprav ko hoče pobegniti z njegovo ženo. Vrtar spozna vso Gartnerjevo pokvarjenost

Listnica uredništva

Tov. Kompara Fraac, Zagreb (Mirogoj). Prejeli smo vaše pismo, v katerem nas vprašujete, kje in kako bi poravnali naročnino za naš tednik. Vsa prizadevanja, ki ste jih v ta namen napravili in ki jih v pismu omenjate, so bila seveda zama, ker ste se pač vedno obrnili na napačen naslov. Zdi se, da ste prezrli naše tozadevno večkratno obvestilo v tedniku, v katerem je bilo rečeno: Naročnina za Ljudski tednik v Jugoslaviji se plačuje v Ljubljani pri ADIT-u, Tyrševa ul. 34, tel. 49-63 ali pa na čekovni račun pri Komunalni banki št. 6-1-90603-7. Poskusite se obrniti na ta naslov in boste prav gotovo opravili zadevo v vaše zadovoljstvo.

Veseli nas, da redno prebirate naš Ljudski tednik in da vam ugaja. Vaša priznanja so nam le v zadovolženje. Hvala za pozdrave. Oglasite se še kaj, morda s kakim dopisom. Zdravol UREDNISTVO

Tehnika in znanost

SEMENA V MESNATIH PLODOVIH?

Semena mesnatih plodov ne vzkl. Jejo v plodu. Nekateri so si ta pojav razlagali s tem, da nimajo semena na razpolago kisika. Vendar so ugotovili, da ima sok mesnatih plodov to lastnost, da preprečuje, da seme vzklje. Toda v mesnatem plodu ne morejo vzkliti samo lastna semena, temveč tudi semena drugih rastlin. S kemijsko analizo so ugotovili posebne skupine snovi, ki so v oku mesnatih plodov ter onemogočajo kaljenje semena.

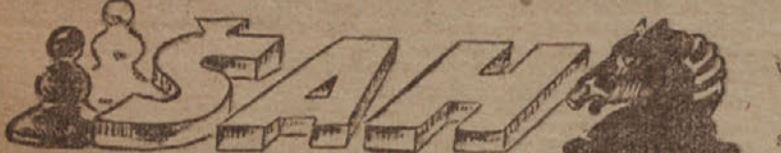
NOVA VRSTA PORCELANA ZA ELEKTRICNO OSAMLJENJE

Pri gradnji električnih naprav igrajo važno vlogo izolatorji. Ti so iz najrazličnejših snovi, ki ne prevajajo električnega toka. V veliki meri uporabljajo v ta namen porcelan. Prav posebne izolatorje pa uporabljamo pri napravah, ki delujejo z visokofrekvenčnim tokom. Znana industrijska tvrdka Westinghouse, ki izdeluje najrazličnejše električne aparate sporoča, da so izdelali neko novo vrsto porcelana za izoliranje visokofrekvenčnih tokov. Ta porcelan se imenuje Cirkon-porcelan. Kakor pravi ime, je v tem porcelanu kovina cirkon. Omenjeni porcelan je mnogo bolj odporen proti natezanju in pritisku. Tudi hitre spremembe temperature ne vplivajo nanj kvarno. Do višje je odpornjši od stekla ter tudi tretjino lažji kakor steklo. Cirkon-porcelan lahko obdelujemo z istimi stroji, kakršne uporabljamo za obdelovanje porcelanov za visokofrekvenčne toke.

CISCENJE ZRAKA Z ELEKTRICNIM TOKOM

Sodobni gradbeniki kakor tudi higieniki polagajo veliko pozornost na to, da so poslopja tako zrajenana, da je v pisarnah, delavnicah ter stanovanjskih prostorih zrak čim bolj čist. Do sedaj so bile ponekod v rabi razne mehanske priprave, s katerimi smo zrak filtrirali. Namen filtriranja zraka je ta, da iz njega odpravimo prah ter raznorodne mikroorganizme. Vendar je bila s takim postopkom odstranjena le ena petina prahu, mikroorganizmi so pa filtri neovirano prešli.

Izredno dobro se pa obnesejo električne naprave za čiščenje zraka. Električna industrija Westinghouse izdeluje že od l. 1939 tako naprave, imenovane Precipitroni. Uporabljamo jo doma ter v industriji. Precipitron, ki je namenjen domači uporabi, očisti v eni minuti 32 do 34 kub. m zraka. S to napravo je čiščenje zraka zelo popolno, saj odstranimo 90 odst. vseh smeti. Precipitron, ki je namenjen industriji, pa očisti v eni minuti do 10.000 kub. m zraka. Nečisti zrak vodijo skozi elektrostatično polje, katerega napetost znaša približno 12.500 voltov. Zatem vodijo zrak med ploščami, ki so izmenoma pozitivno in negativno elektricne. Napetost na teh ploščah znaša približno 6200 voltov. Na njih se sesede prah, iz aparata pa uhaja čist zrak.

Angleška partija

Leta 1883 je igral Zuckertort z Blackburnom, enim najboljših angleških mojstrov naslednjo partijo, ki bo še dolgo časa ostala v šahovskih učbenikih: Beli: Zuckertort Crni: Blackburne 1. c2-e4 e7-e6 2. e2-e3 Sg8-f6 3. Sg1-f3 b7-b6 Crni bi se moral s 3... d7-d5 takoj pričeti boriti za središče. Toda za sedaj mu ni treba hiteti, ker ni nobene nevarnosti, da bi beli zasedel središčna polja. 4. Lf1-e2 Lc8-b7 5. 0-0 d7-d5 Boljše bi odgovarjalo sistemu 5... d7-d6, ker bi črni po tej potezi ohranil okretnost svojega središča. 6. d2-d4 Lf8-d6 7. Sbl-c3 Sb8-d7 8. b2-b3 0:0 9. Lc1-b2 Dd8-e7 Crni hoče igrati Ld8-a3 in izmenjati lovca na črnem polju. Toda beli ga lahko prehitijo. Zato bi bilo boljše 9... a7-a6 ali 9... c7-e5. 10. Sc3-b5! Sf6-e4 V poštev bi prišlo 10... e6-e5; 11. Sb5:d6, c7:d3 itd. 11. Sb5:d6 c7:d6 12. Sf3-d2 Sd7-f6 13. f2-f3 Se4:d2 14. Dd1:d2 d5:e4

28. Dd2-b4!! Elegatna žrtev je kraljica, toda v Morfijskem stilu!

28. ... Tc8-e5 Na 28. ... De7:b4 bi sledil mat v sedmih potezah: 29. Lb2:e5+, Kh8:h7; 30. Tc3-h3+, Kh7-g6; Tf1-f6+, Kg6-g5; 32. Th3-g3+ Kg5-h5; 33. Tf6-f5+, Kh5-h6; 34. Le5-f4+, Kh6-h7; 35. Tf5-h5 mat.

29. Tf1-f8+! Kh8:h7 Nič ne pomaga 29. udarec hitro reši igro. Kh8:h7 De7:f8 zaradi 30. Lb2:e5+ in črni bi bil hitro matiran.

30. Dd4:e4+ Kh7-g7 31. Lb2:e5+ Kg7:f8 32. Le5-g7+!, Crni se preda.

Na 32. ... De7:g7 bi prišlo 33. De4+ mat. Na odgovor 32. Kf8:g7 bi sledilo 33. de4:e7 z matom v nekoliko potezah.

Domače vesti

Veliki nagradni turnir

15. t. m. se bo začel v Testu veliki nagradni šahovski turnir igralcev prve in druge kategorije. Ljubitelji šaha imajo čas za prijava še do petka 13. t. m. Prijave sprejema šahovski odsek ZDTV v ul. Machiavelli 13. II. Prijavniki plača 100 lir kavelje, ki se po končanem turnirju vrne. Igralo se bo dvakrat tedensko po dogovoru z igralci. Prehitovanje kol ne bo dopustno. Prekinjene igre se bodo morale odigrati pred pričetkom novega kola.

Dvokrožni radio-match Jugoslavija - ZDA

V enih od 11. do 14. januarja bosta šahovski reprezentanci ZDA in Jugo-

slavije odigrali radio-match. Ta dvoboj spada med letošnje največje šahovske prireditve v svetu in že sam dogovor za tako važno mednarodno srečanje predstavlja priznanje jugoslovanskemu šahu in ugledu, ki ga uživa Jugoslavija v inozemstvu. Za ta dvoboj vlada veliko zanimanje v vsej svetovni šahovski javnosti, posebno ker bosta obe reprezentanci nastopili v svojih najmočnejših postavah. V reprezentanci ZDA sta poleg drugih odličnih mojstrov tudi kandidata za naslov svetovnega prvaka velemojstra Reshevsky in Fine. Reprezentanca ZDA je na vseh dosedanjih šahovskih olimpiadah osvojila prvo mesto. Reprezentanca ZDA bo nastopila proti Jugoslaviji v naslednji postavi:

Samuel Reshevsky, Robert Fine, Isaac Kashdan, Isaac Horovitz, Arnold Denker, Arthur Dake, Algert Piskus, Herman Steiner, Robert Bern in Aleksander Keviz. Za rezerve so določeni: Wivers Adams, Arthur Bisghier, Donald Bern, Lari Ewans, George Kramer in Abraham Kupchik.

Jugoslovansko reprezentanco bodo sestavljali naslednji igralci: Svetozar Gligorić, Vasja Pirc dr. Peter Trifunović, Braclav Rabar, Ing. Milan Vidmar ml. Stojan Puc, Bora Milčić, Bora Kostić, Aleksander Matanović in Bora Ivkov. Rezervi sta Srećko Nedeljković in Andrija Fuderer.

V državno reprezentanco sta prvič vključena dva mladince 16 letni Ivkov in Matanović, kar je izredno priznanje za mlado šahovsko generacijo. Jugoslovanska reprezentanca, ki je po vojni premagala že reprezentance Madžarske, Češkoslovanšče, Avstrije, Sv. ce in Holandske, se danes smatra kot ena najmočnejših šahovskih reprezentanc v Evropi za Sovjetsko zvezo.

Šport mora telesno krepiti generacije naših ljudi

(Iz razgovora maršala Tita s skupino jugoslovanskih fizikulturistikov)

množičnem ukvarjanju s športom in fizikulturo. Zatorej ne sme klub v središču prevzeti od društva v notranjosti dobrega igralca, ki je pokazal kvaliteto igre, kajti tako ni mogoče doigniti kvalitete naših društev v notranjosti. Dve ali tri dobra društva v središčih ne zadoščajo. Naš nogomet mora biti bolj množičen, vendar pa dobi igralci iz notranjosti lahko pridejo v poštev za sestavo reprezentativnih ekip. Prizadevati si moramo, da bo čim več močnih moštev, da gremo čim bolj v širino ter da preprečimo snubitev in odzemanje igralcev. Sportnikom je treba dovoliti, da nastopajo v tistem klubu, v katerem nočejo nastopati in v katerem lahko pokažejo največ. Pripomniti moram, da so letos že precej izginila nasprotja med posameznimi društvi. Prizadevati pa si moramo, da bodo ta društva povsem enakopravna ter da bodo pravice in dolžnosti naših športnikov

popolnoma enake. Kadar gre za reprezentiranje našega športa in fizikulture v tujini, morajo imeti naši športniki in fizikulturisti pred očmi to, da na tujem ne zastopajo samo svojega društva, ampak tudi celotni šport naše socialistične domovine, in se morajo zato še vztrajneje boriti kakor doma, sicer pa mora biti med našimi društvi in znotraj društev samih popolno tovarištvo in ne nekakšna nezdrava konkurenca. Pozitivna socialistična tema je tudi tu zelo dobra stvar, važna pa je tudi športna enakopravnost in notranja športna demokracija, enaki življenjski in razvojni pogoji. To bo prispevalo k temu, da bodo člani teh društev v še večji meri tekmovali, da bodo boljši. Mislim, da smo že sedaj na tem, da odpravimo tiste notranje napake, ki so ponekod prišle do izraza v našem nogometnem športu. Torej, kakor sem dejal, našo

fizikulturo in šport je treba široko in vsestransko razviti. Prizadevati si je treba, da se čim več ljudi ukvarja s tenisom, ki je zelo koristen za slehernega človeka, zlasti pa za tiste, ki delajo v uradih. Vem, da nimamo še dovolj potrebnih rekvizitov za to športno panogo, mislim pa, da bodo v kratkem imeli možnost izdelovati sredstva, potrebna za ta šport. Vrh tega je treba razvijati tudi košarko, odbojko, lahko atletiko vodne športe in vse druge športne panoge. Zimsko kopališče, ki bi ga zgradili na primer v Splitu, bi zelo koristilo našim plavalcem, da bi lahko trenirali tudi pozimi. Tako bo šel razvoj fizikulture in športa tudi na širino. Za to nam niso potrebna velika sredstva in menim, da je mogoče nabaviti najnujnejše rekvizite. Vi pa si prizadevajte, da boste doma izdelali čim več. Vselej morate imeti pred očmi, da pri nas ne gojijo športa, da pri nas šport ni le sredstvo, da se ustrezno ambicijam, marveč življenjska nužnost. Šport mora telesno krepiti generacije naših ljudi, učvrstiti njih organizem in razvijati njihove dobre lastnosti. Voditelji našega športa imajo pri tem veliko nalogo. Dati morajo športu resnično socialistični značaj in ne smejo ustvarjati ožkih klubov ter stremeti za senzacijami. Skratka, njihova naloga je, da so predstavniki športa socialistične države.

Prvi letošnji cross-country

V nedeljo je bil v Bazovici prvi izbirni cross-country. Najboljši na bazoviskem crossu se bodo potem udeležili finala, ki bo v nedeljo 9. januarja v Trstu. Izbirni crossi se bodo ves ta čas nadaljevali. Tako bodo crossu v Bazovici sledili to nedeljo še crossi v Nabrežini, Kopru, Umagu, Bujah in Brtoniglu. Najboljši je bil v nedeljo v Bazovici Gregorič Ivan, ki je že poznan kot dober kolesarski dirkač. Po rezultatu vidimo, da je sedanje lepo vreme dobro izkoristil za crosse, odlično prilagojeno za težke kolesarske tekme, ki ga čakajo v bližnji kolesarski sezoni. Tekmovalo je približno 40 tekmovalcev. Med tekmo so bili v glavnem razdeljeni na tri skupine. Največja borba je bila za četrto mesto, za katerega se je borilo kar pet tekmovalcev. Na cilj so prišli tekmovalci v naslednjem vrstnem redu: Gregorič Ivan, Gregorič Silvester, Fonda Vincenc, Zupančič Edi, Počkar Ivan, Gregorič Karlo, Bajc Lucio, Skilin Edi, Presel Oskar, Kale Anton itd.

Trojna zmaga jugoslovanskih smučarjev v Avstriji

Jugoslovanski tekači in skakači so imeli v soboto in nedeljo svoje prve mednarodne tekme v tej sezoni. Gostovali so v Badgasteinu v Avstriji, kjer so nastopili poleg Jugoslovancev še Avstrijci in Nemci. V soboto so dosegli svoj prvi uspeh v teku na 18 km. Na njem je zasedel Jože Knific prvo mesto, Tone Pogačnik drugo, Matevž Kordež pa peto mesto. V nedeljo je bilo tekmovanje štafet na 3x10 km. Jugoslovani so nastopili v postavi Kordež, Pogačnik, Knific. Tudi v tej tekmi so zasedli prvo mesto tri minute pred prvo avstrijsko štafeto. Rezultati so bili naslednji: Jugoslavija 1:52,20; Avstrija 1:55,29; Nemčija 1:56,57. Jugoslovani so nastopili tudi v skokih. Na njih je zasedel Janez Polda prvo mesto s skokoma 76 in 75 m. Drugi je bil Avstrijec Assleitner, tretji in četrto mesto pa sta zasedla Janko Mežik in Karel Klančnik.

V nedeljo se je končal v Nizzi kvalifikacijski turnir za udeležbo na svetovnem prvenstvu v košarki v Buenos Airesu. V polfinalu je igrala Jugoslavija z Italijo. Vendar pa je bila premagana z malenkostno razliko 37:40. Po tej tekmi se je sestala tajništvo mednarodne zveze, ki je odločilo, da se bo svetovnega prvenstva udeležilo troje moštev s tega turnirja in ne samo dve moštvi. To zaradi dobre kvalitete in zenačenosti prvih štirih moštev. Za tretje mesto, to je sodelovanje na svetovnem prvenstvu, sta se potem borili Jugoslavija in Belgija. Zmagala je Jugoslavija s 38:32. Ob koncu turnirja je zasedla prvo mesto Italija, ki je v finalni tekmi premagala Španijo s 44:36. Jugoslavija je na tretjem mestu, za četrtem Belgija, sledi Švica, Finska, Nizozemska in Avstrija.

Izvršni odbor svetovne plavalne zveze je priznal dva nova evropska rekorda, ki sta ju postavila Nemcem Walter Klinge (100 m prsno 1:18,5) in Helbert Klein (200 m prsno 2:35,3). Oba prejšnja rekorda je držal Francoz B. Nakache.

Lokomotiva je prispela iz Maroka v Marseille. V Maroku je zmagala v petih nogometnih igrah s skupnim rezultatom 21:5.

Trener argentinske smučarske reprezentance Sved Bengt Sudin je izjavil, da je proga za svetovno smučarsko prvenstvo v alpski kombinaciji v Aspenu (Colorado) najtežja, kar jih je kdaj koli videl. Proga za smuk je dolga 2,3 milje z višinsko razliko 900 m.

Prejšnji teden je sprejel maršal Tito predstavnike jugoslovanskih fizikulturistikov in delovnih kolektivov za izdelavo fizikturnih in športnih rekvizitov. V razgovoru so razpravljali o trenutnih težkočah in o načinu dela za večjo razširitev fizikulture in športa ter o načrtih za nadaljnje delo.

Maršal Tito se je pohvalno izrazil o uspehih jugoslovanskih fizikulturistikov doma in na tujem in je — kakor vedno doslej — pokazal vse razumevanje za njihove potrebe. V razgovoru s fizikulturisti je maršal Tito dejal med drugim:

«Povsem pravilno je prizadevanje, da bi se naša fizikultura kar najhitreje razvila. Fizikultura in šport nista neka, s čimer naj bi se ukvarjali samo omejeno število ljudi. Sleherni naš mladinec in mladinka, sleherni naš človek, ki se čuti zdravega, bi se moral ukvarjati s katero koli fizikulturo ali športno panogo. Fizikultura in šport ne krepijo samo zdravja, ne krepijo samo organizma, da bi lahko vzdržal telesne napore, marveč razvijata prav tako pri človeku tudi moralne lastnosti, vzgaja njegovo značaj. V naši socialistični družbi lahko dobita telesna kultura in šport svoj polni pomen in razmah, to pa je treba vztrajno propagirati. Ne zadošča, da imamo nekaj nogometnih klubov in na milijone navijačev. Povečati moramo število športnikov in omogočiti kvalitetno izbiro ob

TRŽAŠKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Arrigoni se je obdržal v vodstvu

Dvoje izenačenih moštev v Piranu je dalo to nedeljo zelo lepo in borbeno tekmo. V prvem delu igre je bil Piran močnejši od Arrigoni, ki je za vsak gol znal najti takoj izenačenje. Pozneje je šel Arrigoni v napad, toda nalezl je v obrambi Pirana na nepremostljiv zid. Tekma, ki je bila ena najvažnejših v tržaškem prvenstvu se je tako končala neodločeno. Na prvem mestu kvalifikacijske lestvice sledi še vedno Arrigoni, ki ga od Aurora loči samo boljša razlika golov.

Aurora je vedela, da pride to nedeljo na drugo mesto ne glede na rezultat v prvi tekmi med Piranom in Arrigonijem. Vedela je, da si mora na vsak način izboljšati razliko golov. To je tudi storila v tekmi z Montebellom. Zabila je kar 6 golov. Kljub temu pa je bila tekma precej nezanimiva. Montebello je imel več priložnosti za gol v prvem polčasu.

Sv. Ana, ki je sedaj na četrtem mestu kvalifikacijske lestvice je imela za nasprotnike Opence. Opencem je manjkal dober napad. Vsi njihovi prodori so šli preko desnega krila, ko jim je prav središče napada popolnoma odpovedalo. Tudi obramba bi bila potrebna izboljšanja. Sv. Ana je nastopila samo z desetimi igralci. Kljub temu je zmagala s 7:1.

Skoraj presenečenje je dosegel to nedeljo Novi grad. Ta je v Trstu premagal Ponzlanino z 1:0. Ponzlanina je nastopila v oslabilni postavi. Drugo presenečenje so dosegli v Kopru. Tam se je Meduza srečala s Sv. Ivanom. Res je, da sicer dobri Sv. Ivan preživlja v zadnjem času trenutno krizo, vendar se je njegovo moštvo skoraj do konca upiralo napadom Meduze. Misli se

je že, da bo Sv. Ivan vzdržal, toda tik pred koncem tekme je Valente, član Meduze prodrl obrambne vrste Sv. Ivana in zabil edini gol, ki je padel v tej tekmi.

Zadnja tekma te nedelje je bila v Brtoniglu med domačim moštvom in Novo Gorico. V prvem polčasu sta bili moštvi precej izenačeni. Pozneje pa je pričela Nova Gorica z nevarnimi napadi, pred katerimi je morala Brtonigla dvakrat kapitulirati. Končni rezultat je bil 2:1 za Novo Gorico.

Po teh tekmah je sedaj ob skorajšnjem koncu jesenskega prvenstva položaj na kvalifikacijski lestvici takle:

Arrigoni	13	9	2	2	59	16	20
Aurora	13	10	0	3	42	9	20
Piran	12	8	3	1	38	9	19
Sv. Ana	13	8	2	3	36	15	18
Ponzian	13	7	1	5	34	21	15
Meduza	12	5	4	3	16	15	14
Novigrad	12	5	2	5	28	16	12
Sv. Ivan	13	4	4	5	15	25	11
N. Gorica	11	5	1	5	28	25	12
Umag	12	4	1	7	27	33	9
Brtonigla	13	2	3	8	8	38	7
Gorica	8	2	1	5	12	29	5
Opčine	13	3	0	10	17	34	6
Montebello	12	1	0	11	10	50	2

Najresnejšega kandidata za zmago na svetovnem prvenstvu v smučarskem teku na 18 km, so smatrali Finca Tauna Honkanena. Na treningu pa se je poškodoval, tako da ne bo mogel tekmovati in ga bo zamenjal prvak na 15 Tauno Kirves.

V soboto bo v Bologni mednarodno srečanje v grško-rimski rokoborbi. Sodelujeta reprezentanci Italije in Francije.

Tržačani so se v Kranjski gori pripravljali na tekme.

Končana je novoletna turneja jugoslovanskih nogometašev v inozemstvu

Jugoslovanska nogometna moštva nadaljujejo s svojimi turnejami po inozemstvu. «Crvena zvezda» je odigrala svojo 4. tekmo na Malti in premagala «Spartane» s 14:0. Proti reprezentanci Malte je dosegla «Crvena zvezda» visok rezultat 10:0. Beograjsko moštvo je igralo odlično. Leta 1947 je dunajska «Austria» proti reprezentanci malte dosegla neodločen rezultat 1:1. Zadnja tekma na Malti je odigrala «Crvena zvezda» proti «Vienis», tretje plasiranemu klubu v avstrijskem prvenstvu neodločeno 0:0 in si tako osvojila pokal Malte. «Lokomotiva» iz Zagreba je ponovno igrala z reprezentanco Ma-

roka in jo premagala s 4:0. Zaradi ostre igre, ki jo je igralo moštvo Maroka, ki je na vsak način hotelo izsiliti zmago, so bili štirje Jugoslovani poškodovani. «Crvena zvezda» je zadnjih 20 min. igrala le z 10 igralci. Med Maročani se je odlikoval znani igralec Ben Barrek, ki pa ni mogel prodreti napada «Lokomotiva». Zadnja tekma v Severni Afriki je «Lokomotiva» tudi odločila v svojo korist z rezultatom 3:0.

9. t. m. pa je gostoval splitski «Hajduk» v Ljubljani in premagal «Odrca» s 5:0. Kljub visokemu porazu je «Odrca» dobro igral, posebno v prvem polčasu (0:0).

ZA BISTRE GLAVE

KRIŽANKA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18					19									20		
21								22						23		
24					25									26		27
28					29			30						31	32	33
		34	35		36			37			38			39		
		40	41	42				43			44			45		
		46	47				48				49			50		51
52							53		54	55						56
57																

Vodoravno: 1. ruski pregovor; 18. človek; 19. navihanost; 20. pot; 21. mesto na Holandskem; 22. žival; 23. družina; 24. pesmi; 25. mesto v Španiji; 26. riba; 28. nikalnica; 29. skoro tuj; 30. italijansko teta; 32. vetrovi; 34. karta; 36. ulica; 37. številnik; 38. podložnik; 41. udarec; 43. žensko ime; 45. združenje; 46. gmajna; 49. žensko ime; 51. veznik; 52. reka v Italiji; 53. mladi ljudje; 56. pesmi; 57. mazilo; 58. vojak, ki opazuje topniške zadetke.

Navpično: 1. mesto v Italiji; 2. kar je človeku namenjeno; 3. bolezen; 4. moško ime; 5. majhno darilo; 6. simbol nacizma; 7. vojska; 8. pritrđilni vzklík; 9. sebičnost; 10. gorkota; 11. moško ime; 12. žensko ime; 13. beseda iz usipavanke; 14. predlog; 15. narod osvajaalec; 16. del stavbe; 17. častni naslov; 23. žensko ime; 27. športnik; 31. predlog; 33. jugoslovanski politik; 35. riba; 36. konec dneva; 38. veliko mesto; 39. velika reka; 40. del hiše; 42. krajevski naslov; 43. demokracija; 44. žensko ime; 47. hrvatski zaimek; 48. nemški plemiški naslov; 50. številnik; 52. kratica za tangen (geometrija); 54. italijanski spojniki; 55. sredina kape; 56. pijača.

Rešitev križanke „Voščilo“

Navpično: 1. Veldes; 2. sveder; 3. ekarte; 4. mlatič; 5. uboren; 6. godalo; 7. anilin; 8. načelo; 9. Krakov; 10. Arezzo; 11. Raštel; 12. jagnje; 13. EDILIT; 14. Milano. Vodoravno: Vsem ugankarjem srečno novo leto! * * * CRKOVNICA: Sloves; slasti; slasom; V nedeljo je bil v Bazovici prvi izgan; slanik; Slavko. SIMON JENKO

LIUBSKI TEDNIK
Odgovorni urednik
KAVS FRANC
Tiska z dovoljenjem AIS-a
Tržaški tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 6
Rokopisi se ne vračajo

LAJOLOVA REPORTAŽA

Bivši funkcionar Mussolinijeve fašistične stranke in frankistični prostovoljec v Spaniji, sedaj odgovorni urednik glasila italijanske komunistične partije in vneti kominformistični priganjalec Davide Lajolo je začel objavljati v Unita po naročilu Kominforma «reportažo», s katero mora za vsako ceno dokazati izdajstvo Titove Jugoslavije. Takole pravi bivši in sedanjí fašist: Tukaj v Trstu sem zbral niti preko katerih bom razpletel Štreno in...

Vidali: Daj, Davide, le zapletí jim oči, da bodo že vendar enkrat spregledali...

„Delo“ in njegovo Peto kolo

Tistemu, kar je popolnoma odveč, pravimo, da je peto kolo. Tako peto kolo je Delo vama, po njih lastnem priznanju pa vsaj eden izmed njihovih urednikov. Kdor prebere njegov članek «Križev pot» bo ugotovil, da bi bilo bolje, če bi se pisec tega članka odrekel novinarstvu in začel izdelovati klobase. Dokazano je namreč, da je v klobasarjenju nenadkriljiv mojster, je pa v njegovem križevem potu vendar nekaj postaj, pri katerih se je vredno ustaviti.

Ze takoj v začetku izvemo, da je Delo v večni krizi. To ugotovitev sprejema celotni uredniški odbor na znanje s polglasnim «Hm». Ta polglasni «Hm» ima na koncu tri pikice. Ena bi bila verjetno premoza za tako važen «Hm». Nato ram Peto kolo pojasni, da pri Delu razen enega urednika nihče drugi ničesar ne ve o Tibetu, kmalu za tem pa zve bralec, da postane embrijo star šele tedaj, ko odraste. Tukaj je treba pač Petemu kolesu pojasniti, da je ta ugotovitev, kar se njega tiče, točna. Čeprav je že dokaj star, je pač še vedno embrijo (duševni). Kmalu za tem se Peto kolo pohvali, da premore uredništvo Dela človeka s Cankarjevim profilom, člankarja z umeritniško pričesko in jurišnega urednika. Od vseh teh ukrasnih pridevkov, ki si jih je nadel Miha, prihaja v poštev samo polovica vsakega, namreč profil z jurišno pričesko, vsi ostali pa so samo utvare, ki si jih dela

Peto kolo. Ob poročanju o «Primorskem dnevniku» je Peto kolo tako zmešalo štreno, (jo bo že Ullisse odvil), da je — resnici na ljubo — napisalo, da prinaša Delo same laži brez trohice resnice. Kdor ne verjame, naj si ta odstavek v Delu sam prebere. Na uredniški seji so Petemu kolesu ostala Peta kolesa to verjetno že povedala, ko so obravnavala njegov pisateljski asti».

Cvetka vseh cvetk, mi bi dejali, možganskega umotvora Petega kolesa, pa je ugotovitev o resolucijah, ki jih mora Delo prinašati. V trenutku duševne zbranosti (kar se zgodi pri Petem kolesu vsake kvatre enkrat), je Peto kolo zapisalo dobesedno takole: «K strelí vse resolucije, kaj mislijo, da bomo pitali ljudi s tako plažo!» Pomislite, da so omenjene resolucije zokus možganskih produktov Vidalijevega generalnega štaba. In če že Peto kolo samo prizna, da je celo ta sukus plaža, kakšna plaža mora biti še vse ostalo, kar prinaša Delo. Sicer je bila tukaj resnicoljubnost Petega kolesa odveč, ker ni več nobera tajnost, da je Delo plaža.

Teden dni po Novem letu pa se Peto kolo in njegov uredniški zbor spomnijo, da je staro leto šlo v pozabo. In veste, zakaj so na to prej pozabili? Ker ríso dobili trinajste plače. Če bi jim jo dali v februarju, bi morda v marcu mislili, da je začetek januarja. Krasno uredništvo. Na kaj vse tam popolnoma pozabijo. Se dobro, da šo vsaj z zamudo prišli na to, da na tem planetu teče čas naprej ne glede na kominformizem. Iz članka Petega kolesa zve mo še n. pr., da se uredniki Dela tako pridružajo in preklinjajo, da se stene tresejo. To bi znalo držati, saj imajo meksikansko vzgojo. Da bi pa bilo uredništvo «Ljudskega tednika» zaradi tega v strahu pred njimi, je vsekakor predomišljava ugotovitev Petega kolesa. Slovenski pregovor pravi, da pes, ki dosti laja, ne grize (razen, če ri stekel).

Pod svoje izpovedi se Miha podpiše: Peto kolo. Od kod ta vzdevek? Morda pride od tega, da je pisec petokolonaš? Vrag vedi!

Kraška burja si ne more kaj, da ne bi sočustvovala s Petim kolesom, ker ni dobilo trinajste plače, vendar mu mora odkrito povedati, da je za take članke res ni zaslužilo. Verjetno so mu to povečali tudi v general štabu.

TRŽAŠKI UVOD V SVETO LETO

Katoliški list Vita nuova prinaša ukaz urada tržaške škofije, s katerim ta prepoveduje branje naslednjih listov: Corriere di Trieste, Il Lavoratore, La nostra lotta, Primorski dnevnik, Ljudski tednik, Glas mladih, Razgledi, Voce di Trieste in Delo, ker so komunistični listi,

Božji služabnik: To je zate, fantič moj, to čitaj če si hočeš obvarovati dušo pred komunizmom in priti v nebesa.

Sršenovi

niki

ZUPAN.

Pacco, saj ni samo tebe prinesla lani spomladi Befana, mož figov, take tržaška najraje izbira Morana.

Prosvete žejn, jecljavec, jo šel k izvoru ZVU-je pit, pozdravil, olikano lepo: Go-go-spod Mi-ze-ré-re-rit.

KOSTRUNCEK.

Prešel si vse faze: Dux, rez, niks; na repu ostal, kot na oslu Tom Mix.

SEGRETARIO GENERALISSIMO.

Buffalo Bill v tržaški osminski izdaji, ti nisi verziran samo v prvi izdaji, v tvojem življenju nabral črnih si bravur niz, danes dela tvojega krona: Butelj servis.

KOMINFORMISTU.

Ce bila bi Helada v Trstu, ti bil bi Troja, Ahilovo peto imel bi, kjer stika se zadnjica Tvoja.

SRSEN

Mihec in Jakec

MIHEC: Novo leto je začelo s samimi procesi. V Milanu je velik proces proti večkratni morilki Rini Fort. V Bresciji je proces zaradi dogodkov v Porzusu, napovedan je proces zaradi povečevanja Giuliano-ve banditske slave; v Modeni je bilo pri zadnjih demonstracijah 6 mrtvih in nad 100 aretiranih. To bodo šele procesi! Nekam čudno bo to «Sveto leto».

JAKEC: Sveto leto za — advokate.

Riko in petje

Riko je uvidel, da mora kaj ukreniti na Opčinah. Ljudstvo je preveč zrelo in navajeno da resne kulturne prireditve.

Zato je Riko sklenil, da ustanovi pevsko društvo in je sklical svoje tri pristaše na avazno zborovanje.

Ugotovili so, da s pevskim zborom ne bo nič, kar nimajo nobenega tenorja. Tedaj se je javil k besedi posebno kunšten zborovalec in dejal:

«Kaj pa nam je treba tenorjev? Lahko pojemo brez tenorjev. Sploh tenorji! To so nemožni ljudje. Ali vam je znano, kako se stopnjuje pri певčih beseda «neumens»? Evo: Neumen — neumnejši — tenor!»

Zdajci se oglašil Riko: «Ze vidim, kam cikaš. Ampak zapomni si: Jaz sploh nisem pevec!»

piše

PEPI

Draga Pepa!

Takšne zime kakor letos pač že dolgo nismo imeli, kaže, da se v februarju bomo se na soncu grelí. Do slovenskih sol kljub temu nič oblast se ne ogreje, saj ukinila razrede je že prav do skalne meje. Če pokojni Mussolini bi z neba se dol privallil, tukajšnje vodilne kroge bi lahko lepo pohvalil. Po njegovih direktivah se že danes vse razvija, pa naj bo to šolska stroka, cerkev ali policija; čudil bi se, da obešen moral za pete je biti le zato, da mesto njega morali so drugi priti. Nam ob praznikih gorela je elektrika vse dneve, zdaj so naše gospodinje v tem pogledu zopet rove; srajce tikala bi rada, ker mož po perilu stoka, pa ne morem, ker na žalost ni električnega toka.

Slišati je, da tiskarji niso nič kaj dobre volje, da pogojev zadnja stavka obrnila ni na bolje. Kaznjenci v Coroneu amnestije si želijo, in zato že nekaj dni se, kakor beremo, postijo. Če bo njih gladovna stavka kaj koristnega imela, njihovega bom uspeha tudi jaz zelo vesel. Vedno več Italijanov v Jugoslavijo potuje, kjer se kljub vsem obrekljivcem socializem izgrajuje. Takih potnikov Vidali, razumljivo, nič ne mara, ker mu ljubša od resnice je informovska prevara. A resnice zatajiti očividcu ni mogoče, tamkaj videl je tovarne na vseh krajih že rastoče. Vsega tega, kar Vidali Jugoslaviji očita, tam ni najti in tako je vsak dan vse bolj laž razbita. Smučarji so v Kranjski gori tudi se lepo imeli, deset dni so izven Trsta v kranjskih hribih preživeli. In če jih zdaj kdo povpraša, če so tamkaj res stradali, se mu bodo prav pristržno na vse grlo zasmejali. Jugoslavijo le tisti opravljinec obrekuje, komur neka «višja sila» to iz taktike ukazuje. Taka taktika pa končno bo svoj konec doživela, da bi le to kmalu bilo jaz bi od srca želela. Zdaj pa zdrava mi ostani, lepe dneve mi uživaj, hodi gret se ven na sonce, nič po sobi se ne skrivaj! Te pozdravlja Tvoja Juca.

Dve obletnici

V istem času, ko se je Delo razpisovalo o enem letu svojega življenja, prav za prav životarjenja, pa jim je Demokracija zabrusila, da reže ona že četrto brazdo. Pri tem je treba pač ugotoviti, da je Delo še v vsestranski globoki puberteti. Demokraciji pa da se je edini lemež tako skrhal v štirih letih, da reže le še zelo, zelo plitke brazde. (v svojih kolonah namreč).